<u>અસ્વીકરણ:</u> સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

<u>DISCLAIMER:</u> The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========

બેંગ્લોર વિકાસ સત્તાધિકાર

વિરુદ્ધ

શ્રી સુધાકર હેગડે અને અન્યો

(સિવિલ અપીલ નંબર ૨૫૬૬/૨૦૧૯)

૧૭/૦૩/૨૦૨૦

[ડૉ. ધનંજય વાય ચંદ્રચુડ અને હેમંત ગુપ્તા, ન્યાયમૂર્તિઓ]

પર્યાવરણ (સંરક્ષણ) અધિનિયમ, ૧૯૮૬–પર્યાવરણ (સંરક્ષણ) નિયમો, ૧૯૮૬ બેંગ્લોર વિકાસ સત્તામંડળ અધિનિયમ, ૧૯૭૬ પર્યાવરણ અસર મૂલ્યાંકન જાહેરનામા ૨૦૦૬–પેરિફેરલ રિંગ રોડ પ્રોજેક્ટ–નેશનલ ગ્રીન ટ્રિબ્યુનલે ઉપરોક્ત પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટ માટે અપીલકર્તાને આપવામાં આવેલી પર્યાવરણીય મંજૂરીને રદ કરી દીધી–એન. જી. ટી. નો મત હતો કે જે

પ્રાથમિક ડેટા પર પર્યાવરણ અસર મૂલ્યાંકન અહેવાલ આધારિત હતો તે રાજ્ય પર્યાવરણ અસર મૂલ્યાંકન સત્તામંડળને સુપરત કર્યાના ૩ વર્ષ કરતાં વધુ સમય પહેલાં એકત્રિત કરવામાં આવ્યો હતો. વિવાદિત પર્યાવરણીય મંજૂરીના આધારે આગળ ન વધવાનો પક્ષકાર–અપીલ પર, ધાર્યું:તાત્કાલિક કિસ્સામાં, સંદર્ભની શરતો બહાર પાડવાથી શરૂ થયેલી યોગ્ય પ્રક્રિયાની નિષ્ફળતા હતી અને PRR પ્રોજેક્ટ માટે પર્યાવરણીય મંજૂરીની મંજૂરી તરફ દોરી ગઈ હતી. અપીલકર્તા, કારણ કે પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવકે સમાપ્ત થયેલી સંદર્ભની શરતો પર આધાર રાખવાની માંગ કરી હતી અને જૂના પ્રાથમિક ડેટાના આધારે અંતિમ EIA અહેવાલ તૈયાર કરવા માટે આગળ વધ્યા હતા–તે જ સમયે, પર્યાવરણીય મંજૂરીની મંજૂરી તરફ દોરી જતી પ્રક્રિયા પ્રોજેક્ટ માટે વાળવામાં આવનારી જંગલની જમીનના અસ્તિત્વ તેમજ કાપવા માટે જરૂરી વૃક્ષોની સંખ્યા પર વિરોધાભાસથી ભરેલી હતી–રાજ્ય નિષ્ણાત મૂલ્યાંકન સમિતિ, એક નિષ્ણાત સંસ્થાએ અપીલકર્તા દ્વારા તેને સુપરત કરવામાં આવેલા પ્રતિસાદો પર સંપૂર્ણ રીતે આધાર રાખીને અને એમઓઈએફ–સીસી દ્વારા સમયાંતરે બહાર પાડવામાં આવેલ ઓએમ હેઠળ તેની જવાબદારીઓનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ રહીને તેની ભૂમિકા અને કાર્યનો ત્યાગ કર્યો હતો–રાજ્ય નિષ્ણાત મૂલ્યાંકન સમિતિ ૨૦૦૬ની જાહેરનામા હેઠળ ફરજિયાત તેની મૂળભૂત ફરજ નિભાવવામાં નિષ્ફળ રહી હતી તેથી, અન્ય બાબતોની સાથે, જારી કરાયેલા નિર્દેશોને અનુસરીને:(i) અપીલકર્તાએ સૂચિત PRR પ્રોજેક્ટ માટે નવો ઝડપી EIA હાથ ધરવાનો નિર્દેશ

આપ્યો; (ii) અપીલકર્તાએ ઝડપી EIA હાથ ધરવાના હેતુથી ક્ષેત્ર–વિશિષ્ટ માન્યતા પ્રાપ્ત EIA સલાહકારની નિમણૂક કરી; (iii) અપીલકર્તા દ્વારા સમયાંતરે MOEF–CC દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ OM અનુસાર અપીલકર્તા દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી માહિતીની વિચારણા કરતા પહેલા રાજ્ય નિષ્ણાત મૂલ્યાંકન સમિતિને સુપરત કરવામાં આવેલા વિવિધ કાયદાઓ હેઠળ જરૂરી મંજૂરીની ખાતરી કરવા માટે; (iv) રાજ્ય નિષ્ણાત મૂલ્યાંકન સમિતિ ત્યારબાદ ઝડપી EIA અહેવાલનું મૂલ્યાંકન કરશે. ૨૦૦૬ની જાહેરનામા હેઠળ તેને સોંપવામાં આવેલી ભૂમિકા સાથે અને જો તે અભિપ્રાય ધરાવે છે કે અપીલકર્તાએ ૨૦૦૬ની જાહેરનામા તેમજ સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા નિર્દેશોનું પાલન કર્યું છે, તો જ તે રાજ્ય પર્યાવરણ અસર મૂલ્યાંકન સત્તામંડળને સૂચિત પ્રોજેક્ટ માટે પર્યાવરણીય મંજૂરી આપવાની ભલામણ કરશે–અપીલકર્તાને ઝડપી ઈઆઈએ હાથ ધરવા માટે એનજીટીના આદેશને સમર્થન આપવામાં આવે છે.

અપીલનો નિકાલ કરતા, કોર્ટે

ઠેરવ્યુ :૧. પર્યાવરણનું રક્ષણ માત્ર અદાલતોની સક્રિય ભૂમિકા પર જ નહીં, પરંતુ મજબૂત સંસ્થાકીય માળખા પર પણ આધારિત છે, જેમાં દરેક હિતધારક ટકાઉ વિકાસ સુનિશ્ચિત કરવાની તેની ફરજનું પાલન કરે છે.કાયદાના

શાસન માટે પ્રતિબદ્ધ પર્યાવરણીય શાસનના માળખાને અસરકારક, જવાબદાર અને પારદર્શક સંસ્થાઓ ધરાવતા શાસનની જરૂર છે.પ્રતિભાવશીલ, સર્વસમાવેશક, સહભાગી અને પ્રતિનિધિ નિર્ણય લેવાનું પણ એટલું જ મહત્વપૂર્ણ છે.પર્યાવરણીય શાસન કાયદાના શાસન પર આધારિત છે અને આપણા બંધારણના મૂલ્યોમાંથી બહાર આવે છે.જ્યાં બંધારણની કલમ ૨૧ હેઠળ બંધારણીય રીતે માન્યતા પ્રાપ્ત મૂલ્ય તરીકે જીવનના અધિકારની જાળવણી માટે પર્યાવરણનું સ્વાસ્થ્ય ચાવીરૂપ છે, ત્યાં પર્યાવરણીય નિર્ણય લેવા માટે યોગ્ય માળખાઓ મનસ્વી કાર્યવાહી અને બંધારણની કલમ ૧૪ હેઠળ ન્યાયી વ્યવહારની હકારાત્મક ફરજ સામે બાંયધરીમાં અભિવ્યક્તિ મેળવે છે.ટકાઉ વિકાસ માત્ર પર્યાવરણની સુરક્ષામાં લોકશાહી સંસ્થાઓની નિષ્ફળતાના નિવારણ પર આધારિત નથી, પરંતુ આવી નિષ્ફળતાઓ ન થાય તેની ખાતરી કરવા પર આધારિત છે.[પરિચ્છેદ ૭૯]

૨. વર્તમાન કિસ્સામાં, સંદર્ભની શરતો જારી કરવાથી શરૂ થતી યોગ્ય પ્રક્રિયામાં નિષ્ફળતા આવી છે અને પેરિફેરલ રિંગ રોડ પ્રોજેક્ટ માટે પર્યાવરણીય મંજૂરી આપવા તરફ દોરી જાય છે.અપીલકર્તાએ, પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવક તરીકે, સમયસીમા સમાપ્ત થઈ ગયેલા ટીઓઆર પર આધાર રાખવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો અને જૂના પ્રાથમિક ડેટાના આધારે અંતિમ પર્યાવરણ અસર મૂલ્યાંકન અહેવાલ તૈયાર કરવા માટે આગળ વધ્યા હતા.તે જ સમયે, ઈસીની મંજૂરી તરફ દોરી જતી

પ્રક્રિયા પ્રોજેક્ટ માટે વાળવામાં આવનારી જંગલની જમીનના અસ્તિત્વ તેમજ કાપવા માટે જરૂરી વૃક્ષોની સંખ્યા અંગેના વિરોધાભાસથી ભરેલી હતી.[પેરા ૮૦]

૩. રાજ્ય નિષ્ણાત મૂલ્યાંકન સમિતિએ, એક નિષ્ણાત સંસ્થા તરીકે, માત્ર અપીલકર્તા દ્વારા તેને સુપરત કરવામાં આવેલા પ્રતિસાદો પર આધાર રાખીને અને સમયાંતરે એમ. ઓ. ઈ. એફ.–સી. સી. દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ ઓ. એમ. હેઠળ તેની જવાબદારીઓનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ રહીને તેની ભૂમિકા અને કાર્યને છોડી દીધું.ઈ. સી. ની મંજૂરી માટે રાજ્ય પર્યાવરણ અસર મૂલ્યાંકન સત્તામંડળને તેની ભલામણ માટે પૂરતા કારણો પ્રદાન કરવામાં નિષ્ફળ જતાં, તે તેની સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવેલી સામગ્રી પર બુદ્ધિનો ઉપયોગ તેમજ ૨૦૦૬ની જાહેરનામા હેઠળ તેને ફરજિયાત કરવામાં આવેલા કારણો રજૂ કરવાની તેની મૂળભૂત ફરજમાં નિષ્ફળ રહી હતી.[પરિચ્છેદ ૮૧]

૪. આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, ન તો નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયા કે ન તો નિર્ણય પોતે જ કાયદાકીય રીતે પસાર થઈ શકે છે.તેવી જ રીતે, આ અદાલતે માળખાગત સુવિધાઓ અને પર્યાવરણના વિકાસમાં સંતુલન જાળવવાની જરૂરિયાતને ધ્યાનમાં રાખવી જોઈએ.આ અદાલતનો મત છે કે જ્યારે માર્ગ પરિયોજનાની જરૂરિયાતને નિર્ણય લેવાની ગણતરીમાં સામેલ કરવામાં આવે છે,

ત્યારે પર્યાવરણની પ્રવર્તમાન સ્થિતિ પર સમાન ભાર મૂકવો જોઈએ.૨૦૧૫માં એનજીટી સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલનો આખરે ૨૦૧૯માં વિલંબિત તબક્કે નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો.[પેરા ૮૨]

૫. જરૂરી સંતુલન લાવવાની જરૂરિયાતને ધ્યાનમાં રાખીને, આ અદાલતે બંધારણની કલમ ૧૪૨ હેઠળ નીચેના નિર્દેશો જારી કરવાની દરખાસ્ત કરી છેઃ

(i) અપીલકર્તાને સૂચિત **PRR** પ્રોજેક્ટ માટે નવા ઝડપી **EIA** હાથ ધરવા માટે નિર્દેશ આપવામાં આવે છે;

((૨) અપીલકર્તા, ઝડપી ઈઆઈએ હાથ ધરવાના હેતુ માટે, ક્ષેત્ર–વિશિષ્ટ માન્યતા પ્રાપ્ત ઈઆઈએ સલાહકારની નિમણૂક કરશે;

((૩) અપીલકર્તા વર્તમાન ચુકાદામાં નોંધાયેલી વિવિધ ખામીઓને યોગ્ય રીતે ધ્યાનમાં લેશે તેમજ પર્યાવરણની પ્રવર્તમાન સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને વધારાની સાવચેતીઓ લેવામાં આવે તેની ખાતરી કરશે.

(૪) અપીલકર્તા એ સુનિશ્ચિત કરશે કે વિવિધ કાયદાઓ હેઠળ જરૂરી મંજૂરીઓ મેળવવામાં આવી છે અને અપીલકર્તા દ્વારા સમયાંતરે એમઓઈએફ–

સીસી દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ ઓએમ અનુસાર રજૂ કરવામાં આવેલી માહિતી પર તેના દ્વારા વિચારણા કરવામાં આવે તે પહેલાં એસઈએસીને સુપરત કરવામાં આવી છે;

(૫) ત્યારબાદ એસ. ઈ. એ. સી. ૨૦૦૬ની અધિજાહેરનામા હેઠળ તેને સોંપવામાં આવેલી ભૂમિકા અનુસાર અપીલકર્તા દ્વારા તેને સુપરત કરવામાં આવેલા ઝડપી ઈ. આઈ. એ. અહેવાલ અને અન્ય માહિતીનું મૂલ્યાંકન કરશે.જો એવો અભિપ્રાય હોય કે અપીલકર્તાએ ૨૦૦૬ની અધિજાહેરનામા તેમજ આ અદાલત દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા નિર્દેશોનું પાલન કર્યું છે, તો તે પછી જ તે એસઈઆઈએએને સૂચિત પ્રોજેક્ટ માટે ઈસીની અનુદાનની ભલામણ કરશે.એસ. ઈ. એ. સી. અને એસ. ઈ. આઈ. એ. એ. હવા, પાણી, ઘોંઘાટ, જમીન, જૈવિક અને સામાજિક–આર્થિક પર્યાવરણ અને તેને યોગ્ય લાગતી અન્ય પરિસ્થિતિઓને લગતી યોગ્ય શરતો નક્કી કરશે; અને

(**vi**) જે પેટ્રોલિયમ પાઈપલાઈન પર પ્રસ્તાવિત માર્ગનું નિર્માણ થઈ શકે છે તેને પ્રોજેક્ટ દ્વારા કોઈ સંભવિત નુકસાન ન થાય તેની ખાતરી કરવા માટે અપીલકર્તા જરૂરી સત્તામંડળની સલાહ લેશે.[પેરા ૮૩]

ભારતીય સ્ટેટ બેંક વિરુદ્ધ વી. રામકૃષ્ણન (૨૦૧૮) ૧૭ એસસીસી ૩૯૪:[૨૦૧૮] ૧૦ એસસીઆર ૯૭૪; લાફાર્જ ઉમિયમ માઇનિંગ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા (૨૦૧૧) ૭ એસસીસી ૩૩૮ પર આધાર રાખ્યો હતો.

શ્રીરંગનાથન કેપી વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા ૨૦૧૪ ઓલ (આઈ) એનજીટી રિપોર્ટર (૧) (એસઝેડ) ૧ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

કેસ કાયદો સંદર્ભ

(૨૦૧૮) ૧૭ એસસીસી ૩૯૪, પેરા ૨૮ પર આધાર રાખ્યો હતો.
(૨૦૧૧) ૭ SCC ૩૩૮ પેરા ૭૫ પર આધાર રાખ્યો હતો.

દીવાની અપીલીય અધિકારક્ષેત્ર : સિવિલ અપીલ નંબર ૨૫૬૬/૨૦૧૯.

નેશનલ ગ્રીન ટ્રિબ્યુનલના ૦૮/૦૨/૨૦૧૯ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી, મુખ્ય બેન્ચ, નવી દિલ્હી અપીલ નંબર ૨૭/૨૦૧૫ માં.

શ્યામ દીવાન, વરિષ્ઠ વકીલ, આનંદ સંજય એમ. નુલી, ધર્મ સિંહ, સૂરજ કૌશિક, નંદા કુમાર કે. બી., ભાવરતન, મેસર્સ નુલી અને નુલી, અપીલકર્તા વતી વકીલ.

નિખિલ નૈય્યર, વરિષ્ઠ વકીલ, ટી. વી. એસ. રાઘવેન્દ્ર શ્રેયસ, શ્રીમતી ગાયત્રી ગુલાટી શ્રેયસ, પ્રતિવાદીના વકીલ.

કોર્ટનો ચુકાદો જસ્ટિસ ડૉ. ધનંજય વાય ચંદ્રચૂડ દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો.

અનુક્રમણિકા

પરિચય

બી રજૂઆતો

સી મુદ્દાઓ

ડી. પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટ શરૂ થવાની તારીખ

ઈ. ઈ. એ. જાહેરનામા ૨૦૦૬ની લાગુ પડવાની ક્ષમતા

એફ. ઈ. આઈ. એ. જાહેરનામા ૨૦૦૬ હેઠળ પ્રક્રિયાનું પાલન

G EIA અહેવાલમાં ખામીઓ

જી. ૧ ઈ. આઈ. એ. સલાહકારની માન્યતા

જી. ૨ વનભૂમિ

જી. ૩ વૃક્ષો

જી. ૪ પાઇપલાઇન

એચ એસ. ઇ. એ. સી. દ્વારા મૂલ્યાંકન

I અદાલતો અને પર્યાવરણ

જે દિશાઓ

પરિચય

૧. વર્તમાન અપીલ નેશનલ ગ્રીન ટ્રિબ્યુનલ[1]ની પ્રિન્સિપલ બેન્ચના તારીખ ૦૮/૦૨/૨૦૧૯ ના ચુકાદા પરથી ઉદ્ભવે છે, જેમાં અપીલકર્તાને તુમકુર રોડને હોસુર સાથે જોડતા આઠ લેનના પેરિફેરલ રિંગ રોડ[2]ના વિકાસ માટે આપવામાં આવેલી પર્યાવરણીય મંજૂરી[3]ને રદ કરવામાં આવી હતી, જેમાં કહેવામાં આવ્યું હતું કે જે પ્રાથમિક ડેટા પર પર્યાવરણ અસર આકારણી[4] અહેવાલ આધારિત હતો તે રાજ્ય પર્યાવરણ અસર આકારણી સત્તામંડળને[5] સુપરત

1 એનજીટી

2 પીઆરઆર

3 ઇસી

4 ઇઆઇએ

5 એસઇઆઇએએ

કર્યાના ત્રણ વર્ષ પહેલાં એકત્રિત કરવામાં આવ્યો હતો.એનજીટીનો મત હતો કે ઈસીને રદ કરવાના સમર્થનમાં વિનંતી કરવામાં આવેલી અન્ય દલીલો પર ચુકાદો આપવાની જરૂર નથી કારણ કે ઈઆઈએ અહેવાલ તૈયાર કરવામાં નોંધપાત્ર વિલંબ થયો હતો.તદનુસાર, એનજીટીએ અપીલકર્તાને નવો ઝડપી ઈઆઈએ હાથ ધરવાનો નિર્દેશ આપ્યો અને સ્પષ્ટતા કરી કે "પ્રોજેક્ટ પ્રસ્તાવક વિવાદિત પર્યાવરણીય મંજૂરીના આધારે આગળ વધશે નહીં".એનજીટીના આદેશને ટેકો આપતા, અપીલકર્તા, પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવક તરીકે, આ અદાલત સમક્ષ અપીલમાં છે.

૨. કાર્યક્ષમ પરિવહનની વધતી જરૂરિયાતને પહોંચી વળવા, ટ્રાફિકની ભીડને દૂર કરવા અને બેંગ્લોર–મૈસુર ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર કોરિડોર (NICE રોડ) ને વધુ પહોંચ બિંદુઓ સાથે જોડવા માટે, અપીલકર્તાએ ૨૦૦૫ માં PRR પ્રોજેક્ટ યોજના ઘડી હતી.પ્રોજેક્ટના અમલીકરણ માટે ચોક્કસ જમીન હસ્તગત કરવા માટે બેંગ્લોર ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી એક્ટ ૧૯૭૬[6]ની કલમ ૧૭ (૧) અને (૩) હેઠળ ૨૭/૦૫/૨૦૦૫ પર પ્રારંભિક જાહેરનામું બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું.આ યોજનાનો ઉદ્દેશ નીચે મુજબ હતોઃ

"૧) બેંગ્લોર શહેરમાં ટ્રાફિકને ઓછો કરવા માટે;

૨) ઇન્ટરસિટી જોડાણ અને ઇન્ટરસિટી ટ્રાફિકને પહોંચી વળવા;

---

6 બીડીએ કાયદો

૩) શહેરમાં પ્રદૂષણ ઘટાડવા માટે;

૪) ભારે વાહનો એટલે કે ટ્રક અને ટ્રકની અવરજવરમાં ઘટાડો કરવો; અને

૫) આઉટર રિંગ રોડ પર ટ્રાફિકને ઓછો કરવા માટે ".

૩. અન્ય પ્રારંભિક જાહેરનામા ૨૩/૦૯/૨૦૦૫ પર જારી કરવામાં આવી હતી જે સૂચિત માર્ગ પરિયોજનાના પુનઃજોડાણ સાથે સંબંધિત છે.પ્રસ્તાવિત જમીનના સંપાદન માટે બીડીએ અધિનિયમની કલમ ૧૯ (૧) હેઠળ અંતિમ જાહેરનામું ૨૯/૦૬/૨૦૦૭ પર બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું.આ જાહેરનામાઓને કર્ણાટક હાઈકોર્ટ સમક્ષ રિટ કાર્યવાહીમાં[7] આ આધાર પર પડકારવામાં આવી હતી કે અપીલકર્તાને સૂચિત પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટ માટે જાહેરનામાઓ જારી કરવા અને જમીન હસ્તગત કરવાનો કોઈ અધિકાર નથી.૨૨/૦૭/૨૦૧૪ ના ચુકાદા દ્વારા, ઉચ્ચ અદાલતે રિટ અરજીને આ આધાર પર ફગાવી દીધી હતી કે અપીલકર્તાને બી. ડી. એ. અધિનિયમ હેઠળ આ પ્રોજેક્ટ માટે જમીન હસ્તગત કરવા માટે અધિકૃત કરવામાં આવ્યો હતો.આની સામેની રિટ અપીલ ૦૯/૦૨/૨૦૧૭ પર ડિફોલ્ટના આધારે ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

7 ડબલ્યુપી નંબર. ૪૫૫૦/૨૦૦૮

૪. અપીલકર્તાએ, પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવક તરીકે, પીઆરઆર માટે ઈસીની માંગ કરતી ઈઆઈએ જાહેરનામા ૨૦૦૬[8] હેઠળ ૧૦/૦૯/૨૦૦૯ પર એસઈઆઈએએને અરજી[9] રજૂ કરી હતી. ૨૧/૧૧/૨૦૦૯ પર રાજ્ય નિષ્ણાત મૂલ્યાંકન સમિતિ[10] દ્વારા સંદર્ભની શરતો[11] તૈયાર કરવામાં આવી હતી.પ્રાથમિક માહિતી ડિસેમ્બર ૨૦૦૯ અને ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૦ વચ્ચે એકત્રિત કરવામાં આવી હતી.અંતિમ ઈઆઈએ અહેવાલ ઓક્ટોબર ૨૦૧૪માં એસઈએસી અને એસઈઆઈએએ સમક્ષ મૂકવામાં આવ્યો હતો. એસઈઆઈએએ દ્વારા ૨૦/૧૧/૨૦૧૪ પર ઈસીની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. પ્રથમ અને બીજા પ્રતિવાદીઓએ ચૂંટણી પંચની મંજૂરીને પડકારતી એનજીટીમાં અપીલ દાખલ કરી હતી. એન. જી. ટી. એ ૧૫/૦૪/૨૦૧૫ ના વચગાળાના આદેશ દ્વારા ચૂંટણી પંચને વચગાળાનો સ્ટે આપ્યો હતો. આદેશનો સંબંધિત ભાગ વાંચે છેઃ

"પ્રથમ પ્રતિવાદી સમક્ષ મૂકવામાં આવેલા ઈઆઈએ અહેવાલ તરફ ધ્યાન દોરતા, અપીલકર્તાના વકીલ રજૂ કરશે કે અહેવાલનો પ્રથમ ભાગ સ્પષ્ટપણે સૂચવે છે કે જો માર્ગ બાંધવામાં આવ્યો હોત, તો તે રિઝર્વ

---

8 ૨૦૦૬ જાહેરનામા

9 નં. બી. ડી. એ./ઇ. એમ./ટી. એ. ૩/પી. આર. આર./ઇ. આઇ. એ./ટી ૩૩૩/૦૯–૧૦

10 એસઈએસી

11 ટીઓઆર

ફોરેસ્ટમાંથી પસાર થશે અને પછીનો ભાગ રજૂ કરશે કે ફોરેસ્ટ ક્લિયરન્સ જરૂરી નથી જે ભલામણને નકારી કાઢવા માટે પૂરતું હશે.ઈઆઈએ અહેવાલ સ્પષ્ટપણે સૂચવે છે કે જો સૂચિત રસ્તાનું નિર્માણ થવાનું હોય તો આશરે ૨૦૦ વૃક્ષો કાપવાના હતા જે બાગાયત અને વન વિભાગ દ્વારા આપવામાં આવેલા અહેવાલ સાથે સંપૂર્ણપણે અસંગત છે.તેમના અહેવાલ અનુસાર, તેમાં ૧૬,૬૮૫ વૃક્ષો કાપવાની જરૂર પડશે.અપીલકર્તાના વકીલ દ્વારા વધુમાં ઉમેરવામાં આવ્યું હતું કે જો સૂચિત રસ્તાનું નિર્માણ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવે તો તે મેંગ્લોરથી બેંગ્લોર સુધી પેટ્રોલિયમના પરિવહન માટે પહેલેથી જ નાખવામાં આવેલી ભૂગર્ભ પાઇપ લાઇનની ઉપર હશે અને જો ભવિષ્યમાં કોઈ લિકેજ થાય તો તે ગંભીર પરિણામો લાવશે.

સ્ટેનો વચગાળાનો આદેશ આપવા માટે અપીલકર્તાની તરફેણમાં પ્રથમ દૃષ્ટિએ કેસ અસ્તિત્વમાં છે.

એનજીટીએ અપીલકર્તાની રજૂઆત અને આરક્ષિત જંગલના અસ્તિત્વ વચ્ચેની વિસંગતતાની નોંધ લીધી હતી, જેમાંથી પ્રસ્તાવિત માર્ગ પસાર થવાનો હતો.એનજીટીએ નોંધ્યું હતું કે જ્યારે ઈઆઈએ અહેવાલમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે સૂચિત પ્રોજેક્ટ માટે માત્ર ૨૦૦ વૃક્ષો કાપવામાં આવશે, ત્યારે બાગાયત

અને વન વિભાગ દ્વારા આપવામાં આવેલા અહેવાલમાં સંકેત આપવામાં આવ્યો છે કે સૂચિત પ્રોજેક્ટ માટે લગભગ ૧૬,૬૮૫ વૃક્ષો કાપવાની જરૂર પડશે.તેના ૦૮/૦૨/૨૦૧૯ ના અંતિમ આદેશ દ્વારા, એનજીટીએ એસઈઆઈએએ દ્વારા મંજૂર કરાયેલા ઈસીની કામગીરી પર સ્ટે મૂક્યો હતો. આદેશનો સંબંધિત ભાગ વાંચે છેઃ

> "પર્યાવરણીય મંજૂરી ૨૦/૧૧/૨૦૧૪ પર આપવામાં આવી હતી.આમ, પ્રાથમિક માહિતી ઈ. આઈ. એ. અહેવાલના ત્રણ વર્ષ કરતાં વધુ પહેલાંની હતી.વન જમીનના આંકડા તેમજ બી. ડી. એ. દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલા સુધારેલા માસ્ટર પ્લાન, ૨૦૧૫ની જોગવાઈઓના સંદર્ભમાં ઈ. આઈ. એ. અહેવાલમાં ભૂલો છે. ઈ. આઈ. એ. અહેવાલમાં થિપ્પાગોંડનહલ્લી જળાશય (ટી. જી. આર.) કેચમેન્ટ વિસ્તારને દબાવવામાં આવ્યો છે.ગ્રીન કવરની વિગતોની અવગણના કરવામાં આવી છે.વધુ વાંધો એ છે કે આ વિસ્તાર પેટ્રોલિયમ પાઈપલાઈનની નિકટ છે અને પેટ્રોલિયમ પાઈપલાઈન માટે નિર્ધારિત જમીન પ્રોજેક્ટને ઓવરલેપ કરે છે.અપીલકર્તાના જણાવ્યા અનુસાર, સ્ટેજ–૧ વન મંજૂરી જરૂરિયાત મુજબ મેળવવામાં આવી ન હતી.

ઇઆઇએમાં નોંધપાત્ર વિલંબ થયો હતો અને તે પછી પણ લગભગ પાંચ વર્ષનો સમયગાળો પસાર થયો હતો તે પેટન્ટ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલો પર ચુકાદો આપવાની જરૂર નથી.આ ટ્રિબ્યુનલ, ૧૫/૦૪/૨૦૧૫ તારીખના આદેશ દ્વારા, issue.It ને ન્યાયના હિતમાં ગણવામાં આવે છે, જેથી નવા ઝડપી EIA હાથ ધરવામાં આવે.જો અપીલકર્તાના સૂચનો સહિત યોગ્ય ઘટાડાના પગલાંનો સમાવેશ કર્યા પછી પ્રોજેક્ટ વ્યવહારુ જણાય, તો તે વધુ વિલંબ કર્યા વિના હાથ ધરવામાં આવી શકે છે.

એનજીટીએ અપીલકર્તાને ઝડપી ઇઆઇએ હાથ ધરવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો. વધુમાં નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો કે જો ઘટાડાના પગલાંનો સમાવેશ કર્યા પછી પ્રોજેક્ટ વ્યવહારુ હોવાનું જણાય, તો "તે વિલંબ કર્યા વિના હાથ ધરવામાં આવી શકે છે".આ અદાલત દ્વારા ૧૫/૦૩/૨૦૧૯ પર નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી.

બી રજૂઆતો

૫. એનજીટીના આદેશને ટેકો આપતા, શ્રી શ્યામ દીવાન, અપીલકર્તા વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે દલીલ કરી હતી કેઃ

(i) ૨૦૦૬ ની જાહેરનામા પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવકને માત્ર તે જ પ્રોજેક્ટ માટે અગાઉથી ઇ. સી. લેવાની ફરજ પાડે છે જે જાહેરનામાની અનુસૂચિમાં સૂચિબદ્ધ છે.અનુસૂચિની કલમ ૭ (એફ) માં ફક્ત તે જ પરિયોજનાઓનો સમાવેશ થાય છે જે રાષ્ટ્રીય અથવા રાજ્ય ધોરીમાર્ગો હોય.પીઆરઆર પ્રોજેક્ટ રાષ્ટ્રીય ધોરીમાર્ગ અધિનિયમ ૧૯૫૬ અથવા કર્ણાટક ધોરીમાર્ગ અધિનિયમ ૧૯૬૪ના દાયરામાં આવતો નથી.પરિણામે, અપીલકર્તા ૨૦૦૬ની જાહેરનામા હેઠળ પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટ માટે અગાઉથી ઇ. સી. મેળવવાની કોઈ જવાબદારી હેઠળ ન હતો;

(ii) ૨૦૦૬નું જાહેરનામું ૧૪/૦૯/૨૦૦૬ પર સત્તાવાર રાજપત્રમાં તેના પ્રકાશનની તારીખથી અમલમાં આવ્યું હતું.તેની અરજીમાં તે સંભવિત છે.પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટ બી. ડી. એ. અધિનિયમ હેઠળ પ્રારંભિક જાહેરનામું બહાર પાડ્યા પછી ૨૩/૦૯/૨૦૦૫ના રોજ શરૂ થયો હતો અને જેમ કે, ૨૦૦૬ની જાહેરનામું અમલમાં આવવાની તારીખે, પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટ માટે અગાઉથી ઇ. સી. માંગવાની અપીલકર્તા પર કોઈ જવાબદારી અસ્તિત્વમાં નહોતી;

(૩) અપીલકર્તાએ ઇ. આઇ. એ. પ્રક્રિયા અમલમાં મૂકી અને પુષ્કળ સાવધાની રાખીને ઇ. સી. ની મંજૂરી માટે અરજી કરી;

(iv) પ્રથમ પ્રતિવાદીએ એસઇઆઇએએ દ્વારા ઇસીની મંજૂરીને માત્ર એટલા માટે પડકાર્યો છે કારણ કે પીઆરઆર પ્રોજેક્ટ માટે જમીન સંપાદનને પડકારતી કર્ણાટક હાઇકોર્ટમાં તેમની અપીલ નિષ્ફળ રહી હતી.હાલની કાર્યવાહી માત્ર સંપાદનની કાર્યવાહીમાં વિલંબ કરવાની એક પદ્ધતિ છે.

(v) એસ. ઇ. એ. સી. એ દરખાસ્તને બંધ કરવાની ભલામણ એસ. ઇ. આઇ. એ. એ. ને ન મોકલવાની અપીલકર્તાની વિનંતીને સ્વીકારી હતી.એસ. ઇ. એ. સી. એ ૧૧ અને ૧૮ નવેમ્બર ૨૦૧૪ વચ્ચેની તેની ૧૨૧મી બેઠકમાં ઇ. આઇ. એ. અહેવાલ પર યોગ્ય વિચારણા કર્યા પછી એસ. ઇ. આઇ. એ. એ. ને પ્રોજેક્ટને ઇસીની ગ્રાન્ટની ભલામણ કરી હતી; અને

(vi) પ્રથમ પ્રતિવાદી દ્વારા જંગલો, વૃક્ષો કાપવા અને જળાશયના રક્ષણ અંગે ઉઠાવવામાં આવેલા તમામ વાંધાઓને ૨૦૧૪માં રજૂ કરવામાં

આવેલા ઈઆઈએ અહેવાલમાં પૂરતા પ્રમાણમાં સંબોધવામાં આવ્યા હતા, જેના આધારે પીઆરઆર પ્રોજેક્ટને ઈસી આપવામાં આવ્યો હતો.

૬. બીજી તરફ, પ્રથમ પ્રતિવાદી વતી હાજર રહેલા વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી નિખિલ નય્યરે દલીલ કરી હતીઃ

(i) ૨૦૦૬ની જાહેરનામામાં વપરાયેલ 'ધોરીમાર્ગ' અથવા 'એક્સપ્રેસવે' શબ્દનો વ્યાપક અર્થઘટન થવો જોઈએ અને તે કેન્દ્ર અથવા રાજ્યના કાયદા હેઠળ જાહેરનામું બહાર પાડવા સુધી મર્યાદિત ન હોવો જોઈએ.

(૨) રાષ્ટ્રીય ધોરીમાર્ગ અધિનિયમ ૧૯૫૬ અને કર્ણાટક રાજ્ય ધોરીમાર્ગ અધિનિયમ ૧૯૬૪ બંને જમીન સંપાદન, તેના વિકાસ અને ટોલ/ફીની વસૂલાત સંબંધિત પરવાનગીઓ સાથે સંબંધિત છે.વૈધાનિક માળખામાં પર્યાવરણની સુરક્ષાને લગતી બાબતોમાં 'ધોરીમાર્ગ' શબ્દની વ્યાપક વ્યાખ્યાની કલ્પના કરવામાં આવી નથી.

(૩) અપીલકર્તાએ પોતે જ તેના ઈઆઈએ અહેવાલમાં સ્વીકાર્યું હતું કે પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટ એ શ્રેણી 'બી' પ્રોજેક્ટ છે જે ૨૦૦૬ની જાહેરનામા હેઠળ અનુસૂચિના પેરા ૭ (એફ) ના કાર્યક્ષેત્ર હેઠળ આવે છે.

(૪) પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટ માટેની પ્રાથમિક માહિતી ડિસેમ્બર ૨૦૦૯ અને ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૦ વચ્ચે એકત્રિત કરવામાં આવી હતી.ઈ. એ. સી. એ વર્ષ ૨૦૧૪માં ચાર વર્ષથી વધુના નોંધપાત્ર વિલંબ પછી મૂલ્યાંકન પ્રક્રિયા હાથ ધરી હતી.આ તે હેતુને નિષ્ફળ બનાવે છે જેના માટે ટીઓઆર જારી કરવામાં આવે છે કારણ કે પર્યાવરણની સ્થિતિ સતત બદલાઈ રહી છે.

(v) પર્યાવરણ અને વન મંત્રાલય[12] દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ OM તારીખ ૨૨/૦૩/૨૦૧૦ એ નક્કી કરે છે કે જ્યાં OM અમલમાં આવવાની તારીખ પહેલાં TOR મંજૂર કરવામાં આવ્યા હોય તેવા પ્રોજેક્ટ્સ માટે EIA અહેવાલો પ્રાથમિક ડેટા પર આધારિત હોવા જોઈએ જે ત્રણ વર્ષથી જૂના ન હોય.ઓએમ વધુમાં જણાવે છે કે ટીઓઆર માત્ર ચાર વર્ષના સમયગાળા માટે જ માન્ય છે.ઈઆઈએ

12 એમઓઈએફ, જેને પાછળથી ૨૦૧૪માં એમઓઈએફસીસી નામ આપવામાં આવ્યું

અહેવાલ ટીઓઆરની મુદત પૂરી થયા પછી તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો અને તે કાયદેસર રીતે બિનટકાઉ છે;

(vi) એસ. ઈ. આઈ. એ. એ. એ. પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટ માટેની ફાઈલને ૧૭/૦૫/૨૦૧૩ના રોજ બંધ કરવાનો નિર્ણય લીધો હતો, જેનો નિર્ણય અપીલકર્તાને ૨૫/૦૭/૨૦૧૩ના રોજ જણાવવામાં આવ્યો હતો.એસઈઆઈએએની કાર્યવાહીથી વ્યથિત પક્ષ માત્ર એનજીટી અધિનિયમની કલમ ૧૬ હેઠળ અપીલ દાખલ કરી શકે છે અને એસઈઆઈએએ અપીલકર્તાની વિનંતી પર ફાઈલને ફરીથી ખોલવા માટે અધિકૃત નથી;

(vii) વર્ષ ૨૦૧૪માં વધારાની માહિતી એકત્ર કરવામાં આવી ન હતી.વર્ષ ૨૦૧૪માં જે અહેવાલને ઝડપી ઈઆઈએ અહેવાલ તરીકે વર્ગીકૃત કરવામાં આવ્યો છે તે બીજું કંઈ નહીં પણ ૨૦૦૬ની જાહેરનામા હેઠળનો અંતિમ ઈઆઈએ અહેવાલ છે, જે ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૪માં જાહેર પરામર્શ પ્રક્રિયા હાથ ધરવામાં આવ્યા પછી તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો; અને

(viii) EIA અહેવાલમાં જંગલની જમીન, હરિયાળું આવરણ, કાપવા માટે જરૂરી વૃક્ષોની સંખ્યા, થિપ્પાગોંડનહલ્લી જળાશયમાં કેચમેન્ટ વિસ્તાર અને PRR પ્રોજેક્ટની નીચેની પેટ્રોલિયમ પાઇપલાઈનની નિકટતા સંબંધિત નોંધપાત્ર ભૂલો છે.પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવક દ્વારા સામગ્રી છુપાવવાથી એસઈઆઈએએ દ્વારા મંજૂર કરાયેલ ઈસી અમાન્ય બને છે.

૭. હરીફ રજૂઆતો અમારા વિચારણા માટે આવે છે.

સી મુદ્દાઓ

૮. અનિવાર્યપણે આ અદાલતે નિર્ણય લેવો જરૂરી છેઃ

((i) ૨૦૦૬ની અધિજાહેરનામા અમલમાં આવે તે પહેલાં પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટ શરૂ થયો હતો કે કેમ;

((૨) શું પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટ ૨૦૦૬ની જાહેરનામાની અનુસૂચિના પેરા ૭ (એફ) ના દાયરામાં આવે છે કે કેમ જે પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવકને અગાઉથી ઈ. સી. લેવાની ફરજ પાડે છે; અને

(iii) શું અપીલકર્તાએ ૨૦૦૬ની અધિજાહેરનામામાં નિર્ધારિત શરતોનું અને એમ. ઓ. ઈ. એફ.–સી. સી. દ્વારા સમયાંતરે બહાર પાડવામાં આવેલ ઓ. એમ. નું પાલન કર્યું છે.

ડી. પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટ શરૂ થવાની તારીખ

૯. આ અદાલતે ચુકાદો આપવો જરૂરી છે કે શું તે બીડીએ અધિનિયમની કલમ ૧૭ હેઠળ પ્રારંભિક જાહેરનામું બહાર પાડવું છે અથવા બીડીએ અધિનિયમની કલમ ૧૯ હેઠળ અંતિમ જાહેરનામું છે કે જેણે પ્રોજેક્ટ માટે સૂચિત સ્થળની ઓળખની રચના કરી હતી અને ૨૦૦૬ની જાહેરનામાના હેતુઓ માટે તેની શરૂઆતને ચિહ્નિત કરી હતી.

૧૦. ૨૭/૦૧/૧૯૯૪ના રોજ, પર્યાવરણ (સંરક્ષણ) અધિનિયમ, ૧૯૮૬ની કલમ ૩ની પેટા–કલમ (૧) અને પેટા–કલમ (૨) ની કલમ (v) દ્વારા આપવામાં આવેલી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને પર્યાવરણ (સંરક્ષણ) અધિનિયમ, ૧૯૮૬ના નિયમ ૫ના પેટા–નિયમ ૩ની કલમ (d) સાથે વાંચીને, એમ. ઓ. ઈ. એફ. એ એક જાહેરનામું બહાર પાડ્યું હતું જેમાં કોઈ પણ પ્રવૃત્તિ અથવા નવા પ્રોજેક્ટના વિસ્તરણ અને આધુનિકીકરણ પર પ્રતિબંધો

અને પ્રતિબંધો લાદવામાં આવ્યા હતા, સિવાય કે જાહેરનામામાં નિર્ધારિત પ્રક્રિયા અનુસાર અગાઉથી ઇ. સી. ની મંજૂરી આપવામાં આવી હોય.૧૪/૦૯/૨૦૦૬ પર, એમ. ઓ. ઇ. એફ. એ અગાઉના જાહેરનામાના સ્થાને ૨૦૦૬નું જાહેરનામું બહાર પાડ્યું હતું.૨૦૦૬ની જાહેરનામાએ નિર્દેશ આપ્યો હતો કેઃ

> ".....તેના પ્રકાશનની તારીખે અને ત્યારથી આ જાહેરનામાની અનુસૂચિમાં સૂચિબદ્ધ નવા પ્રોજેક્ટ અથવા પ્રવૃત્તિઓનું જરૂરી નિર્માણ અથવા વર્તમાન પ્રોજેક્ટ અથવા પ્રવૃત્તિઓનું વિસ્તરણ અથવા આધુનિકીકરણ, જેમાં પ્રક્રિયા અને અથવા તકનીકીમાં ફેરફાર સાથે ક્ષમતા વધારાનો સમાવેશ થાય છે, તે ભારતના કોઈપણ ભાગમાં કેન્દ્ર સરકાર તરફથી પૂર્વ પર્યાવરણીય મંજૂરી પછી અથવા આ અધિનિયમની કલમ 3 ની પેટા–કલમ (3) હેઠળ કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા વિધિવત રીતે રચાયેલ રાજ્ય સ્તરના પર્યાવરણ અસર મૂલ્યાંકન સત્તામંડળ દ્વારા આ જાહેરનામામાં હવે પછી નિર્દિષ્ટ પ્રક્રિયા અનુસાર હાથ ધરવામાં આવશે.
>
> (ભાર મૂકવામાં આવે છે)

૧૧. ૨૦૦૬નું જાહેરનામું તેના પ્રકાશનની તારીખે અમલમાં આવ્યું હતું અને દરેક પ્રોજેક્ટ પ્રસ્તાવકને જાહેરનામાની અનુસૂચિમાં સૂચિબદ્ધ પ્રોજેક્ટ્સ અને પ્રવૃત્તિઓ માટે અગાઉથી ઇ. સી. લેવાની ફરજ પાડે છે.૨૦૦૬ની

જાહેરનામાના પેરા ૨ અનુસાર, ૨૦૦૬ની જાહેરનામાની અનુસૂચિમાં સૂચિબદ્ધ તમામ નવા પ્રોજેક્ટ અથવા પ્રવૃત્તિઓ માટે સંબંધિત નિયમનકારી સત્તાધિકારી પાસેથી અગાઉથી ઇ. સી. ની જરૂર પડશેઃ

"૨.પૂર્વ પર્યાવરણીય મંજૂરી (ઇસી) માટે અરજીઃ– તમામ કિસ્સાઓમાં પૂર્વ પર્યાવરણીય મંજૂરી માંગતી અરજી, અરજદાર દ્વારા સ્થળ પર કોઈ પણ બાંધકામ પ્રવૃત્તિ અથવા જમીનની તૈયારી શરૂ કરતા પહેલા, પ્રોજેક્ટ અને/અથવા પ્રવૃત્તિઓ માટે સંભવિત સ્થળ (ઓ) ની ઓળખ કર્યા પછી, પરિશિષ્ટ–૨માં આપવામાં આવેલ નિયત ફોર્મ ૧ અને જો લાગુ હોય તો પૂરક ફોર્મ ૧એમાં કરવામાં આવશે.અરજદારે અરજી સાથે પૂર્વ–વ્યવહાર્યતા પ્રોજેક્ટ અહેવાલની એક નકલ રજૂ કરવી પડશે, સિવાય કે, ફોર્મ ૧ અને પૂરક ફોર્મ ૧એ ઉપરાંત બાંધકામ પ્રોજેક્ટ્સ અથવા પ્રવૃત્તિઓ (અનુસૂચિની આઇટમ ૮) ના કિસ્સામાં, પૂર્વ–વ્યવહાર્યતા અહેવાલને બદલે વૈચારિક યોજનાની એક નકલ પ્રદાન કરવામાં આવશે.

(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

એકવાર સૂચિત પ્રોજેક્ટ માટે અરજદાર દ્વારા સંભવિત સ્થળની ઓળખ થઈ જાય પછી, ઇસીની માંગ કરતી તમામ અરજીઓ નિર્ધારિત ફોર્મ ૧ અને પૂરક ફોર્મ ૧એમાં કરવામાં આવશે, જો લાગુ પડે તો જેમાં સૂચિત પ્રોજેક્ટની હદ અને

સંભવિત અસરની વિગતવાર સૂચિ હશે.અરજી સંભવિત સ્થળની ઓળખ કર્યા પછી અને કોઈપણ બાંધકામ પ્રવૃત્તિ શરૂ થાય તે પહેલાં અથવા જમીનની તૈયારી પહેલાં સબમિટ કરવી આવશ્યક છે.આમ, પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવક દ્વારા કરવામાં આવેલી કાર્યવાહી જે ૨૦૦૬ના જાહેરનામા હેઠળ અગાઉથી ઈ. સી. મેળવવાની જવાબદારી સાથે સંબંધિત છે તે સૂચિત પ્રોજેક્ટના અમલીકરણ માટે સંભવિત સ્થળની ઓળખ છે.

૧૨. બીડીએ કાયદાની કલમ ૨ (એ) "સત્તા" ને કાયદાની કલમ ૩ હેઠળ રચાયેલ બેંગ્લોર ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરે છે. કાયદાનું ત્રીજું પ્રકરણ વિકાસ યોજનાઓ અને વિંકાસ યોજનાના અમલીકરણમા જે પ્રક્રિયાઓનું પાલન કરવું આવશ્યક છે તેની સાથે સંબંધિત છે.કલમ ૧૫ હેઠળ, અપીલકર્તા બેંગ્લોર મહાનગર વિસ્તારના વિકાસ માટે વિગતવાર વિકાસ યોજના તૈયાર કરી શકે છે.કલમ ૧૬ (૧) આદેશ આપે છે કે અપીલકર્તાએ યોજનાની રચનામાં વિકાસ યોજના માટે હસ્તગત કરવાની પ્રસ્તાવિત જમીનની વિગતો પણ પૂરી પાડવી આવશ્યક છે.કલમ ૧૭ પ્રારંભિક જાહેરનામું બહાર પાડવાનો વિચાર કરે છે.તેમાં લખ્યું છેઃ

"૧૭.યોજના પૂર્ણ કરવા માટેની પ્રક્રિયા.(૧) જ્યારે કોઈ વિકાસ યોજના તૈયાર કરવામાં આવે ત્યારે સત્તામંડળે કોઈ યોજના બનાવવામાં આવી

હોવાની હકીકત અને તેમાં સમાવિષ્ટ વિસ્તારની મર્યાદાઓ દર્શાવતું જાહેરનામું બહાર પાડવું પડશે અને તે સ્થળનું નામ આપવું પડશે જ્યાં યોજનાની વિગતો, તેમાં સમાવિષ્ટ વિસ્તારનો નકશો, જે જમીન હસ્તગત કરવાની દરખાસ્ત છે તે નિર્દિષ્ટ કરતું નિવેદન અને જે જમીન અંગે સુધારણા કર વસૂલ કરી શકાય છે તે તમામ વાજબી સમયે જોઈ શકાય છે.

(૨) ઉપરોક્ત જાહેરનામાની એક નકલ કોર્પોરેશનને મોકલવામાં આવશે, જે તેની પ્રાપ્તિની તારીખથી ત્રીસ દિવસની અંદર, કોર્પોરેશનને યોજનાના સંદર્ભમાં યોગ્ય લાગે તેવી કોઈપણ રજૂઆત સરકારને મોકલવા માટે સત્તામંડળને મોકલવામાં આવશે.

(૩) ઉપરોક્ત જાહેરનામાની એક નકલ સત્તાવાર રાજપત્રમાં પ્રકાશિત કરવામાં આવશે અને તેની પોતાની કચેરી, નાયબ કમિશનરની કચેરી, કોર્પોરેશનની કચેરી અને સત્તામંડળ જરૂરી માને તેવી અન્ય જગ્યાઓના અમુક વિશિષ્ટ ભાગમાં ચોંટાડવામાં આવશે.

(૪) જો પેટા–કલમ (૨) માં નિર્દિષ્ટ સમયની અંદર કોર્પોરેશન તરફથી કોઈ રજૂઆત પ્રાપ્ત ન થાય, તો યોજના માટે કોર્પોરેશનની સંમતિ આપવામાં આવી હોવાનું માનવામાં આવશે.

(૫) જે દિવસે આવી જાહેરનામા સત્તાવાર રાજપત્રમાં પ્રકાશિત થાય છે તે પછીના ત્રીસ દિવસ દરમિયાન સત્તામંડળે સ્થાનિક સત્તામંડળની આકારણી ચાદીમાં અથવા જમીન મહેસૂલ રજિસ્ટરમાં જે વ્યક્તિનું નામ દેખાય છે તે દરેક વ્યક્તિને નોટિસ મોકલવી પડશે કે જે યોજનાના અમલીકરણમાં હસ્તગત કરવાની દરખાસ્ત કરવામાં આવેલી કોઈપણ ઈમારત અથવા જમીન પર મિલકત વેરો અથવા જમીન મહેસૂલ આકારણી ચૂકવવા માટે મુખ્યત્વે જવાબદાર છે અથવા જેના સંબંધમાં સત્તામંડળે સુધારણા વેરો વસૂલવાની દરખાસ્ત કરી છે, જેમાં આવી વ્યક્તિને નોટિસ પ્રાપ્ત થયાની તારીખથી ત્રીસ દિવસની અંદર કારણ દર્શાવવાની જરૂર છે કે મકાન અથવા જમીનનું સંપાદન કેમ ન કરવું જોઈએ અને સુધારણા કરની વસૂલાત કેમ ન કરવી જોઈએ.

(૬) નોટિસ પર [કમિશનર] દ્વારા અથવા તેના આદેશ દ્વારા હસ્તાક્ષર કરવામાં આવશે અને તે આપવામાં આવશે, –

((ક) વ્યક્તિગત ડિલિવરી દ્વારા અથવા જો આવી વ્યક્તિ ગેરહાજર હોય અથવા તેના એજન્ટ પર ન મળી શકે, અથવા જો કોઈ એજન્ટ ન મળી શકે, તો તેને જમીન અથવા મકાન પર મૂકીને; અથવા (ખ) તે વ્યક્તિના રહેઠાણ અથવા વ્યવસાયના સામાન્ય અથવા છેલ્લા જાણીતા સ્થળે

મૂકીને; અથવા (ગ) આવા વ્યક્તિના રહેઠાણ અથવા વ્યવસાયના સામાન્ય અથવા છેલ્લા જાણીતા સ્થળને સંબોધતી નોંધાયેલ ટપાલ દ્વારા.

કલમ ૧૭ જણાવે છે કે અપીલકર્તા, કલમ ૧૫ હેઠળ યોજના તૈયાર કર્યા પછી, સૂચિત કરશે કે યોજનાની વિશિષ્ટતાઓ, તેમાં સમાવિષ્ટ વિસ્તારનો નકશો અને હસ્તગત કરવા માટે પ્રસ્તાવિત જમીનની વિગતો સાથે યોજના તૈયાર કરવામાં આવી છે.આ જાહેરનામું બેંગ્લોર સિટી કોર્પોરેશનને મોકલવામાં આવે છે, જેને મંજૂરી માટેની યોજના સાથે સરકારને મોકલવા માટે અપીલકર્તા સત્તામંડળને તેની ટિપ્પણીઓ પ્રદાન કરવા માટે ત્રીસ દિવસની મંજૂરી આપવામાં આવે છે.કલમ ૧૭ (૩) જણાવે છે કે જાહેરનામાની એક નકલ સત્તાવાર રાજપત્રમાં પ્રકાશિત કરવામાં આવશે અને અપીલકર્તા અને નિગમની કચેરીઓના વિશિષ્ટ ભાગોમાં ચોંટાડવામાં આવશે.કલમ ૧૭ (૫) આદેશ આપે છે કે અપીલકર્તા દરેક વ્યક્તિ કે જેની જમીન હસ્તગત કરવાની દરખાસ્ત છે તેના પર ત્રીસ દિવસની અંદર કારણ દર્શાવવા માટે નોટિસ આપશે કે મકાન અથવા જમીનનું સંપાદન શા માટે ન થવું જોઈએ.

૧૩. કલમ ૧૮ જણાવે છે કે જ્યાં કલમ ૧૭ હેઠળ નિર્ધારિત પ્રક્રિયા પૂર્ણ થાય છે, ત્યાં અપીલકર્તા તેમાં નિર્ધારિત શરતોને આધિન મંજૂરી માટે કર્ણાટક સરકારને કોઈપણ ફેરફારો સાથે યોજના રજૂ કરશે.કલમ ૧૮ વાંચે છેઃ

"૧૮.યોજનાની મંજૂરી.– (૧) કલમ ૧૭ માં પૂરી પાડવામાં આવેલ યોજનાના પ્રકાશન અને નોટિસની સેવા પછી અને તેના સંબંધમાં પ્રાપ્ત થયેલી રજૂઆતો, જો કોઈ હોય તો, તેના પર વિચારણા કર્યા પછી, સત્તામંડળ યોજના રજૂ કરશે, તેમાં તે યોગ્ય લાગે તેવા ફેરફારો કરીને, મંજૂરી માટે, રજૂ કરવા માટે,–"

"((ક) યોજનામાં દાખલ કરવામાં આવેલા કોઈપણ ફેરફારોના કારણો સહિત તેની સંપૂર્ણ વિગતો સાથેનું વર્ણન;

(બી) યોજનાના અમલીકરણના ખર્ચની સંપૂર્ણ યોજનાઓ અને અંદાજો;

(સી) હસ્તગત કરવા માટે પ્રસ્તાવિત જમીનનો ઉલ્લેખ કરતું નિવેદન;

(ડી) કલમ ૧૭ ની પેટા–કલમ (૨) હેઠળ પ્રાપ્ત થયેલ કોઈપણ રજૂઆત;

(ઇ) કલમ ૧૭ હેઠળ જમીન સંબંધિત જાહેરનામાના પ્રકાશનની તારીખે અથવા કલમ (સી) હેઠળ નિવેદનમાં નિર્દિષ્ટ તમામ જમીનની જમીન આકારણીની તારીખે મ્યુનિસિપલ આકારણી પુસ્તકમાં દાખલ કરાયેલ દર મૂલ્ય દર્શાવતી અનુસૂચિ;

અને

(એફ) એવી અન્ય વિગતો, જો કોઈ હોય તો, જે સૂચવવામાં આવે.

(૨) જ્યાં કોઈ વિકાસ યોજના મકાનોના નિર્માણ માટે જોગવાઈ કરે છે, ત્યાં સત્તામંડળ મકાનોના નિર્માણ માટે સરકારની યોજનાઓ અને અંદાજો પણ રજૂ કરશે.

(૩) તેને સુપરત કરેલી દરખાસ્ત પર વિચારણા કર્યા પછી સરકાર આદેશ દ્વારા યોજનાને મંજૂરી આપી શકે છે.

આ જોગવાઈ હેઠળ, અપીલકર્તાએ જાહેરનામાની પ્રકાશનની તારીખે મ્યુનિસિપલ આકારણી પુસ્તકમાં દાખલ કરેલી કિંમત દર્શાવતી સમયપત્રક સાથે હસ્તગત કરવા માટે પ્રસ્તાવિત જમીનની વિગતો રજૂ કરવી જરૂરી છે.અપીલકર્તા સરકારને યોજનાની સંપૂર્ણ વિગતો સાથે વર્ણન રજૂ કરે છે, જેમાં ઉભેરવામાં આવેલા કોઈપણ ફેરફારોના કારણો, યોજનાઓ અને ખર્ચના અંદાજો અને હસ્તગત કરવા માટે પ્રસ્તાવિત જમીનને સ્પષ્ટ કરતું નિવેદન સામેલ છે.નોંધપાત્ર બાબત એ છે કે જો સરકાર સૂચિત યોજનાથી સંતુષ્ટ હોય, તો તે કાયદાની કલમ ૧૮ (૩) હેઠળ યોજનાને મંજૂરી આપી શકે છે. કલમ ૧૫ હેઠળ ઘડવામાં આવેલી યોજના માત્ર ત્યારે જ હાથ ધરવામાં આવી શકે છે જ્યાં કાયદાની કલમ ૧૮ (૩) હેઠળ સરકાર દ્વારા યોજનાને મંજૂરી આપવામાં આવી હોય.

૧૪. કાયદાની કલમ ૧૯ આ રીતે વાંચે છે:

"૧૯.મંજૂરી મળ્યા પછી, હસ્તગત કરવાની જમીનની વિગતો આપતી ઘોષણા પ્રકાશિત કરવામાં આવશે.– (૧) યોજનાની મંજૂરી મળ્યા પછી, સરકાર સત્તાવાર રાજપત્રમાં આવી મંજૂરીની હકીકત દર્શાવતી ઘોષણા પ્રકાશિત કરશે અને યોજનાના હેતુઓ માટે સત્તામંડળ દ્વારા હસ્તગત કરવાની પ્રસ્તાવિત જમીન જાહેર હેતુ માટે જરૂરી છે.

(૨) આ ઘોષણામાં હસ્તગત કરવાની પ્રસ્તાવિત જમીન કઈ મર્યાદામાં સ્થિત છે, તે હેતુ કે જેના માટે તેની જરૂર છે, તેનો અંદાજિત વિસ્તાર અને તે સ્થળ કે જ્યાં જમીનની યોજનાનું નિરીક્ષણ કરી શકાય છે તે જણાવશે.

(૩) આ જાહેરાત એ બાબતનો નિર્ણાયક પુરાવો હશે કે જમીન જાહેર હેતુ માટે જરૂરી છે અને સત્તામંડળ, આ ઘોષણાના પ્રકાશન પછી, યોજનાનો અમલ કરવા માટે આગળ વધશે.

(૪) જો કોઈ પણ સમયે સત્તામંડળને લાગે કે યોજનાના કોઈપણ ભાગમાં સુધારો કરી શકાય છે, તો સત્તામંડળ ઉપરોક્ત હેતુ માટે યોજનામાં ફેરફાર કરી શકે છે અને પેટા–કલમો (૫) અને (૬) ની જોગવાઈઓને આધીન રહીને, બદલાયેલ યોજના અમલમાં મૂકવા માટે તરત જ આગળ વધશે.

(૫) જો યોજનાના અમલીકરણનો અંદાજિત ખર્ચ મંજૂર કરાયેલ યોજનાના અમલીકરણના અંદાજિત ખર્ચ કરતાં પાંચ ટકા વધારે હોય,

તો સત્તામંડળ, સરકારની અગાઉની મંજૂરી વિના, બદલાયેલ યોજનાનો અમલ કરવા માટે આગળ વધશે નહીં.

(૬) જો બદલાયેલી યોજનામાં કરાર સિવાય, કલમ ૧૮ની પેટા–કલમ (૧) ના ખંડ (ઇ) માં ઉલ્લેખિત અનુસૂચિમાં નિર્દિષ્ટ જમીન સિવાય અન્ય કોઈ જમીનનું સંપાદન સામેલ હોય, તો આ કલમની કલમ ૧૭ અને ૧૮ અને પેટા–કલમ (૧) ની જોગવાઈઓ આ રીતે બદલાયેલી યોજનાના ભાગને એ જ રીતે લાગુ પડશે જાણે કે તે ફેરફાર કરેલો ભાગ યોજના હોય.

કલમ ૧૯ હેઠળ, એકવાર સરકાર અપીલકર્તાની યોજનાને મંજૂરી આપે તે પછી, સરકાર દ્વારા સત્તાવાર રાજપત્રમાં અંતિમ જાહેરનામું પ્રકાશિત કરવામાં આવે છે જેમાં જાહેર કરવામાં આવે છે કે મંજૂરી મળી ગઈ છે અને હસ્તગત કરવાની પ્રસ્તાવિત જમીન જાહેર હેતુ માટે જરૂરી છે.અંતિમ જાહેરનામા એ મર્યાદાને સ્પષ્ટ કરે છે કે જેમાં હસ્તગત કરવાની પ્રસ્તાવિત જમીન સ્થિત છે અને તે સ્થળને સ્પષ્ટ કરે છે કે જ્યાં લોકો યોજનાનું નિરીક્ષણ કરી શકે છે.અપીલકર્તા કલમ ૧૯ (૪) હેઠળ પેટા–કલમ (૫) અને (૬) ને આધિન યોજનામાં ફેરફાર કરવા માટે અધિકૃત છે.કલમ ૧૯ (૬) જણાવે છે કે જો કલમ ૧૮ હેઠળ અપીલકર્તા દ્વારા આપવામાં આવેલી વિગતો ઉપરાંત વધારાની જમીન સંપાદનની જરૂર હોય અને જે વ્યક્તિની જમીન હસ્તગત કરવાની દરખાસ્ત છે તે

વ્યક્તિ સાથેના કરાર સિવાય, કલમ ૧૭ અને ૧૮ માં નિર્ધારિત પ્રક્રિયાનું પાલન કરવામાં આવશે.

૧૫. બેંગ્લોર શહેર અને આસપાસના વિસ્તારોના વિકાસ માટે વિકાસ સત્તામંડળ સ્થાપવાના હેતુથી બી. ડી. એ. કાયદો ઘડવામાં આવ્યો હતો.કલમ ૧૭,૧૮ અને ૧૯ કલમ ૧૫ હેઠળ ઘડવામાં આવેલી યોજના માટે સરકારી મંજૂરી આપવા માટે અપીલકર્તા દ્વારા અનુસરવામાં આવતી પદ્ધતિને નિર્ધારિત કરે છે. કલમ ૧૭ અંતર્ગતનો હેતુ કોર્પોરેશન અને જે વ્યક્તિઓની જમીન હસ્તગત કરવાની દરખાસ્ત છે તે બંનેને સૂચિત યોજના અને પ્રોજેક્ટના અમલીકરણ માટે જરૂરી જમીન સંપાદન સામે તેમના વાંધા દાખલ કરવાની તક આપવાનો છે.આ યોજના માટે હસ્તગત કરવાની પ્રસ્તાવિત જમીન કલમ ૧૭ હેઠળ પ્રારંભિક જાહેરનામામાં નિર્ધારિત કરવામાં આવી છે, તેમ છતાં કોર્પોરેશનને એક નકલ મોકલવાની તેમજ જે વ્યક્તિઓની જમીન હસ્તગત કરવાની દરખાસ્ત છે તેમને નોટિસ આપવાની જોગવાઈ કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોને પેટા–સેવા આપે છે જ્યાં અસરગ્રસ્ત પક્ષને સૂચિત યોજના સામે વાંધો ઉઠાવવાનો અધિકાર આપવામાં આવે છે.

૧૬. સૂચનો અને વાંધાઓ પ્રાપ્ત થયા પછી, જો કોઈ હોય તો, અપીલકર્તા પ્રાપ્ત સૂચનો અનુસાર યોજનામાં ફેરફાર કરી શકે છે અને ત્યારબાદ મંજૂરી આપવા

માટે યોજના સરકારને મોકલી શકે છે.જો કે, કલમ ૧૮ (૩) હેઠળ સરકાર દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવે તો જ કલમ ૧૯ હેઠળ અંતિમ જાહેરનામું બહાર પાડવામાં આવે છે.સરકાર દ્વારા મંજૂરી મળ્યા પછી જ સૂચિત યોજનાને અંતિમ સ્વરૂપ આપવામાં આવે છે અને અમલમાં મૂકવામાં આવે છે.

૧૭. ૨૦૦૬ની જાહેરનામામાં સંભવિત સ્થળની ઓળખ થયા પછી અને કોઈપણ બાંધકામ અથવા જમીનની તૈયારી શરૂ થાય તે પહેલાં ઈઆઈએ પ્રક્રિયા શરૂ કરવાની જવાબદારી નક્કી કરવામાં આવી છે.શક્ય છે કે કલમ ૧૫ હેઠળ યોજનાની રચના અને કલમ ૧૭ હેઠળ પ્રારંભિક જાહેરનામું બહાર પાડ્યા પછી, સરકારી મંજૂરી નકારવામાં આવે અથવા અપીલકર્તા મંજૂરી આપતા પહેલા અથવા અંતિમ જાહેરનામું બહાર પાડતા પહેલા સૂચિત યોજનાને પડતી મૂકે.આવી પરિસ્થિતિઓમાં, જો એવું માનવામાં આવે કે તે ૨૦૦૬ની જાહેરનામાના હેતુઓ માટે પ્રોજેક્ટના પ્રારંભને ચિહ્નિત કરતી પ્રોજેક્ટ માટે સૂચિત સ્થળની ઓળખ કરતી પ્રારંભિક જાહેરનામા જારી કરવામાં આવી છે, તો અપીલકર્તા સૂચિત યોજના માટે ઈઆઈએ પ્રક્રિયા હાથ ધરવા માટે જવાબદારી હેઠળ હશે, જે આખરે અમલમાં ન આવી શકે.

૧૮. ૨૦૦૬ની જાહેરનામા હેઠળ ઈઆઈએ પ્રક્રિયા પર્યાવરણના વિકાસ અને રક્ષણ વચ્ચે સંતુલન તરીકે કામ કરે છે:બંને વચ્ચે કોઈ ટ્રેડ–ઓફ

નથી.ઈસીની મંજૂરી માટે વિગતવાર પ્રક્રિયા નિર્ધારિત કરતી વખતે, ૨૦૦૬નું જાહેરનામું પર્યાવરણની સુરક્ષા અને વિકાસ વચ્ચેના કથિત અંતરને દૂર કરવાનો પ્રયાસ કરે છે.૨૦૦૬ના જાહેરનામાની મૂળભૂત ધારણા એ છે કે જાહેરાતો, અભ્યાસો, માહિતી ભેગી કરવા, પરામર્શ અને મૂલ્યાંકન માટે જે માર્ગ સૂચવવામાં આવ્યો છે તે એવી રીતે તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે કે જે નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયાને સુરક્ષિત કરશે જે પારદર્શક, પ્રતિભાવશીલ અને સર્વસમાવેશક હોય.જ્યારે બી. ડી. એ. કાયદો બેંગ્લોર શહેર અને આસપાસના વિસ્તારોના વિકાસ માટે વિકાસ સત્તામંડળ સ્થાપવાના હેતુથી ઘડવામાં આવ્યો હતો, ત્યારે ૨૦૦૬ની જાહેરનામા એ વિચારને મૂર્તિમંત કરે છે કે રાષ્ટ્રનો વિકાસ એજન્ડા પર્યાવરણ અને તેની જટિલતાઓના રક્ષણ માટે નિર્ધારિત ધોરણોનું પાલન કરીને હાથ ધરવામાં આવવો જોઈએ.બી. ડી. એ. કાયદો અને ૨૦૦૬ની અધિજાહેરનામા વિવિધ ક્ષેત્રોમાં કાર્યરત છે.એવું ન કહી શકાય કે બી. ડી. એ. અધિનિયમની કલમ ૧૭ હેઠળ પ્રારંભિક જાહેરનામું બહાર પાડવા પર ૨૦૦૬ ની જાહેરનામા હેઠળ જવાબદારીઓને ટ્રિગર કરવાના હેતુથી કોઈ સ્થળની ઓળખ કરવામાં આવી હોવાનું માનવામાં આવે છે. વિપરીત અર્થઘટન અપનાવવું એ વાહિયાત પરિણામ તરફ દોરી જશે જ્યાં પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવક સરકારી મંજૂરી અને સૂચિત યોજનાને અમલમાં મૂકવાની અંતિમ જાહેરનામા આપતા પહેલા પણ યોજના માટે ઈઆઈએ પ્રક્રિયા હાથ ધરવા માટે જવાબદાર છે.આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, સૂચિત યોજનાને કલમ ૧૮ (૩) હેઠળ સરકારી મંજૂરી મળ્યા પછી જ કલમ ૧૯ હેઠળ

અંતિમ જાહેરનામું બહાર પાડવામાં આવે ત્યારે જ સંભવિત સ્થળની ઓળખ કરવામાં આવે તેવું માનવામાં આવે છે.

૧૯. જમીન સંપાદન માટે સરકારી મંજૂરી મળ્યા બાદ બીડીએ અધિનિયમની કલમ ૧૯ (૧) હેઠળ અંતિમ જાહેરનામું ૨૯/૦૬/૨૦૦૭ પર બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું.૨૦૦૬ની અધિજાહેરનામા અમલમાં આવ્યા પછી, અપીલકર્તા દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે ૨૦૦૬ની અધિજાહેરનામા અમલમાં આવે તે પહેલાં શરૂ કરાયેલો પ્રોજેક્ટ સ્વીકારી શકાતો નથી.

ઇ. ઇ. એ. જાહેરનામા ૨૦૦૬ની લાગુ પડવાની ક્ષમતા

૨૦. અનિવાર્યપણે, આ અદાલતે અપીલકર્તા વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી શ્યામ દીવાન દ્વારા વિનંતી કરવામાં આવેલી દલીલને સંબોધિત કરવી જરૂરી છે કે પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટ, જે ન તો રાષ્ટ્રીય ધોરીમાર્ગ અધિનિયમ ૧૯૫૬ની કલમ ૨ અથવા કર્ણાટક ધોરીમાર્ગ અધિનિયમ ૧૯૬૪ની કલમ ૩ હેઠળ આવતો પ્રોજેક્ટ છે, તે ૨૦૦૬ના જાહેરનામાની અનુસૂચિની મર્યાદામાં આવતો નથી.

૨૧. ૨૦૦૬ની જાહેરનામાનો પરિચ્છેદ ૨ આ રીતે વાંચે છેઃ

"૨.અગાઉની પર્યાવરણીય મંજૂરી (ઈસી) ની જરૂરિયાતોઃ– નીચેની યોજનાઓ અથવા પ્રવૃત્તિઓને સંબંધિત નિયમનકારી સત્તામંડળ પાસેથી પૂર્વ પર્યાવરણીય મંજૂરીની જરૂર પડશે, જેને હવે પછી અનુસૂચિમાં 'એ' શ્રેણી હેઠળ આવતી બાબતો માટે પર્યાવરણ અને વન મંત્રાલયમાં કેન્દ્ર સરકાર તરીકે ઓળખવામાં આવશે અને રાજ્ય સ્તરે ઉપરોક્ત અનુસૂચિમાં 'બી' શ્રેણી હેઠળ આવતી બાબતો માટે રાજ્ય પર્યાવરણ અસર આકારણી સત્તામંડળ (એસઈઆઈએએ) તરીકે ઓળખવામાં આવશે.

(i) આ જાહેરનામાની અનુસૂચિમાં સૂચિબદ્ધ તમામ નવા પ્રોજેક્ટ અથવા પ્રવૃત્તિઓ;

((૨) આ જાહેરનામાની અનુસૂચિમાં સૂચિબદ્ધ વર્તમાન પરિયોજનાઓ અથવા પ્રવૃત્તિઓનું વિસ્તરણ અને આધુનિકીકરણ, વિસ્તરણ અથવા આધુનિકીકરણ પછી સંબંધિત ક્ષેત્ર માટે નિર્દિષ્ટ મર્યાદાથી વધુ ક્ષમતા ઉમેરવાની સાથે, એટલે કે, પરિયોજનાઓ અથવા પ્રવૃત્તિઓ કે જે અનુસૂચિમાં આપવામાં આવેલી મર્યાદા ઓળંગે છે;

(૩) ઉત્પાદનમાં કોઈપણ ફેરફાર–નિર્ધારિત શ્રેણીની બહાર સમયપત્રકમાં સમાવિષ્ટ વર્તમાન ઉત્પાદન એકમમાં મિશ્રણ કરો.

(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

૨૦૦૬ની જાહેરનામાના પરિચ્છેદ ૨ (૧) માં નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે અનુસૂચિમાં સૂચિબદ્ધ પ્રોજેક્ટ્સને જ અગાઉથી મંજૂરી આપવી આવશ્યક છે. ૨૦૦૬ની જાહેરનામાની અનુસૂચિનો પરિચ્છેદ ૭ (એફ), જે મૂળ રીતે ઘડવામાં આવ્યો હતો તે વાંચે છેઃ

પ્રોજેક્ટ અથવા પ્રવૃત્તિ		સીમા મર્યાદા સાથેની શ્રેણી		શરતો, જો કોઈ હોય તો
		એ.	બી.	
(૧)	(૨)	(૩)	(૪)	(૫)
૭(એફ)	રાજમાર્ગો	I) નવા રાષ્ટ્રીય ધોરીમાર્ગો, અને ૨) ૩૦ કિલોમીટરથી વધુના રાષ્ટ્રીય ધોરીમાર્ગોનું વિસ્તરણ, જેમાં જમીન સંપાદન	નવા રાજ્ય ધોરીમાર્ગો; અને ૩૦ કિમીથી વધુના રાષ્ટ્રીય રાજ્ય ધોરીમાર્ગોનું વિસ્તરણ જેમાં જમીન	સામાન્ય શરતો લાગુ થશે

		અને એકથી વધુ રાજ્યોમાંથી પસાર થતા ૨૦ મીટરથી વધુના વધારાના અધિકારનો સમાવેશ થાય છે.	સંપાદનને લગતા ૨૦ મીટરથી વધુના વધારાના અધિકારનો સમાવેશ થાય છે.	

૨૨. ૨૦૦૬ની જાહેરનામાની અનુસૂચિમાં નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે કલમ ૩માં સૂચિબદ્ધ પ્રોજેક્ટ્સને એમ. ઓ. ઈ. એફ.–સી. સી. તરફથી અગાઉથી મંજૂરી આપવી આવશ્યક છે, જ્યારે કલમ ૪માં સૂચિબદ્ધ પ્રોજેક્ટ્સને એસ. ઈ. આઈ. એ. એ. તરફથી અગાઉથી મંજૂરી આપવી આવશ્યક છે. લાગુ પડતી સામાન્ય શરતો સમયપત્રકના અંતે સૂચિબદ્ધ છે[13].પેરા ૭ (એફ) ના કોલમ ૩માં નવા રાષ્ટ્રીય ધોરીમાર્ગો અને હાલના રાષ્ટ્રીય ધોરીમાર્ગોના વિસ્તરણનો સમાવેશ થાય છે જ્યારે કોલમ ૪માં નવા રાજ્ય ધોરીમાર્ગો અને

13 "શ્રેણી 'બી' માં ઉલ્લેખિત કોઈપણ પ્રોજેક્ટ અથવા પ્રવૃત્તિને શ્રેણી 'એ' તરીકે ગણવામાં આવશે, જો તે સંપૂર્ણ અથવા આંશિક રીતે નીચેની સરહદોથી ૧૦ કિમીની અંદર સ્થિત હોય:(i) વન્યજીવન (સંરક્ષણ) અધિનિયમ, ૧૯૭૨ હેઠળ સૂચિત સંરક્ષિત વિસ્તારો, (ii) કેન્દ્રીય પ્રદૂષણ નિયંત્રણ બોર્ડ દ્વારા સમયાંતરે સૂચિત ગંભીર રીતે પ્રદૂષિત વિસ્તારો, (iii) અધિસૂચિત પર્યાવરણ–સંવેદનશીલ વિસ્તારો, (iv) આંતર–રાજ્ય સરહદો અને આંતરરાષ્ટ્રીય સરહદો.

હાલના રાજ્ય ધોરીમાર્ગોના વિસ્તરણનો સમાવેશ થાય છે.એ સાચું છે કે, વર્તમાન કેસમાં, રાષ્ટ્રીય ધોરીમાર્ગ અધિનિયમ ૧૯૫૬ અથવા કર્ણાટક ધોરીમાર્ગ અધિનિયમ ૧૯૬૪ હેઠળ કોઈ જાહેરનામું બહાર પાડવામાં આવ્યું ન હતું, જેમાં તે કાયદાઓ હેઠળ પીઆરઆર પ્રોજેક્ટને ધોરીમાર્ગ તરીકે સૂચિત કરવામાં આવ્યો હતો.પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટને ભારતીય રાષ્ટ્રીય ધોરીમાર્ગ સત્તામંડળને[14] હસ્તાંતરિત કરવા અંગે કર્ણાટક સરકાર સ્તરે પ્રારંભિક ચર્ચાઓ થઈ હતી.૧૦/૦૧/૨૦૧૮ પર, કેન્દ્રીય માર્ગ પરિવહન મંત્રાલયને જાણ કરવામાં આવી હતી કે કર્ણાટક સરકારે આ પ્રોજેક્ટને "જેમ છે તેમ" આધારે એન. એચ. એ. આઈ. ને સ્થાનાંતરિત કરવાની સંમતિ આપી છે.જો કે, કર્ણાટક સરકારે તેના ૨૪/૦૬/૨૦૦૮ ના આદેશ દ્વારા PRR પ્રોજેક્ટને NHAI ને ટ્રાન્સફર કરવાની દરખાસ્ત પાછી ખેંચી લીધી હતી.

૨૩. જોકે આ મામલાનું એક બીજું પાસું છે જે આ કોર્ટનું ધ્યાન આકર્ષિત કરે છે.૨૦૦૬ની અધિજાહેરનામા અમલમાં આવી ત્યારથી ૨૦૦૬ની અધિજાહેરનામાની અનુસૂચિના પેરા ૭ (એફ) માં સુધારો[15] કરવામાં આવ્યો છે.

---

14 એનએચએઆઈ

15 ૧૧ નવેમ્બર ૨૦૦૭,૦૧/૧૨/૨૦૦૯,૪ એપ્રિલ ૨૦૧૧ અને ૨૨ ઓગસ્ટ ૨૦૧૩ ના જાહેરનામાઓ.

૨૪. ૨૦૦૬ની જાહેરનામા બહાર પાડવામાં આવી તે પહેલાં, સત્તાવાર રાજપત્રમાં ૧૫/૦૯/૨૦૦૫ પર એક મુસદ્દાની જાહેરનામા પ્રકાશિત કરવામાં આવી હતી, જેમાં નિયત કરવામાં આવ્યું હતું કે જે તારીખે જાહેરનામા પ્રકાશિત કરવામાં આવી હતી તે તારીખથી સાઠ દિવસની અંદર ટિપ્પણીઓ એમઓઇએફ–સીસીને મોકલી શકાય છે.મુસદ્દા જાહેરનામાના અનુસૂચિનો પરિચ્છેદ ૭ (એફ) વાંચે છેઃ

એ સ. નં.	પ્રોજેક્ટ અથવા પ્રવૃત્તિ	એન. આઈ. સી. કોડ (૨૦ ૦૪)	ISIC કોડ	શ્રેણી			શરતો આયન જો કોઈ હોય તો
				એ.	એ / બી	બી.	
(એ ફ)	રોડ હાઇવે	૪૫૨ ૦૩*		તમામ નવા રાષ્ટ્રીય ધોરીમાર્ગો, એક્સપ્રેસ માર્ગો અને બાયપાસની લંબાઈ> = ૩૦ કિમી અથવા	–	તમામ રાજ્ય ધોરીમાર્ગ પરિયોજનાઓ > = ૩૦ કિમી લંબાઈ અથવા તમામ રાજ્ય ધોરીમાર્ગોના	જીસી –૧

				તમામ રાષ્ટ્રીય ધોરીમાર્ગો, એક્સપ્રેસ વે વિસ્તરણ પરિયોજનાઓ >= ૩૦ કિમી લંબાઈ અને ૨૦ મીટરથી વધુના માર્ગનો વધારાનો અધિકાર		વિસ્તરણની યોજનાઓ >= ૩૦ કિમી લંબાઈ અને ૨૦ મીટરથી વધુના માર્ગના વધારાના અધિકારો	

મુસદ્દા જાહેરનામામાં, અનુસૂચિના પેરા ૭ (એફ) માં 'એ' શ્રેણીના પ્રોજેક્ટ હેઠળ 'એક્સપ્રેસવે' શબ્દનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.જોકે, ૨૦૦૬ની અંતિમ જાહેરનામામાં 'એક્સપ્રેસવે "શબ્દ કાઢી નાખવામાં આવ્યો હતો.ડ્રાફ્ટ નોટિફિકેશન અમલમાં આવે તે પહેલાં તેને દૂર કરવા માટે કોઈ નિર્ણાયક કારણની ગેરહાજરીમાં, આવા કાઢી નાખવાનો ઉપયોગ ૨૦૦૬ની નોટિફિકેશનની શરતો અથવા તેના પછીના સુધારાઓને સમજવા માટે કરી શકાતો નથી.

૨૫. પર્યાવરણ (સંરક્ષણ) અધિનિયમ ૧૯૮૬ની કલમ ૩ની પેટા–કલમ (૨) ની પેટા–કલમ (૧) અને કલમ (v) દ્વારા આપવામાં આવેલી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને, પર્યાવરણ (સંરક્ષણ) અધિનિયમ ૧૯૮૬ના નિયમ ૫ના પેટા–નિયમ (૩) ની કલમ (d) સાથે વાંચીને, કેન્દ્ર સરકારે ૨૦૦૬ની અધિજાહેરનામામાં અનુસૂચિની કલમ ૭ (f) માં અન્ય બાબતોની સાથે, સુધારો કરીને ૦૧/૧૨/૨૦૦૯ તારીખનું જાહેરનામું બહાર પાડ્યું હતું.સુધારાત્મક જાહેરનામાના પેરા (xv) માં લખ્યું છેઃ

"(xv) આઇટમ ૭ (f) સામે,

(અ) કોલમ (૪) માં, પ્રવેશ માટે, નીચેની એન્ટ્રી બદલવામાં આવશે, એટલે કેઃ–

'(i) તમામ રાજ્ય ધોરીમાર્ગ પરિયોજનાઓ; અને

(૨) ડુંગરાળ ભૂપ્રદેશ (૧,૦૦૦ એમ. એ. એમ. એસ. એલ. થી વધુ) અને અથવા પર્યાવરણીય રીતે સંવેદનશીલ વિસ્તારોમાં રાજ્ય ધોરીમાર્ગ વિસ્તરણ પરિયોજનાઓ

(બી) હાલની એન્ટ્રી માટે કોલમ (૫) માં, નીચેની એન્ટ્રી બદલવામાં આવશે, એટલે કેઃ–

'સામાન્ય શરતો લાગુ થશે.

નોંધઃધોરીમાર્ગોમાં એક્સપ્રેસવેનો સમાવેશ થાય છે.

૨૦૦૯ના સુધારાને પગલે, અનુસૂચિની કલમ ૭ (એફ) ની કલમ પ કે જે "સામાન્ય શરતો લાગુ થશે" તે સામાન્ય શરતો લાગુ કરવા ઉપરાંત, ધોરીમાર્ગોમાં એક્સપ્રેસવેનો સમાવેશ થાય છે તે નિર્ધારિત કરવા માટે બદલવામાં આવી હતી.

૨૬. સુધારા પહેલા, ૧૯/૦૧/૨૦૦૯ પર એક મુસદ્દાની જાહેરનામા પ્રકાશિત કરવામાં આવી હતી, જેમાં તેના પર ટિપ્પણીઓ અને વાંધા માંગવામાં આવ્યા હતા.એમ. ઓ. ઈ. એફ.–સી. સી. એ તેના તારીખના આદેશ દ્વારા ડ્રાફ્ટ જાહેરનામા પર પ્રાપ્ત ટિપ્પણીઓ પર વિચાર કરવા, વિવિધ હિતધારકો સાથે બેઠકો યોજવા અને જાહેરનામાને અંતિમ સ્વરૂપ આપવા માટે ભલામણો કરવા માટે અધિક સચિવ શ્રી જે. એમ. મૌસ્કરની અધ્યક્ષતામાં એક સમિતિની રચના કરી હતી.સમિતિએ સંબંધિત હિતધારકો સાથે વિવિધ બેઠકો યોજી હતી.એમ. ઓ. ઈ. એફ.–સી. સી. એ ઓક્ટોબર, ૨૦૦૯માં "ઈ. આઈ. એ. એ. અધિજાહેરનામા, ૨૦૦૬ના મુસદ્દા સુધારાઓ પર ટિપ્પણીઓ/સૂચનોની તપાસ કરવા માટે અધિક સચિવ શ્રી જે. એમ. મૌસ્કરની અધ્યક્ષતામાં રચાયેલી સમિતિનો અહેવાલ" શીર્ષક ધરાવતો સમિતિનો અહેવાલ પ્રકાશિત કર્યો હતો.સમિતિને અનુસૂચિના પેરા ૭ (એફ) માં પ્રસ્તાવિત સુધારા સહિત ડ્રાફ્ટ જાહેરનામાના વિવિધ પાસાઓ પર અસંખ્ય ટિપ્પણીઓ મળી હતી.પ્રારંભિક

ડ્રાફ્ટ જાહેરનામામાં માત્ર પેરા ૭ (એફ) ની કલમ ૪ માં ફેરફાર કરવાની માંગ કરવામાં આવી હતી.જો કે, સમિતિ દ્વારા ટિપ્પણીઓ પ્રાપ્ત થઈ હતી જેમાં કહેવામાં આવ્યું હતું કે એક્સપ્રેસવેનો ચોક્કસ સંદર્ભ આપવો આવશ્યક છે.સમિતિએ તેનું વિશ્લેષણ નીચેની શરતોમાં તૈયાર કર્યું:

"વિશ્લેષણ:મુખ્ય સૂચન એક્સપ્રેસવે, બાયપાસ, મુખ્ય જિલ્લા રસ્તાઓ, શહેરની હદમાં રસ્તાઓ માટે ટનલિંગ, મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનની હદની આસપાસના પેરિફેરલ રસ્તાઓનો સમાવેશ કરીને જાહેરનામાના અવકાશના વિસ્તરણ સાથે સંબંધિત છે.રસ્તાના અધિકારની મર્યાદા ૨૦ મીટરથી વધારીને ૬૦ મીટર કરવાની વિનંતી પણ કરવામાં આવી છે.બીઆરઓએ ૫૦ કિલોમીટર સુધીના તેમના પ્રોજેક્ટને મુક્તિ આપવાની માંગ કરી છે.પ્રાપ્ત થયેલી ટિપ્પણીઓ પરથી એવું માનવામાં આવે છે કે એક્સપ્રેસવે હાઇવેથી અલગ છે.જો કે, જાહેરનામાના ઉદ્દેશને ધ્યાનમાં રાખીને, જાહેરનામામાં સ્પષ્ટપણે સ્પષ્ટ કરવાની જરૂર છે કે ધોરીમાર્ગોમાં એક્સપ્રેસવેનો સમાવેશ થાય છે.અન્ય વસ્તુઓના સંદર્ભમાં આને અલગથી ધ્યાનમાં લઈ શકાય છે.રસ્તાના અધિકારની મર્યાદા ૨૦ મીટરથી વધારીને ૬૦ મીટર કરવાની દરખાસ્તના સંદર્ભમાં, આ સ્વીકારવામાં નહીં આવે કારણ કે તેમાં જમીનના ઉપયોગમાં નોંધપાત્ર ફેરફારો અને પુનર્વસવાટના મુદ્દાઓ સામેલ હશે.

(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

૨૭. સમિતિના વિશ્લેષણમાં નોંધવામાં આવ્યું છે કે મુખ્ય સૂચનો જાહેરનામાના કાર્યક્ષેત્રના વિસ્તરણ સાથે સંબંધિત છે, જેમાં તેની મર્યાદામાં એક્સપ્રેસવે, બાયપાસ, મુખ્ય જિલ્લા રસ્તાઓ, શહેરની હદમાં રસ્તાઓ માટે ટનલિંગ અને મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનની મર્યાદાની આસપાસના પેરિફેરલ રસ્તાઓનો સમાવેશ થાય છે.નોંધપાત્ર રીતે, સમિતિએ એ ધારણાની નોંધ લીધી કે ધોરીમાર્ગો અને એક્સપ્રેસવે એકબીજાથી અલગ છે.જોકે ટિપ્પણીઓ પરથી એવું જણાયું હતું કે ૨૦૦૬ના જાહેરનામાના દાયરામાં વિસ્તરણની માંગ કરવામાં આવી હતી, સમિતિએ સ્પષ્ટપણે સ્પષ્ટતા કરી હતી કે 'ધોરીમાર્ગો' શબ્દમાં અન્ય વસ્તુઓ માટે 'એક્સપ્રેસવે' નો સમાવેશ થાય છે, સમિતિએ જણાવ્યું હતું કે તેમને અલગથી ધ્યાનમાં લઈ શકાય છે.ધોરીમાર્ગો અને એક્સપ્રેસવે માટે બહાર પાડવામાં આવેલી સ્પષ્ટતા ૨૦૦૬ની જાહેરનામાના દાયરામાં વિસ્તરણ સમાન ન હતી, પરંતુ માત્ર એ સ્પષ્ટ કર્યું હતું કે ધોરીમાર્ગો શબ્દમાં હંમેશા એક્સપ્રેસવેનો સમાવેશ થતો હતો.

૨૮. જ્યાં કોઈ સુધારો સ્પષ્ટીકરણાત્મક હોય, ત્યાં આવા સુધારાને તેની અરજીમાં પૂર્વલક્ષી માનવામાં આવે છે.સ્ટેટ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા વિરુદ્ધ વી. રામકૃષ્ણનમાં[16], આ અદાલતની બે ન્યાયાધીશોની બેન્ચ સમક્ષ પ્રશ્ન એ હતો કે

16 (૨૦૧૮) ૧૭ એસસીસી ૩૯૪

શું નાદારી અને નાદારી સંહિતા, ૨૦૧૬ની કલમ ૧૪, જે નાદારીની અરજી દાખલ કરવા પર ઉલ્લેખિત મર્યાદિત સમયગાળા માટે મોકૂફીની જોગવાઈ કરે છે, તે કોર્પોરેટ દેવાદારના વ્યક્તિગત બાંયધરી આપનારને લાગુ પડશે કે કેમ.નેશનલ કંપની લો એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલના ચુકાદામાં, જે અપીલ હેઠળ હતો, એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે ઠરાવ યોજના વ્યક્તિગત બાંયધરી આપનારાઓને તેમજ કલમ ૩૧ હેઠળ બંધનકર્તા હોવાથી, કલમ ૧૪ હેઠળની મોકૂફી વ્યક્તિગત બાંયધરી આપનારાઓને લાગુ પડશે.આના પર ભાર મૂકતા, અપીલકર્તાએ નાદારી સમિતિની કાયદાની કાર્યવાહી પર આધાર રાખ્યો હતો અને દલીલ કરી હતી કે કલમ ૧૪માં સુધારો, જેમાં નિયત કરવામાં આવ્યું હતું કે કોર્પોરેટ દેવાદારને બાંયધરીના કરારમાં જામીનગીરી પર મોકૂફી લાગુ નહીં થાય, તે સ્પષ્ટ સ્વરૂપનું હતું અને વ્યક્તિગત બાંયધરી આપનારાઓ હંમેશા મોકૂફીની કામગીરીની બહાર રહેવાનો ઈરાદો ધરાવતા હતા.આ દલીલને સ્વીકારીને, ન્યાયમૂર્તિ આર. એફ. નરીમાને કોર્ટ વતી બોલતા કહ્યું:

> "૩૧.કોર્પોરેટ બાબતોના મંત્રાલય દ્વારા નિયુક્ત નાદારી કાયદા સમિતિએ તેના ૨૬–૩–૨૦૧૮ ના અહેવાલ દ્વારા કેટલીક મુખ્ય ભલામણો કરી હતી, જેમાંથી એક હતી:

"(૪) કોર્પોરેટ દેવાદારની બાંયધરી આપનારની અસ્કયામતો અને કોર્પોરેટ દેવાદારની અસ્કયામતો પર મોકૂફીને લગતી મૂંઝવણને દૂર કરવા માટે, સ્પષ્ટતા દ્વારા સ્પષ્ટતા કરવાની ભલામણ કરવામાં આવી છે કે કોર્પોરેટ દેવાદારને આવી બાંયધરી આપનારની તમામ અસ્કયામતો સંહિતા હેઠળ લાદવામાં આવેલી મોકૂફીના અવકાશની બહાર હશે; (ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે)

સમિતિએ તારણ કાઢ્યું હતું કે કલમ ૧૪ કોર્પોરેટ દેવાદારના દેવાની બાંયધરી આપનારની અસ્કયામતો સામે કાર્યવાહી પર પ્રતિબંધ મૂકવાનો ઇરાદો ધરાવતી નથી અને ભલામણ કરી હતી કે આને સ્પષ્ટ કરવા માટે સમજૂતી સંહિતાની કલમ ૧૪માં દાખલ કરી શકાય.મોકૂફીનો અવકાશ માત્ર કોર્પોરેટ દેવાદારની સંપત્તિઓ સુધી મર્યાદિત હોઈ શકે છે.

૩૩. ઉક્ત સમિતિના અહેવાલમાં સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે કે સુધારાનો ઉદ્દેશ સ્પષ્ટતા કરવાનો અને સમિતિએ જે વિચાર્યું હતું તે કલમ ૧૪નું વ્યાપક અર્થઘટન હતું.

કોર્ટે નોંધ્યું હતું કે સમિતિએ સ્પષ્ટતા કરી હતી કે તેનો ઇરાદો ક્યારેય નહોતો કે કલમ ૧૪ હેઠળ મોકૂફી કોર્પોરેટ દેવાદારોના વ્યક્તિગત બાંયધરી આપનારાઓને લાગુ પડે.તદનુસાર, કલમ ૧૪ માં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો.ત્યારબાદ કોર્ટે આ અદાલતના સુસંગત ઉદાહરણ પર આધાર રાખીને એવું

માનવાનું શરૂ કર્યું કે સ્પષ્ટીકરણાત્મક સુધારો પૂર્વલક્ષી રીતે લાગુ થાય છે.સમાન સ્થિતિ જી. પી. સિંઘ દ્વારા તેમના મૂળભૂત કાર્ય 'પ્રિન્સિપલ્સ ઓફ સ્ટેચ્યુટરી ઇન્ટરપ્રિટેશન "માં સમજાવવામાં આવી છે.તે જણાવે છેઃ

> ".....મુખ્ય કાયદાની જોગવાઈનો અર્થ સ્પષ્ટ કરવા માટે એક સુધારાત્મક કાયદો સંપૂર્ણપણે સ્પષ્ટતાપૂર્ણ હોઈ શકે છે જે પહેલેથી જ ગર્ભિત હતો.આ પ્રકારના સ્પષ્ટીકરણાત્મક સુધારાની પૂર્વલક્ષી અસર પડશે અને તેથી, જ્યારે સુધારો અમલમાં આવ્યો ત્યારે મુખ્ય કાયદો અસ્તિત્વમાં હતો, ત્યારે સુધારાત્મક કાયદો પણ હાલના કાયદાનો ભાગ હશે.

૨૯. એક સુધારાત્મક જોગવાઈ જે કાયદાની સ્થિતિને સ્પષ્ટ કરે છે જેને ગર્ભિત માનવામાં આવતી હતી, તેની પૂર્વલક્ષી અસર હોવાનું માનવામાં આવે છે.જાહેરનામાઓમાં સ્પષ્ટીકરણાત્મક સુધારાઓની પૂર્વલક્ષી અરજીની સ્થિતિ વૈધાનિક અંત હેઠળની સ્થિતિ જેવી જ છે.વર્તમાન કિસ્સામાં, એમ. ઓ. ઇ. એફ.–સી. સી. દ્વારા નિયુક્ત સમિતિએ સ્પષ્ટતા કરી હતી કે ધોરીમાર્ગો શબ્દમાં એક્સપ્રેસવેનો સમાવેશ થાય છે અને સૂચવ્યું હતું કે તે અસર માટે યોગ્ય સુધારો જારી કરવામાં આવે.સમિતિના અહેવાલના આધારે, ધોરીમાર્ગોમાં એક્સપ્રેસવેનો સમાવેશ થાય છે તે નિર્ધારિત કરવા માટે પેરા ૭ (એફ) ની કલમ ૫ માં

સ્પષ્ટીકરણાત્મક સુધારો બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો.આ સ્થિતિ હોવાથી, આ અદાલતે વિશ્લેષણ કરવું જરૂરી છે કે શું પીઆરઆર પ્રોજેક્ટ અનુસૂચિના પેરા ૭ (એફ) ની મર્યાદામાં આવતા એક્સપ્રેસવે તરીકે લાયક ઠરે છે કે કેમ.

૩૦. ન તો રાષ્ટ્રીય ધોરીમાર્ગ અધિનિયમ ૧૯૫૬ કે ન તો કર્ણાટક ધોરીમાર્ગ અધિનિયમ ૧૯૬૪ 'ધોરીમાર્ગ' શબ્દને વ્યાખ્યાયિત કરે છે.૨૦૦૬ની જાહેરનામામાં ૨૦૦૯નો સુધારો 'એક્સપ્રેસવે' શબ્દની વ્યાખ્યા પર મૌન છે.પ્રતિવાદીઓ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે એક્સપ્રેસવે માટે સ્પષ્ટીકરણો અને ધોરણોની માર્ગદર્શિકામાં ભારતીય માર્ગ કોંગ્રેસ[17] દ્વારા કરવામાં આવેલી વ્યાખ્યા ઉપદેશક છે.

૩૧. દેશમાં રસ્તાઓના વિકાસ માટે ભારત સરકાર દ્વારા રચાયેલી ભારતીય માર્ગ વિકાસ સમિતિની ભલામણ પર ૧૯૩૪મા આઈઆરસીની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી.એક્સપ્રેસવે માટે વિશિષ્ટતાઓ અને ધોરણોની માર્ગદર્શિકા તૈયાર કરવા માટે ૨૦૧૩માં એક નિષ્ણાત જૂથની રચના કરવામાં આવી હતી.તે જ વર્ષે બહાર પાડવામાં આવેલા અહેવાલમાં એક્સપ્રેસવેને નીચેની શરતોમાં વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યો હતોઃ

17 આઈઆરસી

".....આ હેતુ માટે, એક્સપ્રેસવેને મોટરયુક્ત ટ્રાફિક માટે ધમનીય ધોરીમાર્ગ તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યો છે, જેમાં ઝડપી મુસાફરી માટે વિભાજીત માર્ગ છે, જેમાં પહોંચ પર સંપૂર્ણ નિયંત્રણ છે અને આંતરછેદોના સ્થાન પર ગ્રેડ વિભાજક પૂરા પાડવામાં આવ્યા છે.સામાન્ય રીતે, એક્સપ્રેસવે પર માત્ર ઝડપી ગતિએ ચાલતા વાહનોને જ પ્રવેશની મંજૂરી આપવામાં આવે છે.

એક્સપ્રેસવેને એક ધમનીય ધોરીમાર્ગ તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે, જે ટ્રાફિક ઘટાડવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે અને સામાન્ય રીતે પહોંચ પર નિયંત્રણનો સમાવેશ કરીને ઝડપી ગતિએ મુસાફરી કરવા માટે રચાયેલ છે.અન્ય સૂચકાંકોમાં ટોલ બૂથ, વિભાજીત માર્ગ અને આંતરછેદો પર સ્થિત શ્રેણી વિભાજકની જોગવાઈ છે.માર્ગ પ્રોજેક્ટ એક એક્સપ્રેસવે છે કે કેમ તેનું મૂલ્યાંકન કેસ–બાય–કેસ આધારે નક્કી કરવામાં આવે છે.

૩૨. વર્તમાન કિસ્સામાં, પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટનો જણાવેલો હેતુ આ પ્રમાણે છેઃ

"૧) બેંગ્લોર શહેરમાં ટ્રાફિકને ઓછો કરવા માટે;

૨) ઇન્ટરસિટી જોડાણ અને ઇન્ટરસિટી ટ્રાફિકને પહોંચી વળવા;

૩) શહેરમાં પ્રદૂષણ ઘટાડવા માટે;

૪) ભારે વાહનો એટલે કે ટ્રક અને ટ્રકની અવરજવરમાં ઘટાડો કરવો;

૫) આઉટર રિંગ રોડ પર ટ્રાફિકને ઓછો કરવા માટે ".

અપીલકર્તા દ્વારા આ અદાલતમાં રજૂ કરાયેલી ટૂંકી નોંધ જણાવે છે કેઃ

".....બી. ડી. એ. દ્વારા અમલમાં મૂકવાની દરખાસ્ત કરાયેલ પી. આર. આર. એ બેંગ્લોર શહેરની આસપાસ ૮ લેનનો વિભાજીત માર્ગ છે જે મુખ્યત્વે તેના શહેરના રસ્તાઓ પર વાહનવ્યવહારની ભીડને સરળ બનાવે છે.પ્રસ્તાવિત ક્રોસ–સેક્શનમાં દરેક ટ્રાફિક દિશામાં ૪ લેનનો મુખ્ય માર્ગ અને સ્થાનિક ટ્રાફિક માટે મુખ્ય માર્ગની બંને બાજુ ૩ લેનનો સર્વિસ રોડ છે.મુખ્ય માર્ગ અને સર્વિસ રોડને પ્રવેશ–નિયંત્રિત સુવિધા દ્વારા અલગ કરવામાં આવશે.એન્જિનિયરિંગ ડિઝાઇન ભારતીય રોડ કોંગ્રેસના ધોરણો અનુસાર હાથ ધરવામાં આવશે.

(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટનો પ્રાથમિક હેતુ શહેરમાં વાહનવ્યવહારની ભીડને હળવી કરવાનો છે.મુખ્ય માર્ગ અને સર્વિસ રોડને પ્રવેશ–નિયંત્રિત સુવિધાઓ દ્વારા અલગ કરવાના છે.ઇજનેરી ડિઝાઇન આઈ. આર. સી. દ્વારા

નિર્ધારિત ધોરણો અનુસાર હાથ ધરવામાં આવશે. અપીલકર્તા દ્વારા તૈયાર કરાયેલ ઈ. આઈ. એ. અહેવાલ પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટને નીચેની શરતોમાં વર્ણવે છેઃ

"પ્રસ્તાવિત પેરિફેરલ રિંગ રોડ (PRR) પ્રોજેક્ટ સંરેખણ NH ૪ પર તુમકુર રોડથી CH.૧૭a (બેંગ્લોર સિટી રેલવે સ્ટેશનથી ૧૬–૨૦ કિમીનું અંતર) તરીકે શરૂ થાય છે અને બેગુર CH નજીક હોસુર રોડ પર સમાપ્ત થાય છે. ૬૪.૬૫ ટ્રાફિકના સરળ પ્રવાહ માટે કિમી (૬૫ કિમી), ટ્રાફિકની ભીડ, પ્રદૂષણની તીવ્રતા અને મુસાફરીનો સમય ઘટાડવા માટે.

હાઈવે ડિઝાઈન

પ્રસ્તાવિત પેરિફેરલ રિંગ રોડ (પી. આર. આર.) સંરેખણ જ્યાં પણ શક્ય હોય ત્યાં ૧૦૦ કિમી પ્રતિ કલાકની ઝડપ માટે તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે.જો કે, સ્થળ પરના પ્રતિબંધોને કારણે કેટલાક સ્થળોએ ૮૦ કિમી પ્રતિ કલાકની ઝડપે ડિઝાઈન કરવામાં આવી છે.ઊભી વક્ર રેખાઓ આઈઆરસી એસપીની માર્ગદર્શિકા અનુસાર તૈયાર કરવામાં આવી છેઃ૨૩.

વિનિમય

ઇન્ટરચેન્જ એ ધોરીમાર્ગ અને અભિગમો વચ્ચે ટ્રાફિકને ફેરવવા માટે રોડવેઝને જોડતા ગ્રેડથી અલગ આંતરછેદ છે.એ. એ. એસ. એચ. ટી. ઓ. અને આઈ. આર. સી. માં આપવામાં આવેલી માર્ગદર્શિકાઓ અને યોજનાઓને ધ્યાનમાં લીધા પછી પેરિફેરલ રિંગ રોડ (પી. આર. આર.) ના નિર્માણ દરમિયાન આંતરછેદોની રચના કરવામાં આવી છેઃ૯૨ માર્ગદર્શિકા.

ટોલ પ્લાઝા

.....રોડના ટોલ પ્લાઝા વિભાગમાંથી પસાર થતા તમામ ટ્રાફિકને ટોલ ચૂકવવો પડશે.જાહેર બસ પરિવહનને ટોલ ભરવામાંથી મુક્તિ આપવામાં આવશે.

સુલભતા

પેરિફેરલ રિંગ રોડ (પી. આર. આર.) ને ટોલ રોડ તરીકે માનવામાં આવે છે.માર્ગ વ્યવસ્થાને ટોલ કરવા માટે ટોલ બૂથની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.પેરિફેરલ રિંગ રોડ (પી. આર. આર.) ની સુલભતા નીચેની શ્રેણીના રસ્તાઓ સુધી મર્યાદિત છેઃ

રાષ્ટ્રીય ધોરીમાર્ગો;

રાજ્ય ધોરીમાર્ગો;

મુખ્ય જિલ્લા રસ્તાઓ.

"પ્રસ્તાવિત પ્રોજેક્ટ ૭૫ મીટરના માર્ગના અધિકાર સાથે ૬૫ કિલોમીટર લંબાઈ ધરાવતો નવો રાજ્ય ધોરીમાર્ગ હોવાથી આ પ્રોજેક્ટ ઈઆઈએ જાહેરનામા ૨૦૦૬ની અનુસૂચિમાં "બી" શ્રેણી હેઠળ આવે છે અને તેને એસઈઆઈએએ પાસેથી પર્યાવરણીય મંજૂરીની જરૂર છે "

(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

૩૩. પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટ ૮ લેનનો મુખ્ય માર્ગ ધોરીમાર્ગ (૪ + ૪ દ્વિ–દિશાત્મક) હોવાની અપેક્ષા છે, જેમાં ૬ લેનનો રોડ સર્વિસ રોડ (૩ + ૩ દ્વિ–દિશાત્મક) ૭૫ મીટરના માર્ગનો અધિકાર ધરાવે છે અને તેની કુલ લંબાઈ ૬૩.૫ કિલોમીટર છે.ઈઆઈએ (EIA) અહેવાલ જણાવે છે કે પીઆરઆર (PRR) પ્રોજેક્ટની કલ્પના શહેરમાં ટ્રાફિકને ઘટાડવાના અને ઈન્ટરસિટી કનેક્ટિવિટી અને ઈન્ટરસિટી ટ્રાફિકને પૂરી કરવાના મુખ્ય હેતુ સાથે કરવામાં આવી હતી.એવું કહેવામાં આવ્યું હતું કે, તેનાથી પ્રદૂષણની તીવ્રતા અને મુસાફરીના સમયમાં નોંધપાત્ર ઘટાડો થશે.ઈઆઈએ અહેવાલ સ્પષ્ટ કરે છે કે આ પ્રોજેક્ટ ૧૦૦ કિમી/કલાકની ઝડપે ચાલતા વાહનો સાથે હાઇ સ્પીડ વાહનોના ટ્રાફિકને પહોંચી વળવા માટે રચાયેલ છે.જ્યાં શક્ય હોય ત્યાં, અને અન્ય સ્થળોએ ૮૦ કિમી/કલાક.

૩૪. વધુમાં, અહેવાલ જણાવે છે કે આ પ્રોજેક્ટમાં દસ ઇન્ટરચેન્જ અને સોળ ટોલ બૂથનો પણ સમાવેશ થાય છે.એવું કહેવામાં આવે છે કે રસ્તાની પહોંચ માત્ર રાષ્ટ્રીય ધોરીમાર્ગો, રાજ્ય ધોરીમાર્ગો અને મુખ્ય જિલ્લા માર્ગો સુધી મર્યાદિત છે.આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, તેમાં કોઈ શંકા નથી કે પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટ એક એક્સપ્રેસવે છે જે ૨૦૦૬ની જાહેરનામાની અનુસૂચિના પેરા ૭ (એફ) ની મર્યાદામાં આવે છે.૨૯/૦૬/૨૦૦૭ પર BDA અધિનિયમની કલમ ૧૯ (૧) હેઠળ અંતિમ જાહેરનામું બહાર પાડવા પર PRR પ્રોજેક્ટ શરૂ થયો.પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટ એક એક્સપ્રેસવે છે એવું તારણ કાઢ્યા પછી, પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવક તરીકે અપીલકર્તા ૨૦૦૬ની જાહેરનામાના અનુસૂચિના પેરા ૭ (એફ) હેઠળ પ્રોજેક્ટના અમલીકરણ માટે અગાઉથી ઈસીની માંગણી કરવાની જવાબદારી હેઠળ હતો.

એફ. ઈ. આઈ. એ. એ. જાહેરનામા ૨૦૦૬ હેઠળની પ્રક્રિયાનું પાલન

૩૫. વિશ્લેષણ કરવા માટેનો આગામી પ્રશ્ન એ છે કે શું અપીલકર્તા દ્વારા અનુસરવામાં આવતી ઈઆઈએ પ્રક્રિયા ૨૦૦૬ ની જાહેરનામા હેઠળ નિર્ધારિત પ્રક્રિયાનું પાલન કરતી હતી.આ અદાલત સમક્ષ અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરાયેલી લેખિત રજૂઆતો અને પ્રત્યુત્તરમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે

એસ. ઈ. એ. સી. ને ઈ. આઇ. એ. અહેવાલ તૈયાર કરવા અને રજૂ કરવા તરફ દોરી જતી ઈ. આઇ. એ. પ્રક્રિયા ૨૦૦૬ની અધિજાહેરનામા હેઠળ નિર્ધારિત પ્રક્રિયાનું પાલન કરતી હતી.એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે એનજીટીએ એ નિષ્કર્ષ પર પહોંચવામાં ભૂલ કરી હતી કે ઈઆઇએ અહેવાલ તૈયાર કરવામાં અને પીઆરઆર પ્રોજેક્ટને આપવામાં આવેલી ઈસીની કામગીરીને સ્થગિત કરવામાં નોંધપાત્ર વિલંબ થયો હતો.બીજી તરફ, પ્રતિંવાદીઓ દ્વારા દાખલ કરવામા આવેલી લેખિત રજૂઆતોમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે ઈઆઇએ અહેવાલ તૈયાર કરવામાં વિલંબ એ એમઓઇએફ–સીસી દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા ઓએમ તારીખ ૨૨/૦૩/૨૦૧૦ નું ઉલ્લંઘન છે, જેમાં ટીઓઆર જારી કરવામાં આવે તે તારીખથી ચાર વર્ષનો માન્યતા સમયગાળો સૂચવવામાં આવ્યો છે.હરીફ દલીલોનું મૂલ્યાંકન કરવા માટે, અપીલકર્તા દ્વારા અનુસરવામાં આવતી ઈઆઇએ પ્રક્રિયાનું વિશ્લેષણ કરવું જરૂરી બને છે, જે ઈસીની મંજૂરી તરફ દોરી જાય છે.

૩૬. ૧૦/૦૯/૨૦૦૯ પર, અપીલકર્તાએ ૨૦૦૬ની જાહેરનામા હેઠળ શ્રેણી 'બી' પ્રોજેક્ટ તરીકે પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટ માટે અગાઉના ઈસીની માંગ કરતી અરજી એસ. ઈ. એ. સી. માં દાખલ કરી હતી.૨૦૦૬ની જાહેરનામા અનુસાર, એસ. ઈ. એ. સી. એ તેની ૪૬મી બેઠકમાં પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટ માટે ટી. ઓ. આર. તૈયાર કર્યો અને જારી કર્યો, જેના આધારે અપીલકર્તાએ ઈ.

આઇ. એ. પ્રક્રિયા હાથ ધરવી જરૂરી હતી.અંતિમ ઈઆઈએ અહેવાલ નવેમ્બર ૨૦૧૪માં એસઈએસી અને એસઈઆઈએએ સમક્ષ મૂકવામાં આવ્યો હતો.એસ. ઈ. એ. સી. એ ૦૫/૦૪/૨૦૧૩,૦૯/૦૬/૨૦૧૪,૧૧–૧૨/૦૮ ૨૦૧૪ અને ૧૧–૧૮/૧૧ ૨૦૧૪ પર બેઠકો યોજી હતી.૧૧–૧૮ નવેમ્બર વચ્ચેની તેની અંતિમ બેઠકમાં, એસઈએસીએ એસઈઆઈએએને પીઆરઆર પ્રોજેક્ટ માટે ઈસીની ગ્રાન્ટની ભલામણ કરી હતી. ઈસી ૨૦/૧૧/૨૦૧૪ પર આપવામાં આવ્યું હતું.

૩૭. એસ. ઈ. એ. સી. એ તેની ૧૦૧મી તારીખની ૦૫/૦૪/૨૦૧૩ ની બેઠકમાં એસ. ઈ. આઇ. એ. એ. ને પ્રોજેક્ટ ફાઇલ બંધ કરવાની ભલામણ કરવાનો નિર્ણય લીધો હતો કારણ કે બેઠકના બે વર્ષ પહેલાં ટી. ઓ. આર. જારી કરવામાં આવ્યા હતા અને અપીલકર્તા દ્વારા ઈ. આઇ. એ. પ્રક્રિયા પર કોઈ પ્રગતિ દર્શાવતો કોઈ પત્રવ્યવહાર કરવામાં આવ્યો ન હતો.એસ. ઈ. એ. સી. ના પત્ર પર કાર્યવાહી કરતા, એસ. ઈ. આઇ. એ. એ. એ તેની ૬૬મી બેઠક તારીખ ૧૭/૦૫/૨૦૧૩ માં પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટ માટે ઈસીની ગ્રાન્ટને લગતી ફાઇલ બંધ કરી દીધી હતી અને ૨૫/૦૭/૨૦૧૩ પર અપીલકર્તાને તેના નિર્ણયની જાણ કરી હતી.૨૪/૦૮/૨૦૧૩ તારીખના પત્ર દ્વારા, અપીલકર્તાએ SEIAA ને ફાઇલ ફરીથી ખોલવા વિનંતી કરી હતી.એસ. ઈ. આઇ. એ. એ. એ તેની ૦૩/૦૯/૨૦૧૩ની ૭૧મી બેઠક માં ફાઇલને ફરીથી ખોલવાનો નિર્ણય

લીધો હતો, જે જરૂરી પ્રક્રિયા ફીની ચુકવણીને આધિન છે.૦૬/૦૨/૨૦૧૪ પર જાહેર સુનાવણી હાથ ધરવામાં આવી હતી.એસ. ઇ. એ. સી. એ તેની ૧૧૧મી તારીખની આઇ. ડી. ૧ની બેઠકમાં અપીલકર્તાની દરખાસ્તની વિચારણા મોકૂફ રાખવાનો નિર્ણય લીધો હતો કારણ કે ઇ. આઇ. એ. અહેવાલ સમિતિના સભ્યોને ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવ્યો ન હતો.૦૨/૦૮/૨૦૧૪ તારીખના પત્ર દ્વારા, અપીલકર્તાએ SEAC સમક્ષ EIA અહેવાલ રજૂ કર્યો હતો, જે ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૪માં જાહેર સુનાવણી હાથ ધરવામાં આવ્યા પછી તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો.એસ. ઇ. એ. સી. એ ૨૦૧૪ની તારીખે તેની ૧૧૫મી બેઠકમાં અપીલકર્તા દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી માહિતીમાં અસંખ્ય ખામીઓની નોંધ લીધી હતી અને વધારાની માહિતી મેળવવાનો નિર્ણય લીધો હતો જે અપીલકર્તાને ૨૮/૦૮/૨૦૧૪ પર જણાવવામાં આવી હતી.

૩૮. અપીલકર્તાએ એસ. ઇ. એ. સી. ને ભૂગર્ભ જળ, સપાટીના પાણી અને માટી પરના વધારાના નમૂનાઓ સાથે માંગવામાં આવેલી માહિતીનો પોઇન્ટ મુજબ જવાબ આપ્યો હતો.અપીલકર્તા દ્વારા ઓક્ટોબર ૨૦૧૪માં અંતિમ ઇઆઇએ અહેવાલ તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો અને એસઇએસીને સુપરત કરવામાં આવ્યો હતો. ૧૧–૧૮/૧૧ ૨૦૧૪ વચ્ચેની તેની ૧૨૧મી બેઠકમાં, એસઇએસીએ એસઇઆઇએએને પીઆરઆર પ્રોજેક્ટને ઇસીની ગ્રાન્ટની ભલામણ કરી હતી.એસઇઆઇએએએ ૨૦/૧૧/૨૦૧૪ પર ઇસી જારી કર્યું.

૩૯. ૨૦૦૬ ની જાહેરનામા હેઠળ, નવા પ્રોજેક્ટ્સ માટે ઈસી મેળવવાની પ્રક્રિયામાં મહત્તમ ચાર તબક્કાઓનો સમાવેશ થાય છે, જે તમામ જાહેરનામા હેઠળ નિર્ધારિત ચોક્કસ કેસના આધારે લાગુ ન પણ થઈ શકેઃસ્ક્રિનિંગ, સ્કોપિંગ, જાહેર પરામર્શ અને મૂલ્યાંકન.કાર્યક્ષેત્રના તબક્કે, પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવક વ્યાપક ટી. ઓ. આર. તૈયાર કરવા માટે, EAC અથવા SEAC ને ફોર્મ ૧ માં માહિતી રજૂ કરે છે. આ પછી, પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવક જાહેર પરામર્શ પ્રક્રિયાના હેતુ માટે સારાંશ EIA તૈયાર કરે છે.ટિપ્પણીઓ અને વાંધાઓ, જો કોઈ હોય તો, આમંત્રિત કરવા માટે સારાંશ EIA જાહેર સુનાવણીમાં રજૂ કરવામાં આવે છે.પ્રાપ્ત થયેલી ટિપ્પણીઓના આધારે અને ઉઠાવવામાં આવેલા વાંધાઓને સંબોધિત કર્યા પછી, અંતિમ ઈઆઈએ અહેવાલ તૈયાર કરવામાં આવે છે અને સંબંધિત નિયમનકારી સત્તામંડળને મોકલવામાં આવે છે.આ તબક્કે, નિયમનકારી સત્તામંડળે "ટીઓઆરના સંદર્ભમાં કડક રીતે" દસ્તાવેજોની તપાસ કરવી જોઈએ અને દસ્તાવેજોની પ્રાપ્તિના ૩૦ દિવસની અંદર, ઈએસી અથવા એસઈએસીને કોઈ પણ અપૂરતી બાબતની જાણ કરવી જોઈએ.તમામ દસ્તાવેજોની પ્રાપ્તિના સાઠ દિવસની અંદર, EAC અથવા SEAC, જે પણ કેસ હોય, પરિશિષ્ટ V માં સૂચવ્યા મુજબ મૂલ્યાંકન પ્રક્રિયા પૂર્ણ કરશે. મૂલ્યાંકન તબક્કામાં EAC અથવા SEAC દ્વારા વિગતવાર તપાસનો સમાવેશ થાય છે. ઈ. એ. સી. અને એસ. ઈ. એ. સી. પર ઈ. આઈ. એ. અહેવાલ તૈયાર કરવા માટે બહાર પાડવામાં આવેલ

ટી. ઓ. આર. ના સંદર્ભમાં ફોર્મ ૧/ફોર્મ ૧એમાં અરજદાર દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી માહિતીનું મૂલ્યાંકન કરવાની જવાબદારી છે.

૪૦. નોંધપાત્ર રીતે, ઇ. સી. મેળવવાની પ્રક્રિયા ફોર્મ ૧/ફોર્મ ૧એમાં નિર્ધારિત માહિતી રજૂ કરવાથી શરૂ થાય છે. ફોર્મ ૧ માં સબમિટ કરેલી માહિતી માહિતી સબમિટ કરવાના સંબંધિત સમયે "જેમ છે તેમ" આધારે ડેટા અને માહિતી પર આધારિત છે.પ્રસ્તાવિત પ્રોજેક્ટની વિગતો તેમજ પર્યાવરણ પરની સંભવિત અસર સંબંધિત સામગ્રી માહિતી ઇ. એ. સી. અથવા એસ. ઇ. એ. સી. ને એક વ્યાપક ટી. ઓ. આર. તૈયાર કરવા માટે સક્ષમ બનાવવા માટે માંગવામાં આવે છે, જેના આધારે અરજદાર ઇ. આઇ. એ. અહેવાલ તૈયાર કરવા માટે આગળ વધે છે.ફોર્મ ૧ માંની માહિતી તેની તૈયારીની તારીખે પ્રવર્તમાન પર્યાવરણીય પરિસ્થિતિઓના આધારે રજૂ કરવામાં આવી હોવાથી, એ સુનિશ્ચિત કરવું જરૂરી છે કે EIA પ્રક્રિયા ફોર્મ ૧ માં માહિતી રજૂ કરવા અને TOR જારી કરવા માટે સમકાલીન છે. એમ. ઓ. ઇ. એફ.–સી. સી. એ જૂની ટી. ઓ. આર. ના આધારે કેટલાક ઇ. આઇ. એ. અહેવાલો મોડેથી તૈયાર કરવામાં આવ્યા હતા તેવી પરિસ્થિતિઓને ધ્યાનમાં રાખીને, ટી. ઓ. આર. ની માન્યતા માટે સમય મર્યાદા સૂચવતી ૨૨/૦૩/૨૦૧૦ના રોજ એક જાહેરનામું બહાર પાડ્યું હતું, જેમાં આ રીતે જણાવવામાં આવ્યું હતું:

"ઓફિસ મેમોરેન્ડમ

પેટા:પર્યાવરણીય મંજૂરીની જરૂર હોય તેવા વિકાસલક્ષી પ્રોજેક્ટ્સ માટે વિગતવાર ઈઆઈએ અભ્યાસ હાથ ધરવા માટે ઈઆઈએ જાહેરનામા, ૨૦૦૬ હેઠળ સૂચવવામાં આવેલી સંદર્ભની શરતો (ટીઓઆરએસ) ની માન્યતા માટેની સમય મર્યાદા–સંબંધિત.

ઈઆઈએ (EIA) જાહેરનામા, ૨૦૦૬ એ પ્રોજેક્ટને આપવામાં આવેલી પર્યાવરણીય મંજૂરીની માન્યતા માટે સમય મર્યાદા નક્કી કરી છે.જોકે, વિગતવાર ઈ. આઈ. એ. અભ્યાસ હાથ ધરવા માટે સૂચવવામાં આવેલા ટી. ઓ. આર. માટે ઈ. આઈ. એ. જાહેરનામા હેઠળ કોઈ સમય મર્યાદા ખાસ આપવામાં આવી નથી.પરિણામે, એકવાર સૂચવવામાં આવેલ ટીઓઆર અનિશ્ચિત સમય માટે માન્ય રહેશે, જે ચોક્કસપણે ઈચ્છનીય નથી કારણ કે ટીઓઆર ખૂબ જ સ્થળ વિશિષ્ટ છે અને સ્થળની વિશેષતાઓ, તેના જમીનના ઉપયોગ અને તેની આસપાસના વિકાસની પ્રકૃતિના આધારે અમુક અંશે ગતિશીલ છે.આ બાબત પર્યાવરણ અને વન મંત્રાલયમાં વિચારણા હેઠળ છે.

એવો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે કે ૦૧/૦૪/૨૦૧૦ થી, જ્યાં જરૂરી હોય ત્યાં જાહેર પરામર્શ પછી, EIA/EMP અહેવાલો રજૂ કરવા માટે નિર્ધારિત TOR બે વર્ષના સમયગાળા માટે માન્ય રહેશે.આ સમયગાળો EAC/SEAC ની યોગ્ય સમર્થન અને મંજૂરીના આધારે ત્રીજા વર્ષ સુધી લંબાવી શકાય છે.આમ, ૦૧/૦૪/૨૦૧૦ થી TOR ની માન્યતા માટે ત્રણ વર્ષની બાહ્ય મર્યાદા નક્કી કરવામાં આવી છે.

આ ઓ. એમ. બહાર પાડવામાં આવે તે પહેલાં જે દરખાસ્તોને ટી. ઓ. આર. મંજૂર કરવામાં આવી હોય તેવા કિસ્સામાં, ઇ. આઇ. એ./ઇ. એમ. પી. અહેવાલો જાહેર પરામર્શ પછી, જ્યાં જરૂરી હોય ત્યાં, ટી. ઓ. આર. એસ. ની મંજૂરીની તારીખથી ચાર વર્ષ પછી નહીં, પ્રાથમિક ડેટા સાથે રજૂ કરવા જોઈએ, જે ત્રણ વર્ષ કરતાં જૂનો નથી.

(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

૪૧. એમ. ઓ. ઇ. એફ.–સી. સી. એ જણાવ્યું હતું કે અનિશ્ચિત સમય માટે ટી. ઓ. આર. ચાલુ રાખવું સ્પષ્ટપણે અનિચ્છનીય છે. પર્યાવરણ તેના સ્વભાવથી જ ગતિશીલ છે.માટીની ગુણવત્તા, હવાની લાક્ષણિકતાઓ અને આસપાસના વનસ્પતિ અને પ્રાણીસૃષ્ટિ એ પર્યાવરણની લાક્ષણિકતાઓમાંની એક છે જે સતત પ્રવાહની સ્થિતિમાં રહે છે.પર્યાવરણીય શાસનનું એક મજબૂત

માળખું પર્યાવરણની ગતિશીલ પ્રકૃતિ માટે જવાબદાર છે.આ જ કારણ છે કે પ્રોજેક્ટના સમર્થકોએ પર્યાવરણીય વ્યવસ્થાપન યોજનાની રજૂઆત અને ૨૦૦૬ની જાહેરનામા હેઠળ પરિકલ્પિત દેખરેખ પ્રક્રિયાઓનું પાલન સુનિશ્ચિત કરવું પણ જરૂરી છે.અનિશ્ચિત ટીઓઆર એ જ હેતુને હરાવે છે જે ૨૦૦૬ ના જાહેરનામાને આધાર આપે છે, તે પરિસ્થિતિઓ તરફ દોરી શકે છે જ્યાં પર્યાવરણની સ્થિતિમાં ભારે ફેરફાર થયો છે, તેમ છતાં ઇઆઇએ પ્રક્રિયા જૂની માહિતીના આધારે હાથ ધરવામાં આવે છે.આ કારણોસર, એમ. ઓ. ઈ. એફ.–સી. સી. એ ટી. ઓ. આર. માટે બે વર્ષનો માન્યતા સમયગાળો સૂચવ્યો હતો, જે ઈ. એ. સી. અથવા એસ. ઈ. એ. સી. દ્વારા માત્ર બીજા વર્ષ સુધી લંબાવી શકાય છે.વધુમાં, વિસ્તરણ માત્ર ત્યારે જ આપવામાં આવે છે જ્યાં પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવક લેખિતમાં પર્યાપ્ત સમર્થન આપે.વર્તમાન કેસ સાથે સુસંગત, ૨૨/૦૩/૨૦૧૦ તારીખનું જાહેરનામું જણાવે છે કે જ્યાં OM જારી કરવામાં આવે તે પહેલાં TOR મંજૂર કરવામાં આવ્યા હતા, ત્યાં EIA અહેવાલ TOR જારી કરવામાં આવી તે તારીખથી ચાર વર્ષની અંદર રજૂ કરવો આવશ્યક છે, જેમાં પ્રાથમિક ડેટા ત્રણ વર્ષથી જૂનો ન હોવો જોઈએ.

૪૨. ૨૨/૦૮/૨૦૧૪ ના અન્ય એક જાહેરનામા દ્વારા, એમ. ઓ. ઈ. એફ.–સી. સી. એ ૨૦૦૬ના જાહેરનામા હેઠળ નિર્ધારિત ટી. ઓ. આર. ની માન્યતાને નીચેની શરતોમાં સ્પષ્ટ કરીઃ

".....૨(૪) તમામ પરિયોજનાઓ અથવા પ્રવૃત્તિઓ માટે ત્રણ વર્ષની બાહ્ય મર્યાદા અને નદી ખીણ અને એચ. ઇ. પી. પરિયોજનાઓ માટે ચાર વર્ષની બહાર ટી. ઓ. આર. ની માન્યતા વધારવા પર નિયમનકારી સત્તામંડળ દ્વારા વિચાર કરવામાં આવશે નહીં.આવા કિસ્સાઓમાં, પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવકે પ્રક્રિયા નવેસરથી શરૂ કરવી પડશે અને જો પ્રસ્તાવક હજુ પણ પ્રોજેક્ટ માટે મંજૂરી મેળવવા માટે રસ ધરાવતો હોય તો નવો ટીઓઆરએસ મેળવવો પડશે.નવા ઇ. આઇ. એ. અને ઇ. એમ. પી. અહેવાલ તૈયાર કરવાના હેતુથી જૂના બેઝલાઇન ડેટાનો ફરીથી ઉપયોગ (જો તે ૩ વર્ષથી વધુ જૂનો ન હોય તો) ઇ. એ. સી./એસ. ઇ. એ. સી. દ્વારા યોગ્ય ખંતને આધિન ગણવામાં આવશે જે પુનર્વેધીકરણની જરૂરિયાત સહિત યોગ્ય ભલામણો કરી શકે છે.ઇ. આઇ. એ./ઇ. એમ. પી. અહેવાલ તૈયાર કરવા માટે ૩ વર્ષથી જૂની આધારરેખા માહિતીનો ઉપયોગ કરવામાં આવશે નહીં.કોઈ પણ સંજોગોમાં, આવા કિસ્સાઓમાં પી. એચ. ને નવેસરથી ધ્યાનમાં લેવું પડશે.

(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

એમ. ઓ. ઇ. એફ.–સી. સી. એ સ્પષ્ટતા કરી હતી કે જ્યાં ટી. ઓ. આર. માટે નિર્ધારિત સમયગાળો સમાપ્ત થઈ ગયો હોય, ત્યાં નિયમનકારી સત્તાધિકારી

કોઈ વધુ વિસ્તરણ પર વિચાર કરશે નહીં અને પ્રોજેક્ટ ચાલુ રાખવા માંગતા પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવકે ઈ. આઈ. એ. પ્રક્રિયા નવેસરથી શરૂ કરવી પડશે.આમાં ફોર્મ ૧ માં નવી માહિતી રજૂ કરવી અને ઈઆઈએ અહેવાલ તૈયાર કરવા માટે માર્ગદર્શન આપવા માટે નવા ટીઓઆરની પ્રિસ્ક્રિપ્શનનો સમાવેશ થાય છે.ઈ. આઈ. એ. પ્રક્રિયાને નવેસરથી હાથ ધરવાનું અસાધારણ સૂચન પર્યાવરણીય શાસનના માળખાને ધ્યાનમાં રાખીને કરવામાં આવ્યું હતું, જે પર્યાવરણની ગતિશીલ પ્રકૃતિ માટે જવાબદાર છે.

૪૩. ૦૭/૧૧/૨૦૧૪ ના અન્ય એક જાહેરનામા દ્વારા, એમ. ઓ. ઈ. એફ.–સી. સી. એ એક જાહેરનામું બહાર પાડીને ટી. ઓ. આર. માટે નિર્ધારિત સમયમર્યાદાને સ્પષ્ટ કરી હતી તેમજ એસ. ઈ. એ. સી. દ્વારા ઈ. આઈ. એ. અહેવાલોની વિચારણા કરી હતી, જે ત્રણ વર્ષ કરતાં જૂની પ્રાથમિક માહિતી પર આધાર રાખે છે.જાહેરનામા, જ્યાં સુધી તે સુસંગત છે ત્યાં સુધી વાંચે છેઃ

> "૨.મંજૂરી સુધારાના ભાગરૂપે લેવામાં આવેલા નિર્ણયના પ્રકાશમાં મંત્રાલયમાં આ બાબતની વધુ તપાસ કરવામાં આવી છે અને એવું અનુભવવામાં આવે છે કે જો ઈઆઈએ/ઈ. એમ. પી. અહેવાલ અને/અથવા જાહેર પરામર્શ તૈયાર કરવા માટે એકત્રિત કરવામાં આવેલી આધારરેખા માહિતી ત્રણ વર્ષથી વધુ જૂની હોય તો સંદર્ભની નવી શરતો

(ટી. ઓ. આર.) લેવા સહિત પર્યાવરણ મંજૂરીની પ્રક્રિયા શરૂ કરવી તાર્કિક રહેશે નહીં.

૩. આમ, ઉપરોક્ત ઉલ્લેખિત ઓફિસ મેમોરેન્ડમ નંબર J-૧૧૦૧૧૩/૪૧/૨૦૦૬-IA.II (I) (ભાગ) તારીખ ૨૨/૦૮/૨૦૧૪ ના પેરા ૨ (v) ને નીચે મુજબ બદલવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છેઃ

"((અ) નિષ્ણાત મૂલ્યાંકન સમિતિ (ઇ. એ. સી.) દ્વારા ભલામણ કરવામાં આવેલી તમામ પરિયોજનાઓ સક્ષમ સત્તામંડળ દ્વારા ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે, ભલે એકત્રિત કરવામાં આવેલી માહિતી ત્રણ વર્ષથી વધુ જૂની થઈ ગઈ હોય, કારણ કે ટી. ઓ. આર. ની માન્યતા ત્રણ વર્ષ હતી અને તેને વધુ એક વર્ષ સુધી લંબાવી શકાય તેમ હતી.

(બી) એવા તમામ પ્રોજેક્ટ કે જેમાં પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવકે પહેલેથી જ તેમનો ઇઆઇએ/ઇ. એમ. પી. અહેવાલ ઇએસી દ્વારા વિચારણા માટે રજૂ કરી દીધો છે, તેમ છતાં કેસ હજુ પણ ઇએસી સમક્ષ મૂકવામાં આવ્યા નથી અને તે દરમિયાન ડેટા ત્રણ વર્ષથી વધુ જૂનો થઈ ગયો છે, તે ઉપરના પેરા (એ) માં આપેલા સમાન કારણોસર ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે.

(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

આ જાહેરનામામાં નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું કે 'સંબંધિત સત્તાધિકારી' ઈ. આઇ. એ. અહેવાલ તૈયાર થયાના ત્રણ વર્ષ પછી પણ જ્યાં પ્રાથમિક ડેટા પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હોય ત્યાં પણ ઈસીની મંજૂરી માટે ઈ. આઇ. એ. અહેવાલો પર વિચાર કરશે.આનું કારણ એ હતું કે ટીઓઆર પોતે ત્રણ વર્ષથી વધુ વધારાના વર્ષ સુધી લંબાવી શકાય તેવું હતું.આમ, જ્યાં ટી. ઓ. આર. ની માન્યતા માટે નિર્ધારિત સમયગાળાની અંદર ઈ. આઇ. એ. અહેવાલ તૈયાર કરવામાં આવે છે, ત્યાં સંબંધિત અધિકારી ઈ. આઇ. એ. અહેવાલ પર વિચાર કરી શકે છે, જે પ્રાથમિક ડેટા પર આધાર રાખે છે, જે ત્રણ વર્ષ પહેલાં એટલે કે ઈ. આઇ. એ. અહેવાલ તૈયાર કરતા પહેલા ચોથા વર્ષમાં એકત્રિત કરવામાં આવ્યો હતો.આ જાહેરનામાની અસર ટીઓઆર અને એકત્રિત કરવામાં આવેલા પ્રાથમિક ડેટા બંને માટે ચાર વર્ષનો સમાન માન્યતા સમયગાળો નિર્ધારિત કરવાની હતી.જો કે, જ્યાં ટી. ઓ. આર. ની મુદત પૂરી થઈ ગઈ હોય ત્યાં નવી ઈ. આઇ. એ. પ્રક્રિયા હાથ ધરવાની શરત જાળવી રાખવામાં આવી હતી.

૪૪. વર્તમાન કેસમાં, ઓ. એમ. તારીખ ૨૨/૦૩/૨૦૧૦ જારી કરવામાં આવે તે પહેલાં, ૨૧/૧૧/૨૦૦૯ પર ટી. ઓ. આર. જારી કરવામાં આવ્યો હતો.આથી, જાહેરનામાના આધારે, અપીલકર્તાએ ટીઓઆર જારી કરવાની

તારીખથી ચાર વર્ષની અંદર એટલે કે ૨૧/૧૧/૨૦૧૩ પહેલાં ઈઆઈએ અહેવાલ રજૂ કરવો જરૂરી હતો.એસ. ઈ. એ. સી. એ ટી. ઓ. આર. ની મુદત પૂરી થયા પછી તૈયાર કરવામાં આવેલા કોઈપણ ઈ. આઇ. એ. અહેવાલને ધ્યાનમાં લેવાનો ઇનકાર કરવાની અનુરૂપ જવાબદારી હેઠળ હતી. જાહેર સુનાવણી માત્ર ૦૬/૦૨/૨૦૧૪ પર વિલંબિત રીતે હાથ ધરવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ તૈયાર કરાયેલ EIA અહેવાલ ફક્ત ૦૨/૦૮/૨૦૧૪ પર જ SEAC સમક્ષ મૂકવામાં આવ્યો હતો, જે ટીઓઆરની મુદત પૂરી થયાના લગભગ એક વર્ષ પછી હતો.ટી. ઓ. આર. ની માન્યતા માટે સમય મર્યાદા નિર્ધારિત કરીને એમ. ઓ. ઈ. એફ.–સી. સી. દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ ઓ. એમ. નું પાલન કરવામાં પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવકની નિષ્ફળતા પર અમે પ્રકાશ પાડી શકતા નથી. ટી. ઓ. આર. ની મુદત પૂરી થવા છતાં ઈ. આઇ. એ. અહેવાલ સાથે આગળ વધવાનો તેમજ પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવક પાસેથી વધારાની માહિતી મેળવવાનો એસ. ઈ. એ. સી. નો નિર્ણય મનની બિન–અરજીથી પીડાય છે અને તે બિનટકાઉ છે.

૪૫. વધુમાં, ડિસેમ્બર ૨૦૦૯ અને ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૦માં પ્રાથમિક માહિતી એકત્રિત કરવામાં આવી હતી.એમ. ઓ. ઈ. એફ.–સી. સી. દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ ઓ. એમ. ના સંદર્ભમાં પ્રાથમિક માહિતીની મુદત પૂરી થયાના લગભગ એક વર્ષ પછી ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૪માં જાહેર સુનાવણી હાથ ધરવામાં આવ્યા બાદ ઈ. આઇ. એ. અહેવાલ તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો. ઓક્ટોબર

૨૦૧૪માં તૈયાર કરવામાં આવેલા અંતિમ ઈઆઈએ અહેવાલમાં જણાવવામાં આવ્યું છેઃ

" ૧.૮ અભ્યાસનો સમયગાળો

પ્રસ્તાવિત પ્રોજેક્ટ માટે રેપિડ એન્વાયર્નમેન્ટલ ઈમ્પેક્ટ એસેસમેન્ટ (આરઈઆઈએ) રિપોર્ટ તૈયાર કરવા માટે, અભ્યાસ ક્ષેત્રમાં ડિસેમ્બરથી ફેબ્રુઆરી (૨૦૦૯–૨૦૧૦) દરમિયાન ડેટા એકત્રિત કરવામાં આવ્યો હતો.અભ્યાસના સમયગાળા દરમિયાન કલાકદીઠ પવનની ગતિ, પવનની દિશા અને સાપેક્ષ ભેજ જેવા સૂક્ષ્મ હવામાન પરિમાણો નોંધવામાં આવ્યા હતા.

૩.૫ દેખરેખનો સમયગાળો

શિયાળા (ડિસેમ્બર, જાન્યુઆરી અને ફેબ્રુઆરી (૨૦૦૯–૨૦૧૦) દરમિયાન અભ્યાસ ક્ષેત્ર માટે હવામાનની માહિતી એકત્રિત કરવામાં આવી હતી, કુલ અભ્યાસ સમયગાળા માટે પવનની ગતિ, પવનની દિશા, તાપમાન અને સંબંધિત ભેજ કલાકના આધારે નોંધવામાં આવી હતી.

(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

૪૬. એ સાચું છે કે, ઓગસ્ટ અને ઓક્ટોબર ૨૦૧૪માં તૈયાર કરવામાં આવેલા ઈઆઈએ અહેવાલો ડિસેમ્બર ૨૦૦૯ અને ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૦ની વચ્ચે એકત્રિત કરવામાં આવેલા પ્રાથમિક ડેટા પર આધારિત હતા.EIA અહેવાલ OM તારીખ ૦૭/૧૧/૨૦૧૪ ના અમલમાં આવે તે પહેલાં તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો, જેના દ્વારા એમઓઈએફ–સીસીએ એકત્રિત કરેલા પ્રાથમિક ડેટાની માન્યતા ત્રણ વર્ષથી વધારીને ચાર વર્ષ કરી હતી.જો જાહેરનામા હેઠળનો લાભ અપીલકર્તાને આપવામાં આવ્યો હોય, તો પણ ટી. ઓ. આર. જારી કરવાની તારીખથી ચાર વર્ષ એટલે કે ૨૧/૧૧/૨૦૧૩ ની સમાપ્તિ પર નવો પ્રાથમિક ડેટા એકત્રિત કરવાની ફરજ હતી.દેખીતી રીતે આ કરવામાં આવ્યું ન હતું.આ કિસ્સો હોવાથી, તેમાં કોઈ શંકા નથી કે સમયસીમા સમાપ્ત થઈ ગયેલા ટીઓઆર અને પ્રાથમિક ડેટાના આધારે તૈયાર કરવામાં આવેલ અંતિમ ઈઆઈએ અહેવાલ એમઓઈએફ–સીસી દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ ૨૨/૦૩/૨૦૧૦,૨૨/૦૮/૨૦૧૪ અને ૦૭/૧૧/૨૦૧૪ તારીખના ઓએમનું ઉલ્લંઘન હતું અને માન્ય રીતે જારી કરાયેલ ઈસીનો આધાર ન બનાવી શક્યો.

૪૭. એ નોંધવું પણ યોગ્ય છે કે નવેમ્બર ૨૦૧૦માં અપીલકર્તા વતી પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટ માટે ઈ. આઈ. એ. સલાહકાર મેસર્સ રામકી એનવિરો એન્જિનિયર્સ લિમિટેડ દ્વારા સામાજિક–આર્થિક અભ્યાસ સાથે ઝડપી ઈ. આઈ. એ. તૈયાર કરવામાં આવી હતી.આ ઈ. આઈ. એ. અહેવાલ ડિસેમ્બર ૨૦૦૯ અને ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૦ની વચ્ચે એકત્રિત કરવામાં આવેલા પ્રાથમિક ડેટા પર આધારિત હતો અને પર્યાવરણ પર સૂચિત પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટની અસરનું વિશ્લેષણ કર્યું હતું.૨૦૧૦ના ઝડપી ઈ. આઈ. એ. અહેવાલ અને ઓક્ટોબર ૨૦૧૪માં તૈયાર કરવામાં આવેલા ઈ. આઈ. એ. અહેવાલ બંનેનું અવલોકન દર્શાવે છે કે ૨૦૧૪ના અહેવાલમાં પર્યાવરણ પર સૂચિત પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટની અસરની માહિતી તેમજ વિશ્લેષણ ૨૦૧૦ના ઝડપી ઈ. આઈ. એ. અહેવાલમાં સમાન છે.એવું લાગે છે કે ઈઆઈએ (EIA) સલાહકારે વર્ષ ૨૦૧૦માં તૈયાર કરવામાં આવેલા રેપિડ ઈઆઈએ (EIA) અહેવાલના ભાગોને શાબ્દિક રીતે પુનઃઉત્પાદિત કર્યા છે.અપીલકર્તા દ્વારા એમ. ઓ. ઈ. એફ.–સી. સી. દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ ઓ. એમ. હેઠળ તેની જવાબદારીઓનું પાલન કરીને માહિતીનો નવો સંગ્રહ સુનિશ્ચિત કરવા માટે કોઈ પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો ન હતો. આ બાબતના આ દ્રષ્ટિકોણમાં, પ્રતિવાદીઓ વતી વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે ઈઆઈએ પ્રક્રિયાને અમલમાં મૂકવામાં નોંધપાત્ર વિલંબ થયો છે, પ્રક્રિયાને દૂષિત કરવી એ અમારી સ્વીકૃતિ માટે પ્રશંસા કરે છે.

૪૮. અપીલકર્તા દ્વારા આ અદાલત સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવેલી રજૂઆતોના પ્રત્યુત્તર અને સંક્ષિપ્ત નોંધમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે પ્રાથમિક માહિતીના સંગ્રહમાં કોઈપણ વિલંબને એસ. ઈ. એ. સી. દ્વારા તેની ૨૦૧૪ની તારીખની ૧૧૫મી બેઠકમાં ઉઠાવવામાં આવેલા પ્રશ્નોના જવાબમાં નવા નમૂનાઓના સંગ્રહ દ્વારા દૂર કરવામાં આવ્યો હતો.જવાબમાં રજૂ કરવામાં આવેલી પ્રાથમિક માહિતી વર્ષ ૨૦૧૦ની નહીં પણ વર્ષ ૨૦૧૪ની હોવાનું કહેવામાં આવ્યું હતું.આ દલીલનું મૂલ્યાંકન કરતી વખતે, અપીલકર્તાને એસ. ઈ. એ. સી. દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા પ્રશ્નોની જાહેરાત કરવી જરૂરી છે.એસ. ઈ. એ. સી. એ તેની ૧૧૫મી બેઠકમાં અપીલકર્તા દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી માહિતીમાં ખામીઓની નોંધ લીધી હતી અને વધારાની માહિતી મેળવવાનો નિર્ણય લીધો હતો.આ બાબત અપીલકર્તાને ૨૮/૦૮/૨૦૧૪ પર જણાવવામાં આવી હતી.એસ. ઈ. એ. સી. એ નીચેની બાબતો પર વધારાની માહિતી માંગી હતીઃ

૧. હાઈવે પ્રોજેક્ટ માટે ઈઆઈએ માન્યતા પ્રાપ્ત સલાહકાર હાજર ન હતા.

૨. ઈ. આઈ. એ. અહેવાલ તૈયાર કરવામાં સામેલ નિષ્ણાતોની ઘોષણા અહેવાલમાં આપવામાં આવી નથી.

૩. સૂચિત માર્ગની બંને બાજુના તમામ ગામડાઓ સુધી પહોંચવું અંડરપાસ દ્વારા પ્રાધાન્યપૂર્વક હોવું જોઈએ.

૪. અહેવાલમાં રજૂ કરાયેલ બોરવેલના પાણીની કઠિનતાના પાયાના ડેટાનું ખોટું વિશ્લેષણ કરવામાં આવ્યું હોવાનું જાણવા મળ્યું છે.

૫. સપાટી પરના પાણીના વિશ્લેષણ અહેવાલમાં ખોટા પરિણામો જોવા મળ્યા છે.

૬. NABET માર્ગદર્શિકા અનુસાર પરીક્ષણ કરવા માટે જરૂરી તમામ પરિમાણોનું વિશ્લેષણ કરવામાં આવશે અને પ્રયોગશાળાના અહેવાલો રજૂ કરવામાં આવશે.

૭. નમૂના લેવાના સ્થાનોને સુપરઇમ્પોઝ કરવા માટે નકશા પર વિન્ડરોઝ આકૃતિ પર ચિહ્નિત કરવાના હોય છે.

૮. એ. એ. ક્યુ. વિશ્લેષણમાં, સી. ઓ. ની સાંદ્રતા જોખમી સ્તરે હોવાનું નોંધવામાં આવ્યું છે અને તેની ફરીથી તપાસ કરવી પડશે.

૯. ઇ. એમ. પી. માં સુધારો થવો જોઈએ અને તે સ્થળ વિશિષ્ટ હોવું જોઈએ.

૧૦. ઈ. આઈ. એ. અહેવાલમાં સ્થાનની વિગતો સાથે સંવેદનશીલ સ્થાન દેખરેખનો સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ કરવામાં આવશે.

૧૧. ઇઆઇએ અહેવાલમાં જંગલની જમીન અંગેની માહિતી અંગે અહેવાલમાં વિરોધાભાસી માહિતી છે.

૧૨. નમૂનાઓ ઉગાડવા માટે વાવેતર કરવાના વૃક્ષો અગાઉથી જાણવાના હોય છે.

૧૩. માટીના વિશ્લેષણનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરવામાં આવશે.

૧૪. પૃથ્વીનો ઉધાર વિસ્તાર EIA અહેવાલનો ભાગ બનશે.

૧૫. કટોકટી રાહત કામગીરીનો સમાવેશ કરવામાં આવશે.

૧૬. પાન નંબર ૧૦માં રજૂ કરવામાં આવેલી દરખાસ્તો અનુસાર."પ્રસ્તાવિત પ્રોજેક્ટમાં કોઈ વન જમીન સામેલ નથી.તેથી વન મંજૂરીની જરૂર નથી "જ્યારે તે જ દરખાસ્ત પૃષ્ઠ નંબર ૨૧ માં" વળાંક લેવાની કુલ વન જમીન Ch ખાતેના જરકબંદે કવલમાં ૧.૫ ha હોવાનો અંદાજ છે. ૧૨.૦૦૦ "થી ૧૨.૫૦૦.દસ્તાવેજો સાથે વિરોધાભાસી માહિતી સમજાવવી.

૧૭. ૧૦. ૩ વનીકરણ યોજના શીર્ષક હેઠળ આ જ દરખાસ્તમાં વનીકરણ યોજના માટે પ્રસ્તાવિત પ્રજાતિઓમાં એવિસેનિયા ઓફિસિનાલિસ, એવિસેનિયા આલ્બા, રાઇઝોફોરા મ્યુકરોનારા અને રાઇઝોફોરા એસિક્યુલેટ વગેરેનો સમાવેશ થાય છે., તેઓ દરિયાકિનારા (કુંડાપુર દરિયાકાંઠાનો દરિયાકાંઠાનો વિસ્તાર) વગેરેમાં સ્થાનિક છે.

૧૮. પી. પી. ને સલાહ આપવામાં આવે છે કે તે સૂક્ષ્મ આબોહવામાં સુધારો કરવા માટે સૂચિત રસ્તાની બંને બાજુએ યોગ્ય દેશી ફળદાયી છાંયડો ધરાવતા અને ઝડપથી વિકસતી પ્રજાતિઓ (આ સલાહકારને બદલે) સાથે પટ્ટાના વાવેતરની રચના (વિસ્તારની ઉપલબ્ધતાને આધારે ૧ થી ૨) કરવા માટે બી. ડી. એ. હેઠળ વન શાખાની સલાહ લે.સમિતિ

ઉપર માંગવામાં આવેલી વધારાની માહિતી મેળવવાનું અને માહિતીની પ્રાપ્તિમાં ફેરફાર કરવાની દરખાસ્તને પાછી બોલાવવાનું નક્કી કરે છે.

તેના તારીખના ૧૨/૧૧/૨૦૧૪ પત્ર દ્વારા, અપીલકર્તાએ એસ. ઈ. એ. સી. ને ભૂગર્ભ જળ, સપાટીના પાણી અને માટી પરના વધારાના નમૂનાઓ સાથે માંગવામાં આવેલી માહિતીનો પોઇન્ટ મુજબ જવાબ આપ્યો હતો.

૪૯. એસ. ઈ. એ. સી. દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલા પ્રશ્નો અને અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા જવાબો દર્શાવે છે કે એસ. ઈ. એ. સી. ને સુપરત કરવામાં આવેલા ઈ. આઇ. એ. અહેવાલમાં ગંભીર ખામીઓ હતી. આમાં એ. એ. ક્યુ. વાયુ વિશ્લેષણ, માટીની ગુણવત્તા, જંગલની જમીન અને વાવવા માટેના વૃક્ષોની સંખ્યા પરની જૂની માહિતીનો સમાવેશ થાય છે.એસ. ઈ. એ. સી. એ કેટલીક ખામીઓની નોંધ લીધી હતી, જે ઈ. આઇ. એ. અહેવાલના મર્યાદિત પાસાઓ સાથે સંબંધિત છે, જેમાં બોરવેલના પાણીની કઠિનતા, માટીનું વિશ્લેષણ અને જંગલની જમીનની આધારરેખા માહિતી સામેલ છે.આ ઉપરાંત, એસ. ઈ. એ. સી. એ નિર્દેશ આપ્યો હતો કે એકત્રિત કરવામાં આવેલા અમુક નમૂનાઓને ઈ. આઇ. એ. અહેવાલમાં એસ. ઈ. એ. સી. ને સુપરત કરવામાં આવેલા નકશા પર ચિહ્નિત કરવામાં આવે.નોંધપાત્ર રીતે, એસ. ઈ. એ.

સી. એ વન જમીનના અસ્તિત્વની જાહેરાતને લગતી વિસંગતતાની નોંધ લીધી.ચુકાદા દરમિયાન આ પાસાની તપાસ કરવામાં આવશે.

૫૦. એસ. ઇ. એ. સી. એ પ્રશ્નો તૈયાર કર્યા હતા અને એવી માહિતી માંગી હતી જે સ્પષ્ટ સ્વરૂપની હતી અને જેમાં ઇ. આઇ. એ. અહેવાલમાં રજૂ કરવામાં આવેલા ડેટાના ચોક્કસ મૂળ પાસાઓને આવરી લેવામાં આવ્યા હતા.બીજી તરફ ઇઆઇએ અહેવાલમાં ભૂપ્રદેશ, ભૌગોલિક સ્થિતિ, જમીનની જરૂરિયાતો, ભૂપ્રદેશનું વર્ગીકરણ, પવન અને ઘોંઘાટની પેટર્નનું વિશ્લેષણ, હવાની ગુણવત્તાનું વિશ્લેષણ, સપાટી અને ભૂગર્ભ જળનું વિશ્લેષણ, માટીના પર્યાવરણનું વિશ્લેષણ, વનસ્પતિ અને પ્રાણીસૃષ્ટિની અસર અને પર્યાવરણીય દેખરેખ યોજનાઓનો સમાવેશ થાય છે.

૫૧. એસ. ઇ. એ. સી. વતી પ્રશ્નના રૂપમાં ઉઠાવવામાં આવેલા કેટલાક મુદ્દાઓ પર વધારાની નવી માહિતી રજૂ કરવાથી ચાર વર્ષથી જૂની ન હોય તેવી પ્રાથમિક માહિતી પર આધાર રાખીને, ટી. ઓ. આર. બહાર પાડવાની તારીખથી ચાર વર્ષના સમયગાળાની અંદર ઇ. આઇ. એ. અહેવાલ તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો તેની ખાતરી કરવાની સામાન્ય જવાબદારીમાં સુધારો થતો નથી.માત્ર એટલા માટે કે કેટલીક વધારાની માહિતી માંગવામાં આવી હતી જેમાં વધારાની વિગતો રજૂ કરવાની અને નવા નમૂનાઓ એકત્રિત કરવાની જરૂર હતી, એવું ન

કહી શકાય કે આવી કવાયત એમ. ઓ. ઈ. એફ.–સી. સી. દ્વારા નિર્ધારિત સમયગાળાની બહાર ઈ. આઇ. એ. અહેવાલ તૈયાર કરવાથી ઉદ્ભવતા ખામીને દૂર કરે છે. નોંધપાત્ર રીતે, સંબંધિત સમયે પણ જ્યારે પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવક પાસેથી માહિતી માંગવામાં આવી હતી, ત્યારે ટીઓઆર તેમજ પ્રાથમિક ડેટા કે જેના પર ઈઆઈએ રિપોર્ટ તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો તે બંને તેમની માન્યતાના સમયગાળાની બહાર હતા.આવા કિસ્સામાં, એસ. ઈ. એ. સી., વધારાની માહિતી મેળવીને, ૨૦૦૬ની જાહેરનામા હેઠળ તેને આપવામાં આવેલી સત્તાથી આગળ વધી ગઈ છે.

૫૨. એસ. ઈ. એ. સી. એ એમ. ઓ. ઈ. એફ.–સી. સી. દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી ઓ. એમ. હેઠળ નિર્ધારિત જવાબદારીઓનું ઉલ્લંઘન કરીને એસ. ઈ. આઇ. એ. એ. ને પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટને ઈસીની અનુદાનની ભલામણ કરવા માટે આગળ વધ્યું. નોંધપાત્ર બાબત એ છે કે, એસ. ઈ. એ. સી. એ ૧૧–૧૮ નવેમ્બર ૨૦૧૪ની વચ્ચે તેની ૧૨૧મી બેઠકમાં જ અંતિમ ઈ. આઇ. એ. અહેવાલને ધ્યાનમાં લીધો હતો, જ્યારે એમ. ઓ. ઈ. એફ.–સી. સી. દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ ઓ. એમ. તારીખ ૨૨/૦૮/૨૦૧૪ અમલમાં હતી.એસ. ઈ. એ. સી. એ અપીલકર્તાને ઈ. આઇ. એ. પ્રક્રિયા નવેસરથી હાથ ધરવા માટે નિર્દેશ આપવાની જવાબદારી હેઠળ હતી.એસઈએસી અને પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવક ટીઓઆર અને પ્રાથમિક ડેટાની નિર્ધારિત માન્યતાની બહાર વધારાની

માહિતી મેળવીને સમકાલીન ડેટા પર નિર્ભરતા સુનિશ્ચિત કરવાની જવાબદારીને અવગણી શકતા નથી.અપીલકર્તા દ્વારા ઇ. આઇ. એ. અહેવાલ તૈયાર કરવા માટે નિર્ધારિત સમયમર્યાદાનું પાલન ન કરવા છતાં એસ. ઇ. આઇ. એ. એ. ને ઇ. સી. ની ગ્રાન્ટની ભલામણ કરવામાં એસ. ઇ. એ. સી. એ સ્પષ્ટ ભૂલ કરી છે.

G EIA અહેવાલમાં ખામીઓ

ઇઆઇએ સલાહકારની જી૧ માન્યતા

૫૩. અપીલકર્તા દ્વારા રજૂ કરાયેલી લેખિત રજૂઆતમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે ઇઆઇએ પ્રક્રિયા અપીલકર્તા વતી મેસર્સ રામકી એનવિરો એન્જિનિયર્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવી હતી, જે બિન–માન્યતા પ્રાપ્ત ઇઆઇએ સલાહકાર છે.આ, એમ. ઓ. ઇ. એફ.–સી. સી. દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ તારીખ ૦૨/૧૨/૨૦૦૯ના ઓ. એમ. નું ઉલ્લંઘન હતું, જેમાં ફરજિયાત કરવામાં આવ્યું હતું કે ઇ. આઇ. એ. પ્રક્રિયા હાથ ધરવા માટે માત્ર ક્ષેત્ર–વિશિષ્ટ માન્યતા પ્રાપ્ત ઇ. આઇ. એ. સલાહકારોને જ રોકવામાં આવે.

૫૪. એમ. ઓ. ઇ. એફ.–સી. સી. એ તેની તારીખ ૦૨/૧૨/૨૦૦૯ ની જાહેરનામા દ્વારા, નેશનલ એક્રેડિએશન બોર્ડ ઓફ એજ્યુકેશન એન્ડ ટ્રેનિંગ/ક્વોલિટી કાઉન્સિલ ઓફ ઇન્ડિયાની માન્યતા અને નોંધણીની યોજના

હેઠળ ઈ. આઇ. એ. સલાહકારોની નોંધણી ફરજિયાત કરી હતી.જાહેરનામાનો સંબંધિત ભાગ વાંચે છેઃ

".....મંત્રાલયમાં એવું અનુભવાયું છે કે ઈઆઇએ અહેવાલોની ગુણવત્તા વધારવાની જરૂર છે કારણ કે સલાહકારો સામાન્ય રીતે ઘણા ક્ષેત્રોમાં ઈઆઇએ/ઈ. એમ. પી. અહેવાલો તૈયાર કરે છે અને કેટલાક કિસ્સાઓમાં જરૂરી નિપુણતા અને નમૂનાઓ, લાયકાત ધરાવતા કર્મચારીઓ વગેરેના પરીક્ષણ માટે પ્રયોગશાળાઓ જેવી સહાયક સુવિધાઓ વિના કામ કરે છે. સારી ગુણવત્તાવાળા ઈ. આઇ. એ. અહેવાલો વધુ સારા નિર્ણય લેવા માટે પૂર્વ–આવશ્યકતાઓ છે.

૩. સલાહકારોની માન્યતા સંબંધિત ઈશ્યૂની વિગતવાર વિચારણા કર્યા પછી, નીચેના નિર્ણયો લેવામાં આવ્યા છેઃ

પર્યાવરણીય અસર આકારણીના ક્ષેત્રમાં કામ કરતા તમામ સલાહકારો/જાહેર ક્ષેત્રના ઉપક્રમો (પીએસયુ) એ એનએબીઈટી/ક્યુસીઆઈની માન્યતા અને નોંધણીની યોજના હેઠળ નોંધણી કરાવવી જરૂરી રહેશે.

ઈ. આઈ. એ. દસ્તાવેજમાં વધુ વિશિષ્ટતા લાવવા માટે સલાહકાર માત્ર માન્યતા પ્રાપ્ત ક્ષેત્રો અને પરિમાણો સુધી મર્યાદિત રહેશે.

૪. ઉપરોક્ત તથ્યાત્મક મેટ્રિક્સમાં નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે કે આવા સલાહકારો કે જેઓ NABET/QCI સાથે નોંધાયેલા નથી, તેમના દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલા કોઈ પણ EIA/EMP અહેવાલો પર ૩૦ જૂન, ૨૦૧૦ પછી મંત્રાલય દ્વારા વિચાર કરવામાં આવશે નહીં.

(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

૫૫. એમઓઇએફ–સીસીએ સૂચવ્યું છે કે ઇઆઇએ સલાહકાર તરીકે કામ કરતા દરેક સલાહકાર અથવા પીએસયુ માટે એનએબીઈટી/ક્યુસીઆઈની માન્યતા યોજના હેઠળ નોંધણી કરાવવી ફરજિયાત છે. વધુમાં, સલાહકાર એ ક્ષેત્ર સુધી મર્યાદિત રહેશે કે જેના માટે તેઓ EIA પ્રક્રિયાના અમલમાં નિપુણતા અને વિશિષ્ટતા સુનિશ્ચિત કરવા માટે માન્યતા મેળવે છે.આ પ્રયોગશાળાઓ જેવી સુવિધાઓની ઉપલબ્ધતા સુનિશ્ચિત કરવા માટે પણ હતું.એવું કહેવામાં આવ્યું હતું કે સારી ગુણવત્તાનો ઇઆઇએ અહેવાલ એ નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયામાં સુધારો કરવા માટેની પૂર્વ શરત છે.આ અદાલત સમક્ષ લેખિત રજૂઆતમાં, અપીલકર્તાએ વિનંતી કરી હતી કે મેસર્સ રામકી એનવિરો એન્જિનિયર્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડની નિમણૂક નવેમ્બર ૨૦૦૯માં તારીખ ૦૨/૧૨/૨૦૦૯ ના OM

અમલમાં આવે તે પહેલાં ટીઓઆર જારી કરવા પર કરવામાં આવી હતી.પરિણામે, ઈ. આઈ. એ. અહેવાલ તૈયાર કરવા માટે માન્યતા પ્રાપ્ત સલાહકારને જોડવાની કોઈ જવાબદારી નહોતી.જો કે, એમ. ઓ. ઈ. એફ.–સી. સી. દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ તારીખ ૩૦/૦૬/૨૦૧૧ના ઓ. એમ. દ્વારા રામકી એનવિરો એન્જિનિયર્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ, હૈદરાબાદને 'માન્યતા સાથે સલાહકાર' નો દરજ્જો આપવામાં આવ્યો હતો. ઈ. આઈ. એ. અહેવાલ તૈયાર કરતી વખતે જે એસ. ઈ. એ. સી. ને સુપરત કરવામાં આવ્યો હતો, ઈ. આઈ. એ. સલાહકારને માન્યતા મળી હતી.જો કે, પ્રતિવાદીઓ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે ૨૨/૧૧/૨૦૧૩ પર યોજાયેલી પુનઃ માન્યતા માટેની ચોથી માન્યતા સમિતિની બેઠકની વિગતોની એક નકલ પણ રેકોર્ડ પર મૂકી છે.રામકી એનવિરો એન્જિનિયર્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ, હૈદરાબાદના કેસને નીચેની શરતોમાં ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યો હતોઃ

> "૨૧.રામકી એનવિરો એન્જિનિયર્સ પ્રા. લિ., હૈદરાબાદ
>
> અગાઉ ૨૮ ઓક્ટોબર ૨૦૧૩ના રોજ આર. એ. એ. સી. ની બેઠકમાં રામકી એનવિરો એન્જિનિયર્સના કેસની ચર્ચા કરવામાં આવી હતી.અ) ઈ. આઈ. એ. માં સામેલ નિષ્ણાતો/વ્યક્તિઓની યાદીમાં ઉમેદવારોના નામોમાં તફાવત બી) ક્યુ. એમ. એસ. નો અમલ અને સી) ઈ. આઈ. એ. ની ગુણવત્તા અંગે અપૂરતી બાબતો જોવા મળી હતી.રામકી એનવિરોને

માન્યતા સમિતિ (એસી) ને ખામીના કારણો સમજાવવા માટે કહેવામાં આવ્યું હતું

પુનઃ માન્યતા (આર. એ.) મૂલ્યાંકનના પરિણામો નીચે મુજબ છેઃરેમકી એનવિરો એન્જિનિયરોએ એક સંસ્થા તરીકે ૬૦ ટકાથી વધુ ગુણ મેળવ્યા છે અને તેથી કેટ માટે લાયક ઠરે છે. ઇઆઇએ (EIA) પ્રોજેક્ટ્સ.જો કે, ઇઆઇએની પૂર્ણતા અને ગુણવત્તાના સંદર્ભમાં, ગુણ ૬૦ ટકાથી ઓછા છે જે સંબંધિત વિભાગમાં નીચે ઉલ્લેખિત મુદ્દાઓ દ્વારા સુધારાની તક સૂચવે છે.

૨.૧.૧ માન્યતા નો અવકાશ "

SL નં.	NABET યોજના તરીકે સેક્ટર નં.	ક્ષેત્રનું નામ	બિલાડી
૧	૧	ખાણકામ	એ.
૨	૪૦	થર્મલ પાવર પ્લાન્ટ્સ	એ.
૩	૨૦	પેટ્રોકેમિકલ આધારિત પ્રક્રિયા	એ.
૪	૨૧	કૃત્રિમ કાર્બનિક પ્રક્રિયા	એ.
૫	૧	ઔદ્યોગિક એસ્ટેટ/ઉદ્યાનો/સેઝ	એ.
૬	૩૨	ટીએસડીએફ	એ.
૭	૩૮	મકાન અને વિશાળ	એ.

		બાંધકામ	
૮	૩૯	વિસ્તાર અને ટાઉનશીપ પ્રોજેક્ટ્સ	એ.

૫૬. સમિતિએ ઈઆઈએ સલાહકાર તરીકે મેસર્સ રામકી એનવિરો એન્જિનિયર્સ પ્રાઈવેટ લિમિટેડની કામગીરીમાં ખામીઓની નોંધ લીધી હતી અને સુધારાની તક દર્શાવી હતી.ત્યારબાદ સમિતિએ જે ક્ષેત્રો માટે મેસર્સ રામકીને માન્યતા આપવામાં આવી છે તેની નોંધ કરવા માટે આગળ વધ્યું હતું.તેની ગેરહાજરીમાં હાઈવે પ્રોજેક્ટ્સ માટે ઈઆઈએ સલાહકાર તરીકે સેવા આપવા માટે માન્યતા અનુદાન સ્પષ્ટ છે.જ્યારે PRR પ્રોજેક્ટ માટે અંતિમ EIA અહેવાલ ઓગસ્ટ/ઓક્ટોબર ૨૦૧૪માં તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો, ત્યારે મેસર્સ રામકી પાસે હાઈવે પ્રોજેક્ટ્સ માટે EIA સલાહકાર તરીકે સેવા આપવા માટે માન્યતા ન હતી.આ અદાલત જે અંતિમ નિર્દેશો જારી કરવા માંગે છે તે નક્કી કરતી વખતે આ પાસાને ધ્યાનમાં રાખવામાં આવશે.

જી. ૨ જંગલની જમીન

૫૭. અનિવાર્યપણે, આ અદાલત સમક્ષ તેની લેખિત રજૂઆતોમાં પ્રતિવાદીઓ વતી વિનંતી કરવામાં આવેલી દલીલ એ છે કે પ્રસ્તાવિત પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટ માટે જંગલની જમીનના ડાયવર્ઝનનો ખુલાસો કરવામાં, પ્રોજેક્ટના

પ્રસ્તાવક તરીકે અપીલકર્તા તરફથી પેટન્ટ અને ઘોર નિષ્ફળતા હતી.અપીલકર્તાએ દલીલ કરી હતી કે, વન જમીનના ડાયવર્ઝન સંબંધિત સામગ્રી માહિતી છુપાવી હતી અને જરૂરી વન મંજૂરીની ગેરહાજરીમાં, પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટ માટે મંજૂર કરાયેલ ઈસી દૂષિત છે.

૫૮. પીઆરઆર પ્રોજેક્ટ માટે તૈયાર કરવામાં આવેલા ઈઆઈએ અહેવાલના મુસદ્દામાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કેઃ

"વન (સંરક્ષણ) કાયદો, ૧૯૮૦

.....પ્રસ્તાવિત પ્રોજેક્ટમાં કોઈ વન જમીન સામેલ નથી.તેથી, વન મંજૂરીની જરૂર નથી.

સૂચિત પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટમાં જંગલની જમીનનું ડાયવર્ઝન સામેલ ન હોવાના સંકેત હોવા છતાં, ઈ. આઈ. એ. અહેવાલના મુસદ્દામાં જણાવ્યું હતુંઃ

"..... પ્રસ્તાવિત ડિઝાઈન મુજબ, કુલ વન જમીનનો માર્ગ બદલવાનો અંદાજ ૧.૫ હેક્ટર છે અને તેની સાંકળ મુજબની વિગતો આ રીતે રજૂ કરવામાં આવી છેઃ

કોષ્ટક ૨.૨ બી. વન વિસ્તારની વિગતો પ્રોજેક્ટ રોડ તરફ વાળવાની દરખાસ્ત છે.

એસએલ નં.	સૂચિત સાંકળ	લંબાઈ (કિમી)	જંગલ	ગામ	સર્વે નં.	જંગલનો વિસ્તાર એચ. એ. તરફ વાળવામાં આવશે
૧	Ch ૧૨.૦૦૦ થી ૧૨.૫૦૦	૭૬૩ એમ.	જરાકબાં ડેકાવાલુ	ચેલહંકા	૫૯.	૧.૫

ઈઆઈએ અહેવાલના મુસદ્દામાં નોંધવામાં આવ્યું છે કે જરકાબાંડે કાવાલુમાં કુલ ૭૬૩ મીટરના સૂચિત રસ્તાના એક ભાગ માટે દોઢ હેક્ટર જંગલની જમીનને સીએચ ૧૨.૦૦૦ અને ૧૨.૫૦૦ જોડાણો વચ્ચે વાળવાની દરખાસ્ત છે.ઓક્ટોબર, ૨૦૧૪માં તૈયાર કરવામાં આવેલા અંતિમ ઈઆઈએ અહેવાલમાં સમાન વિરોધાભાસ નોંધવામાં આવ્યો છેઃ

"ધોરીમાર્ગનો પ્રારંભિક ભાગ સંરક્ષિત વન વિસ્તારો સાથે છે.સ્થળની મુલાકાતો અને અધિકારીઓ સાથેની ચર્ચા પરથી એવું અનુમાન કરવામાં આવે છે કે પ્રોજેક્ટ રોડની નજીકમાં કોઈ નોંધપાત્ર વસવાટો અથવા જંગલી અથવા લુપ્તપ્રાય પ્રાણીઓના વસવાટો નથી.

ઇઆઇએ અહેવાલ સંખ્યાબંધ સ્થળોએ પુષ્ટિ કરે છે કે પ્રોજેક્ટના એક ભાગથી દોઢ હેક્ટર જંગલની જમીનને અસર થશે.આમ છતાં, ઈ. આઇ. એ. અહેવાલ જણાવે છેઃ

એસ. ના.	છૂટછાટનો પ્રકાર	કાયદાકીય સત્તાધિકારી	લાગુ પડવાની ક્ષમતા	પ્રોજેક્ટ તબક્કો	જવાબદારી
૧	ઈ. આઇ. એ. જાહેરનામા, ૨૦૦૬ હેઠળ અગાઉની પર્યાવરણીય મંજૂરી	એસઇઆઇએએ	લાગુ પડે છે	પૂર્વ બાંધકામ	બીડીએ
૨	વન સંરક્ષણ અધિનિયમ, ૧૯૮૦ હેઠળ વન મંજૂરી	કર્ણાટક રાજ્ય અને વન વિભાગ અને એમઓઇ	લાગુ પડતી નથી.	પૂર્વ બાંધકામ	બીડીએ

		એફ			

૫૯. ઈ. આઈ. એ. અહેવાલ એવી ધારણા પર આગળ વધે છે કે દોઢ હેક્ટર જંગલની જમીન બદલવામાં આવી હોવા છતાં વન મંજૂરીની જરૂર નથી.અપીલકર્તા દ્વારા EIA અહેવાલમાં અથવા આ અદાલત સમક્ષ લેખિત રજૂઆતમાં કોઈ સમજૂતી આપવામાં આવી નથી કે શા માટે તેને જરૂરી વન મંજૂરી મેળવવામાંથી મુક્તિ આપવામાં આવી હતી.ઈ. આઈ. એ. અહેવાલમાં આપવામાં આવેલ વન આવરણના નુકસાનને દૂર કરવાનો એકમાત્ર સંકેત આ પ્રમાણે છેઃ

" ૧૦.૪ વનીકરણ યોજના

અસરગ્રસ્ત વિસ્તાર–આશરે ૧.૫ હેક્ટર.

વનવનોની દરખાસ્ત–૪.૫ હેક્ટર (અસરગ્રસ્ત વિસ્તાર કરતાં ત્રણ ગણો)

વન વિભાગ, બી. ડી. એ. દ્વારા વનીકરણ કાર્યક્રમનો અમલ કરવામાં આવશે અને નિયમિત દેખરેખ સુનિશ્ચિત કરવામાં આવશે.

રાજ્ય વન વિભાગ, બેંગ્લોર સાથે પરામર્શ કરીને જમીનની ઓળખ કરવામાં આવશે.

પ્રસ્તાવિત પ્રોજેક્ટ માટે બદલવાની દરખાસ્ત કરાયેલ વન આવરણ પર અપીલકર્તા દ્વારા વિરોધાભાસી વલણની નોંધ એસ. ઈ. એ. સી. દ્વારા તેની

૧૧૫મી બેઠક તારીખ ૧૧–૧૨/૦૮ ૨૦૧૪માં લેવામાં આવી હતી.એસ. ઈ. એ. સી. એ અપીલકર્તા પાસેથી સંખ્યાબંધ આધારો પર વધારાની માહિતી માંગી હતી, જેમાંથી એક વન આવરણના સંભવિત નુકસાનને લગતી હતી.એસ. ઈ. એ. સી. એ અપીલકર્તાને લખેલા તેના પત્રમાં અપીલકર્તાના વિરોધાભાસી વલણની નોંધ લીધી અને કહ્યું:

> "...૧૬.પાન નંબર ૧૦ માં રજૂ કરવામાં આવેલી દરખાસ્તો અનુસાર."પ્રસ્તાવિત પ્રોજેક્ટમાં કોઈ વન જમીન સામેલ નથી.તેથી વન મંજૂરીની જરૂર નથી "જ્યારે તે જ દરખાસ્ત પૃષ્ઠ નંબર ૨૧ માં" વળાંક લેવાની કુલ વન જમીન Ch ખાતેના જરકબંદે કવલમાં ૧.૫ ha હોવાનો અંદાજ છે. ૧૨.૦૦૦ "થી ૧૨.૫૦૦.વિરોધાભાસી માહિતી દસ્તાવેજો સાથે સમજાવવી પડશે.

અપીલકર્તાએ ઈ. એ. સી. દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા પ્રશ્નનો બિંદુવાર જવાબ આપ્યો હતો. તેણે જંગલની જમીન સંબંધિત પ્રશ્નનો જવાબ આપતા કહ્યું:

> "પ્રસ્તાવિત ડિઝાઇન મુજબ શ્રી ખાતે જરકબંદે કવલમાં કુલ વન જમીન ૧.૫૦ હેક્ટરનો અંદાજ છે. ૧૨.૦૦૦ થી ૧૨.૫૦૦.

૨૫ બી. ડી. એ. પાસે કબજામાં ઉપલબ્ધ એકર જમીન વન વિભાગને ૨૫ એકર વન જમીનના બદલામાં આપવાની દરખાસ્ત છે (પી. આર. આર. માટે જરૂરી જરકબંદે કવલના સર્વેક્ષણ નંબર ૫૯માં ૧૨મી અને ૧૩મી કિલોમીટરની વચ્ચે પી. આર. આર. સાંકળ સત્તાધિકારી વિષય નંબર ૮૦/૮૯ તારીખ ૧૭.૦૩.૨૦૦૯ દ્વારા મંજૂર).

અપીલકર્તાએ પુષ્ટિ કરી હતી કે દોઢ હેક્ટર જંગલની જમીનનો માર્ગ બદલવાની દરખાસ્ત છે.એવું કહેવામાં આવ્યું હતું કે જરૂરી ૨૫ એકર વન જમીનના બદલામાં, અપીલકર્તા તેની પાસે ઉપલબ્ધ ૨૫ એકર જમીન વન વિભાગને ઉપલબ્ધ કરાવશે.

૬૦. અમે પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટના હેતુઓ માટે બદલવામાં આવનારી જંગલની જમીનના અસ્તિત્વને જાહેર કરવામાં પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવક તરીકે અપીલકર્તાના પેટન્ટ વિરોધાભાસને અવગણી શકતા નથી.પી. આર. આર. પરિયોજનાના હેતુ માટે કુલ દોઢ હેક્ટર જંગલની જમીનનો માર્ગ બદલવાનો સ્પષ્ટ સંકેત હોવા છતાં, અપીલકર્તાએ તેની પાસે ઉપલબ્ધ ૨૫ એકર જમીન આ પરિયોજનાના હેતુ માટે પ્રસ્તાવિંત વન આવરણના બદલામા વન વિભાગને આપવામાં આવે તેવી શરત મૂકીને પોસ્ટ ફેક્ટો રીતે જરૂરી મંજૂરી મેળવવામાં તેની

નિષ્ફળતાને દૂર કરવાની માંગ કરી હતી.પર્યાવરણીય શાસનના ક્ષેત્રમાં યોગ્ય પ્રક્રિયાની નિષ્ફળતાને પહોંચી વળવા માટે પોસ્ટ ફેક્ટો સ્પષ્ટતા અપૂરતી છે.જ્યારે અપીલકર્તાએ ઇ. એ. સી. ને રજૂઆત કરી હતી કે તેણે પ્રસ્તાવિત વન જમીનને બદલવા માટે વન વિભાગની સંમતિ મેળવી લીધી છે, ત્યારે અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી લેખિત રજૂઆતમાં વિંરોધાભાસી વલણ અપનાવવામા આવ્યું હતું:

> "અહીં જણાવવામાં આવ્યું છે કે પી. આર. આર. જરકબંદે કવલ વન વિસ્તાર, યેલહંકા હોબલી, બેંગ્લોર ઉત્તર તાલુકામાં સ્થિત ૨૫ એકર વન જમીનમાંથી પસાર થાય છે અને સંરેખણ અનિવાર્યપણે આમાંથી પસાર થતું હોવાથી, વન વિભાગને ૨૮/૦૮/૨૦૧૮ પર વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે તે વન જમીનને પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટના હેતુ માટે અપીલકર્તાને સોંપી દે.ત્યારબાદ, વન વિભાગે ૨૫ એકરની વૈકલ્પિક જમીન માટે વિનંતી કરતા ૧૨/૦૧/૨૦૧૯ પર જવાબ આપ્યો.

અપીલકર્તાએ જણાવ્યું હતું કે માત્ર ૨૮ ઓગસ્ટ ૨૦૧૮ના રોજ જ તેમણે વન વિભાગને આ પ્રોજેક્ટ સાથે સંકળાયેલા વન વિસ્તારને સોંપવાની વિનંતી કરીને જરૂરી વન મંજૂરી મેળવવામાં પોતાની નિષ્ફળતાને દૂર કરવાની માંગ કરી હતી.અપીલકર્તા, આ અદાલત સમક્ષ દાખલ કરેલા તેના પ્રત્યુત્તરમાં જણાવે છેઃ

".....એવું સ્વીકારવામાં આવે છે કે પી. આર. આર. ખરેખર જરકાબાંડે કાવલુ જંગલ વિસ્તારની જંગલની જમીનમાંથી પસાર થાય છે.અહીં એ પણ નિર્દેશ કરવો યોગ્ય છે કે અપીલકર્તાએ એ સુનિશ્ચિત કરવા માટે પણ જરૂરી પગલાં લીધાં છે કે જરકાબાંડે કાવલુ વન વિસ્તારમાં જંગલોને સાફ કરવાના કારણે વનીકરણ યોજના માટે વૈકલ્પિક જમીન તરીકે ૨૫ એકર જમીન પણ પૂરી પાડવામાં આવી છે.૨૩૮ આઇએ. નંબર ૫૩૨૪૩.ઈઆઇએ અહેવાલમાં ઉલ્લેખિત વિરોધાભાસ પછીથી સુધારવામાં આવ્યા છે અને ઈએસી અને એસઈઆઇએએ સમક્ષ સ્પષ્ટતા કરવામાં આવી છે.

(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

ઈ. આઈ. એ. અહેવાલમાં વિરોધાભાસની અપીલકર્તા દ્વારા કબૂલાત ઉપરાંત, તેણે વનીકરણ માટે વૈકલ્પિક સ્થળ પ્રદાન કરવા માટે વન વિભાગ સાથે કરાર સાથે જરૂરી વન મંજૂરીને બદલવાની માંગ કરી હતી.કાયદામાં આ ટકાઉ નથી.૨૦૦૬ની જાહેરનામા અને ઈ. આઈ. એ. પ્રક્રિયામાં પરિકલ્પિત અન્ય કાયદાકીય કાયદાઓનું પાલન એડ–હોક મિકેનિઝમમાં ઘટાડી શકાતું નથી જ્યાં પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવક સામગ્રીની માહિતી જાહેર કરવામાં અને વિલંબિત તબક્કે જરૂરી મંજૂરીઓ મેળવવામાં તેની ઘોર નિષ્ફળતાને દૂર કરવા માંગે છે.

૬૧. કર્ણાટક એસઇઆઇએએ, એનજીટી સમક્ષ તેના સોગંદનામામાં દલીલ કરવાની માંગ કરી હતી કે ઇસીને અપીલકર્તાને જરૂરી વન મંજૂરી મેળવવાને આધિન આપવામાં આવી હતી.એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું:

"જંગલ વિસ્તાર

(બી) એસ. ઇ. આઇ. એ. એ. દ્વારા પર્યાવરણીય મંજૂરી પૂરી પાડવામાં આવી છે, જે એસ. ઇ. આઇ. એ. એ. ને સુપરત કરેલા રસ્તાના વર્તમાન સંરેખણ માટે છે અને પ્રોજેક્ટના અવકાશમાં કોઈપણ ફેરફાર માટે નવા મૂલ્યાંકનની જરૂર છે.આ સંબંધમાં, એ નોંધવું જોઈએ કે સામેલ વન જમીનની વિગતો પર્યાવરણ અસર મૂલ્યાંકન અહેવાલમાં આવરી લેવામાં આવી છે.પ્રસ્તાવકે તેમની પાસે ઉપલબ્ધ ૨૫ એકર જમીન વન વિભાગને આપવાનો નિર્ણય લીધો છે.

એ પણ નોંધવું જોઈએ કે કાયદા અનુસાર, પર્યાવરણ મંજૂરી માટેની અરજી (હવે પછી, જેને "ઇસી" તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે) ની વિચારણા માટે અન્ય વૈધાનિક સત્તામંડળોની મંજૂરી ફરજિયાત નથી કારણ કે તે પૂર્વ પર્યાવરણીય મંજૂરી છે.તેમ છતાં, ઇસીમાં ચોક્કસ શરતો

લાદવામાં આવી છે કે આવી પરવાનગી પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવક દ્વારા મેળવવામાં આવશે.

એ નોંધવું પણ અગત્યનું છે કે ચૂંટણી પંચ જંગલો અને સરોવરો સંબંધિત પૂર્વ મંજૂરીઓ જેવા લાગુ કાયદા અનુસાર સક્ષમ અધિકારી પાસેથી જરૂરી મંજૂરીઓ મેળવવાની શરતોના પાલનને આધિન છે.કોઈપણ બિન–પાલનને ઈસીની શરતોનું ઉલ્લંઘન માનવામાં આવશે અને કાયદા અનુસાર કાર્યવાહી કરવામાં આવશે.

કર્ણાટક એસ. ઈ. આઈ. એ. એ. ની દ્રષ્ટિએ, જ્યાં સુધી પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવક પર જરૂરી મંજૂરી મેળવવા માટે ચોક્કસ શરતો લાદવામાં આવી હતી ત્યાં સુધી ઈસીની અનુદાનમાં કોઈ ખામી નહોતી.

૬૨. જાહેરનામા પહેલાં, નિયમનકારી સંસ્થાઓ અથવા સત્તાવાળાઓ પાસેથી પૂર્વ મંજૂરીની જરૂર નહોતી.એમ. ઓ. ઈ. એફ.–સી. સી. એ, ૩૧/૦૩/૨૦૧૧ તારીખના જાહેરનામા દ્વારા, ઈ. સી. ના અનુદાનમાં વન જમીનનો સમાવેશ કરતી પરિયોજનાઓ માટે અનુસરવાની પ્રક્રિયા સૂચવી હતી. સંબંધિત ભાગ વાંચે છેઃ

".....આ સંબંધમાં, ઈ. આઈ. એ. જાહેરનામા, ૨૦૦૬ના પરિચ્છેદ ૮ (વી) નો પણ સંદર્ભ આમંત્રિત કરવામાં આવ્યો છે, જે નીચે મુજબ છેઃ

"અન્ય નિયમનકારી સંસ્થાઓ અથવા સત્તામંડળો પાસેથી મંજૂરીઓ અરજીઓ પ્રાપ્ત થાય તે પહેલાં અથવા પ્રોજેક્ટ અથવા પ્રવૃત્તિઓની પૂર્વ પર્યાવરણીય મંજૂરી, અથવા સંબંધિત નિયમનકારી સત્તામંડળ દ્વારા સ્ક્રીનીંગ, અથવા સ્કોપિંગ, અથવા મૂલ્યાંકન અથવા નિર્ણયની જરૂર રહેશે નહીં, સિવાય કે આમાંથી કોઈ પણ ક્રમિક રીતે કાયદાની જરૂરિયાતને કારણે અથવા જરૂરી તકનીકી કારણોસર આવી મંજૂરી પર નિર્ભર હોય.

જો કે, સામેલ મુદ્દાઓની જટિલતાને ધ્યાનમાં રાખીને, આ બાબતને મંત્રાલયમાં વધુ ધ્યાનમાં લેવામાં આવી છે અને અગાઉની જાહેરનામાઓને દબાવવામાં આવી છે, હવે આવા પ્રોજેક્ટ્સની વિચારણા માટે નીચેની પ્રક્રિયા અપનાવવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે.

આઈ. (બી) જે પરિયોજનાઓ માટે પર્યાવરણીય મંજૂરી માટેની દરખાસ્ત દ્વારા પહેલેથી જ ટી. ઓ. આર. સૂચવવામાં આવ્યા છે તે હજુ રજૂ કરવાના બાકી છેઃ

દરખાસ્તોના કિસ્સામાં, જેમાં જંગલની જમીનનો સમાવેશ થાય છે, આંશિક રીતે અથવા તે સંપૂર્ણ છે, અને જેના માટે ટી. ઓ. આર. પહેલેથી જ સૂચવવામાં આવ્યા છે, પ્રોજેક્ટના સમર્થકોને સલાહ આપવામાં આવે છે કે તેઓ ખાતરી કરે કે જરૂરી તબક્કા–૧ વનસંવર્ધન મંજૂરી આપવામાં આવી છે અને તેની નકલ તેમની અરજી/પર્યાવરણીય મંજૂરી માટેની દરખાસ્ત સાથે રજૂ કરવામાં આવી છે.વૈકલ્પિક રીતે, પ્રસ્તાવકે તેમની જમીનની જરૂરિયાતમાંથી દૂર કરવી જોઈએ, પ્રોજેક્ટમાં સામેલ જંગલની જમીન અને કોઈપણ જંગલની જમીન વિના સુધારેલી દરખાસ્ત EAC દ્વારા મૂલ્યાંકન માટે રજૂ કરી શકાય છે.

પ્રોજેક્ટમાં સામેલ કુલ વન જમીનના ભાગ માટે વન ડાયવર્ઝન (પ્રથમ તબક્કાની મંજૂરી) ને મંજૂરી આપવામાં આવી હોય તેવા પ્રોજેક્ટના કિસ્સામાં, દરખાસ્ત માત્ર તે જ જમીન માટે ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે જેના માટે વન ડાયવર્ઝનને મંજૂરી આપવામાં આવી છે અને બિન–વન જમીન, જો કોઈ હોય તો.

૬૩. એમ. ઓ. ઈ. એફ.–સી. સી. એ નક્કી કર્યું હતું કે જ્યાં ટી. ઓ. આર. જારી કરવામાં આવ્યા છે અને ઈ. સી. ની ગ્રાન્ટ માટેનો ઈ. આઈ. એ.

અહેવાલ હજુ રજૂ કરવાનો બાકી છે, ત્યાં પ્રોજેક્ટના સમર્થકોએ ખાતરી કરવી જોઈએ કે જરૂરી વન મંજૂરી આપવામાં આવી છે.અનુદાનની એક નકલ ઈસીની અનુદાન માટેની તેમની અરજી સાથે રજૂ કરવી જોઈએ. વૈકલ્પિક રીતે, પ્રોજેક્ટ પ્રસ્તાવક પ્રસ્તાવિત પ્રોજેક્ટમાંથી કોઈપણ વન જમીનને કાઢી શકે છે જે પ્રોજેક્ટથી પ્રભાવિત થઈ શકે છે.એમ. ઓ. ઈ. એફ.–સી. સી. એ સ્પષ્ટતા કરી હતી કે જ્યાં આ પ્રોજેક્ટમાં સામેલ કુલ વન જમીનના માત્ર એક ભાગ માટે વન મંજૂરી મેળવવામાં આવી છે, ત્યાં આ દરખાસ્તને માત્ર તે જ જમીનની હદ સુધી ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે જેના માટે વન પરિવર્તનને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

૬૪. ૦૯/૦૯/૨૦૧૧ અને ૧૮/૦૫/૨૦૧૨ ની તારીખની બે અનુગામી જાહેરનામાઓ દ્વારા, વનભૂમિ સાથે સંકળાયેલા પ્રોજેક્ટ્સ માટે ઈસીની અનુદાન સંબંધિત પ્રક્રિયામાં નીચેની શરતોમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતોઃ

> (૨) વન જમીન સાથે સંકળાયેલા પ્રોજેક્ટના સંદર્ભમાં ઈસી માટે દરખાસ્તોની વિચારણાના તબક્કે, પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવક સંબંધિત વન સત્તામંડળો પાસેથી જરૂરી સહાયક દસ્તાવેજો સાથે વનસંવર્ધન મંજૂરી માટેની તેમની અરજીની સ્થિતિ વિશે સંબંધિત ઈએસીને જાણ કરશે.ઈ. એ. સી. ને સ્પષ્ટપણે જાણ કરવામાં આવશે કે અરજી રાજ્ય સ્તરે છે કે

કેન્દ્રીય સ્તરે.ઇએસી વનભૂમિની સંડોવણી અને વનસંવર્ધન મંજૂરીના સંદર્ભમાં તેની સ્થિતિની નોંધ લેશે અને તેના ગુણદોષ પર પ્રોજેક્ટ પર તેમની ભલામણો કરશે.ઇ. એ. સી. એ પર્યાવરણીય મંજૂરી માટે પ્રોજેક્ટની ભલામણ કર્યા પછી, પર્યાવરણીય મંજૂરી આપવા માટે સક્ષમ સત્તામંડળનો નિર્ણય મેળવવા માટે ફાઇલ પર પ્રક્રિયા કરવામાં આવશે.સક્ષમ સત્તામંડળે પર્યાવરણીય મંજૂરીની મંજૂરીને મંજૂરી આપી હોય તેવા કિસ્સાઓમાં, પ્રસ્તાવકને તે જ અને ૧૨ મહિનાની સમયમર્યાદા વિશે જાણ કરવામાં આવશે, જે અપવાદરૂપ સંજોગોમાં ૧૮ મહિના સુધી લંબાવી શકાય છે, જેના પર નિર્ણય સક્ષમ સત્તામંડળ દ્વારા લેવામાં આવશે, પ્રસ્તાવકને જરૂરી તબક્કો–૧ વનસંવર્ધન મંજૂરી રજૂ કરવા માટે આપવામાં આવશે.પ્રસ્તાવક દ્વારા પ્રથમ તબક્કાની વનસંવર્ધન મંજૂરી સુપરત કર્યા પછી જ ઔપચારિક પર્યાવરણીય મંજૂરી જારી કરવામાં આવશે.

((૩) ઉપરના પરિચ્છેદ (૨) માં ઉલ્લેખિત નિર્ધારિત સમયમર્યાદાની અંદર પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવક દ્વારા તબક્કો–૧ વનસંવર્ધન મંજૂરી રજૂ ન કરવામાં આવે તેવી સ્થિતિમાં, જ્યારે અને જ્યારે તબક્કો–૧ વનસંવર્ધન મંજૂરી રજૂ કરવામાં આવે, ત્યારે આવા પ્રોજેક્ટ્સને પ્રોજેક્ટ અને સ્થળની પર્યાવરણીય ગુણવત્તાના આધારે કેસ–દર–કેસના આધારે દરખાસ્ત પર

ફરીથી વિચાર કરવા માટે EAC ને મોકલવામાં આવશે.આવી સ્થિતિમાં EAC કાં તો તેની અગાઉની ભલામણોને પુનરાવર્તિત કરી શકે છે અથવા તેના પુનઃમૂલ્યાંકનની જરૂરિયાત પર નિર્ણય લઈ શકે છે.સંભવિત સ્થિતિમાં, પુનઃમૂલ્યાંકન માટે કહેવામાં આવે છે, સમિતિ સાથે સાથે પુનઃમૂલ્યાંકન માટે દસ્તાવેજો/માહિતીની જરૂરિયાત તેમજ નવી જાહેર સુનાવણીની જરૂરિયાત પર પણ નિર્ણય લેશે.

(ભાર મૂકવામાં આવે છે)

૬૫. પ્રોજેક્ટના સમર્થકો વન જમીનના અસ્તિત્વનો ખુલાસો કરવા અને ઇ. સી. ની ગ્રાન્ટ માટે ઇ. આઇ. એ. અહેવાલ રજૂ કરતી વખતે વન મંજૂરી માટેની તેમની અરજીની સ્થિતિ વિશે એસ. ઇ. એ. સી. ને જાણ કરવા માટે બંધાયેલા છે. જ્યાં સક્ષમ સત્તામંડળે કોઈ પ્રોજેક્ટ માટે ઇસીને મંજૂરી આપી હોય, ત્યારે પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવક ૧૨ મહિના અથવા ૧૮ મહિનાની અંદર સૂચિત પ્રોજેક્ટ માટે જરૂરી પ્રથમ તબક્કાની વન મંજૂરી મેળવવા અને સક્ષમ સત્તામંડળને સુપરત કરવા માટે બંધાયેલો છે.જ્યાં પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવક નિર્ધારિત સમયની અંદર જરૂરી વન મંજૂરી રજૂ કરવામાં નિષ્ફળ જાય છે, ત્યારે EAC અથવા SEAC પ્રોજેક્ટની ફરીથી તપાસ કરવા અને પ્રોજેક્ટના પુનઃમૂલ્યાંકનની જરૂર છે કે કેમ તે નક્કી કરવા માટે અધિકૃત છે.વન મંજૂરી પ્રક્રિયાની જાહેરાત તેમજ વન મંજૂરીની રજૂઆત માટે કલ્પના કરવામાં આવેલી પ્રક્રિયા વન જમીનનું સમયસર

અને પર્યાપ્ત રક્ષણ સુનિશ્ચિત કરવાના હેતુને ઉપ–સેવા આપે છે.જ્યાં EAC અથવા SEAC નો અભિપ્રાય છે કે નિર્ધારિત સમયની અંદર જરૂરી વન મંજૂરી રજૂ કરવામાં પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવકની નિષ્ફળતા પર વધારાના દસ્તાવેજોની જરૂર છે, તે નિર્દેશ આપી શકે છે કે નવી જાહેર સુનાવણી હાથ ધરવામાં આવે.

૬૬. અપીલકર્તાએ પ્રસ્તાવિત વન જમીન પર તેના વિરોધાભાસી વલણને બદલવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો અને વન વિભાગના સહયોગથી તેની માલિકીની જમીનના વૈકલ્પિક પ્લોટમાં વનીકરણ સુનિશ્ચિત કરવા માટે એસ. ઈ. એ. સી. ને બાંહેધરી આપીને જરૂરી વન મંજૂરી મેળવવામાં તેની નિષ્ફળતાને દૂર કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો.આવી પ્રક્રિયાની ન તો ૨૦૦૬ની અધિજાહેરનામા હેઠળ કલ્પના કરવામાં આવી છે અને ન તો એમ. ઓ. ઈ. એફ.–સી. સી. દ્વારા સમયાંતરે બહાર પાડવામાં આવેલી જાહેરનામાઓનું પાલન કરવામાં આવે છે.તેવી જ રીતે, એસઈએસી એ સુનિશ્ચિત કરવાની જવાબદારી હેઠળ હતી કે પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવકે વન મંજૂરી આપવા માટે નિર્ધારિત પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યું હોય.તેના બદલે, એસ. ઈ. એ. સી. એ ૩૧/૦૩/૨૦૧૧,૦૯/૦૯/૨૦૧૧ અને ૧૮/૦૫/૨૦૧૨ તારીખના ઓ. એમ. ના ઉલ્લંઘનમાં અપીલકર્તા દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી સ્પષ્ટતા પર આગળ વધ્યું.એસ. ઈ. એ. સી. ની બેઠકની વિગતોમાં નોંધાયેલી અસંખ્ય ખામીઓ હોવા છતાં, તેણે એસ. ઈ. આઈ. એ. એ. ને પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટ માટે ઈસીની અનુદાનની ભલામણ

કરવા માટે આગળ વધ્યું.અપીલકર્તાના વિરોધાભાસી વલણ તેમજ તેને વન મંજૂરી મેળવવાથી શા માટે મુક્તિ આપવામાં આવી હતી તેના પૂરતા કારણો રજૂ કરવામાં નિષ્ફળતા હોવા છતાં, એસઈઆઈએએને ઈસીની અનુદાનની ભલામણ કરવાનો એસઈએસીનો નિર્ણય, બિન–અરજીથી પીડાય છે.

જી. ૩ વૃક્ષો

૬૭. આ અદાલત સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવેલી લેખિત રજૂઆતોમાં, પ્રતિંવાદીઓ દ્વારા દલીલ કરવામા આવી હતી કે પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટ માટે કાપવા માટે પ્રસ્તાવિત વૃક્ષોની સંખ્યાને પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવક દ્વારા છુપાવવામાં આવી હતી.જ્યારે અપીલકર્તાએ જણાવ્યું હતું કે માત્ર ૨૦૦–૫૦૦ વૃક્ષો કાપવાની જરૂર છે, હકીકતમાં આ સંખ્યા ૧૬,૦૦૦ વૃક્ષો જેટલી ઊંચી હતી.અપીલકર્તાએ, પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવક તરીકે, ૨૦૧૪ EIA અહેવાલમાં જણાવ્યું હતું:

> "આ પ્રોજેક્ટ માટે આશરે ૫૧૯ છોડ કાપવામાં આવ્યા છે; નજીકના વિસ્તારોમાં કાપેલા છોડની સંખ્યાના ઓછામાં ઓછા ત્રણ ગણા પુનઃરોપણ કરવામાં આવશે.

ડેપ્યુટી કન્ઝર્વેટર ઓફ ફોરેસ્ટ, બીડીએએ માહિતીના અધિકારના પ્રશ્નના ૨૪/૦૪/૨૦૦૯ તારીખના જવાબમાં જણાવ્યું હતું કેઃ

"માહિતીના અધિકાર અધિનિયમ, ૨૦૦૫ હેઠળ માંગવામાં આવેલી માહિતીના સંદર્ભમાં, પેરિફેરલ રિંગ રોડ–ભાગ ૧ની રચના માટે કાપવામાં આવનાર વૃક્ષોની સંખ્યા નીચે આપવામાં આવી છેઃ

એસ. આઈ. નંબર	**માંગવામાં આવેલી માહિતી**	**પૂરી પાડવામાં આવેલ માહિતી**
	પેરિફેરલ રિંગ રોડ ભાગ–૧ની રચના માટે વૃક્ષો કાપવા અંગે માંગવામાં આવેલી માહિતી અહીં છે	નીચે જણાવેલા વૃક્ષો બાગાયત અને વન વિભાગના છે, જેને પેરિફેરલ રિંગ રોડ ભાગ–૧ની રચના માટે કાપવામાં આવશે ૧. નારિયેળનું ઝાડઃ૩૮૩૭ ૨. આમળાનું ઝાડઃ૩૧૪૨ ૩. જામફળનું ઝાડઃ૧૩૬૧ ૪. સપોટા વૃક્ષોઃ૦૮૧૮ ૫. કેળાના ઝાડઃ૦૨૮૭ ૬. જાંબુના ઝાડઃ૦૦૮૪ ૭. તરબૂચનું ઝાડઃ૦૦૫૯ ૮. આમળાનું ઝાડઃ૦૦૪૦

		૯. સાગનું ઝાડઃ૦૨૦૧ ૧૦. સિલ્વર ઓક વૃક્ષોઃ૦૦૨૮ ૧૧. લીમડાના ઝાડઃ૦૦૨૮ ૧૨. નીલગિરી વૃક્ષોઃ૭૦૦૦
કુલ		૧૬,૭૮૫

૬૭. ડેપ્યુટી કન્ઝર્વેટર ઓફ ફોરેસ્ટે જાહેર કર્યું કે પીઆરઆર પ્રોજેક્ટને અમલમાં મૂકવાના હેતુસર લગભગ ૧૬,૭૮૫ વૃક્ષો કાપવાની દરખાસ્ત કરવામાં આવી હતી.કાપવા માટે જરૂરી વૃક્ષોની સંખ્યા જાહેર કરવામાં પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવકની ઘોર નિષ્ફળતા પણ આ અદાલત સમક્ષ અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા પ્રત્યુત્તરમાંથી સ્પષ્ટ થાય છે.તે રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું:

"૧૩.પેરા નંબર ૬ ના જવાબમાંઃઅગાઉ જણાવ્યા મુજબ, વૃક્ષો કાપવા અને સુધારા અંગે સ્પષ્ટતા કરવામાં આવી છે અને વૈકલ્પિક જમીનમાં વનીકરણના હેતુથી વધુ ૨૫ એકર જમીનની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.એ જ pg માં દર્શાવવામાં આવ્યું છે.૧૮૪ I ના.નં. ૫૩૨૪૩/૨૦૧૯ ".

ઇઆઇએ અહેવાલમાં એવું નોંધવામાં આવ્યું હતું કે સૂચિત પીઆરઆર પ્રોજેક્ટ માટે જરૂરી વિસ્તારમાં માત્ર થોડા વૃક્ષો છે.માળખાગત સુવિધાના વિકાસ માટે વૃક્ષો કાપવાની જરૂર પડી શકે છે, તેમ છતાં ૨૦૦૬ની અધિજાહેરનામા

હેઠળ નિર્ધારિત પ્રક્રિયા પારદર્શક, સ્પષ્ટ અને મજબૂત હોવી જોઈએ.પર્યાવરણના નોંધપાત્ર ઘટકોને તપાસમાંથી છુપાવવું એ પ્રોજેક્ટ મંજૂરીઓ મેળવવાની સ્વીકાર્ય પદ્ધતિ ન હોઈ શકે.વિવાદના આ પાસા પર ખુલાસા અને મૂલ્યાંકનના સંદર્ભમાં ગંભીર ખામી હતી.

જી. ૪ પાઇપલાઇન

૬૯. ઈઆઇએ પ્રક્રિયાને આ આધાર પર પડકારવામાં આવી હતી કે ૧૨ જૂન, ૧૯૯૯ના રોજ જાહેર કરાયેલા એક જાહેરનામાના આધારે કેન્દ્ર સરકારે મેંગ્લોર અને બેંગ્લોર વચ્ચે પેટ્રોલિયમ પાઈપલાઈન નાખવા માટે કેટલીક જમીનોનું સંપાદન કર્યું હતું.પેટ્રોનેટ એમ. એચ. બી. લિમિટેડે તેના ૦૭/૧૧/૨૦૦૫ અને ૨૧/૧૧/૨૦૦૭ ના પત્રો દ્વારા અપીલકર્તાને પાઇપલાઇન પર PRR પ્રોજેક્ટના સંભવિત ક્રોસઓવરની જાણ કરવાની માંગ કરી હતી.૦૪/૦૨/૨૦૦૮ તારીખની અપીલકર્તા સાથેની તેની બેઠકમાં પણ આ જ વાતનો પુનરોચ્ચાર કરવામાં આવ્યો હતો.પેટ્રોનેટ એમ. એચ. બી. લિમિટેડનો અભિપ્રાય હતો કે પાઇપલાઇનમાં જોખમી સામગ્રી છે જે અત્યંત જ્વલનશીલ છે, તેથી પ્રોજેક્ટના ભાગોને સ્થાનાંતરિત કરવા અથવા પર્યાપ્ત સલામતીની ખાતરી કરવા માટે કાળજી લેવી જોઈએ.

૭૦. પ્રતિવાદીઓએ અપીલકર્તા સત્તાધિકારી અને મેસર્સ પેટ્રોનેટ એમ. એચ. બી. લિમિટેડના પ્રતિનિધિઓ વચ્ચેની તારીખની બેઠકની વિગતો રેકોર્ડ પર મૂકી છે.એવું નોંધવામાં આવ્યું હતું કે પ્રસ્તાવિત PRR પ્રોજેક્ટ ત્રણ સ્થળોએ–PRR CH ૭૬૦૦, PRR CH ૨૯૧૦૦ થી ૨૯૫૦૦ અને CH ૩૧૧૦૦ થી ૩૧૮૦૦ અને PRR CH ૩૯૫૦૦ પર પેટ્રોનેટ પાઇપલાઇનને પાર કરે છે.તે સંમત થયું હતું કે એક ક્રોસિંગ માટે સંયુક્ત નિરીક્ષણ કરવામાં આવશે, જ્યારે અન્ય બે ક્રોસિંગ માટે સંમત થયા હતા કે પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટને ક્લિઅરન્સ ઊંચાઈ માટે વધારવામાં આવશે.એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું:

> "એમ. ડી., મેસર્સ પેટ્રોનેટ એમ. એચ. બી. લિમિટેડ સંમત થયા હતા કે પી. આર. આર. ને ઉચ્ચ સ્તરે જમીનના સ્તરથી ઓછામાં ઓછા ૫.૨૦ મીટરના ક્લિઅરન્સ સાથે લઈ શકાય છે અને ક્રોસિંગ પ્રાધાન્યમાં જમણા ખૂણા પર હોવું જોઈએ.તેમણે એ વાત પર પણ ભાર મૂક્યો હતો કે તેમના ૧૮.૦૦ ના વપરાશકર્તાના અધિકાર (ROU) ની અંદર કોઈ આધાર બનાવવામાં આવશે નહીં.

આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, અપીલકર્તાએ એ સુનિશ્ચિત કરવા માટે પૂરતી સાવચેતી રાખવાની માંગ કરી હતી કે સૂચિત પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટ પાઇપલાઇનને પાર ન કરે અને જ્યાં તે કરે છે, તે આધાર સ્તંભોનો ઉપયોગ કર્યા

વિના પૂરતી ઊંચાઈ પર હોય.પ્રતિવાદીએ દલીલ કરી હતી કે અપીલકર્તા કર્ણાટક હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા વિવિધ આદેશોના આધારે બેઠક પહેલા સૂચિત સંરેખણ પર પાછા ફરવા માટે બંધાયેલા હતા.આ અદાલત જે નિર્દેશો જારી કરવા માંગે છે તેમાં આ અંગે કાર્યવાહી કરવામાં આવશે.

એચ એસ. ઈ. એ. સી. દ્વારા મૂલ્યાંકન

૭૧. સમાપ્ત થઈ ગયેલા ટીઓઆર અને પ્રાથમિક ડેટાના આધારે એસઈઆઈએએને ઈસીની ગ્રાન્ટની ભલામણ કરવામાં એસઈએસીએ ભૂલ કરી છે તે તારણ ઉપરાંત, આ બાબતનું બીજું એક પાસું છે જે આ અદાલતનું ધ્યાન આકર્ષિત કરે છે.એસ. ઈ. એ. સી. એ, ૧૧–૧૮ નવેમ્બર ૨૦૧૪ વચ્ચેની તેની ૧૨૧મી બેઠકમાં એસ. ઈ. આઈ. એ. એ. ને પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટ માટે ઈસીની ગ્રાન્ટની ભલામણ કરવા માટે આગળ વધ્યું.એસ. ઈ. એ. સી. દ્વારા મૂલ્યાંકનની રચના અને વ્યાખ્યા ૨૦૦૬ની જાહેરનામા દ્વારા કરવામાં આવી છે.આ તબક્કે, એસ. ઈ. એ. સી. એ અરજી અને અન્ય દસ્તાવેજોની "વિગતવાર તપાસ" કરવી જરૂરી છે, જેમાં અરજદાર દ્વારા ઈસીની મંજૂરી માટે રજૂ કરાયેલ ઈ. આઈ. એ. અહેવાલનો સમાવેશ થાય છે. મૂલ્યાંકન પ્રક્રિયા પૂર્ણ થયા પછી, એસ. ઈ. એ. સી. એસ. ઈ. આઈ. એ. એ. ને આ માટે "સ્પષ્ટ ભલામણો" કરે છેઃ((i) નિયત નિયમો અને શરતો પર અગાઉની ઈ. સી. ની મંજૂરી; અથવા

(ii) અરજીનો અસ્વીકાર.નોંધપાત્ર રીતે, ઈસીની અનુદાન માટે એસઈએસી દ્વારા કરવામાં આવેલી ભલામણો, સામાન્ય રીતે એસઈઆઈએએ દ્વારા સ્વીકારવામાં આવે છે અને તે "કારણો" પર આધારિત હોવી જોઈએ.તેની ૧૨૧મી બેઠકમાં, એસ. ઈ. એ. સી. એ તેની ભલામણો માટે નીચેના કારણો નોંધ્યા હતાઃ

"આ બેઠકમાં પી. પી. અને પર્યાવરણ સલાહકાર હાજર હતા.પી. પી. એ જણાવ્યું હતું કે આ પ્રોજેક્ટની કલ્પના કરવામાં આવી હતી અને સલાહકાર ૨૦૦૬ની ઈ. આઈ. એ. જાહેરનામા પહેલા ૨૦૦૩માં રોકાયેલા હતા.હવે જેઆઈસીએ ઈસી માટે આગ્રહ કરી રહ્યું છે.

પીપીએ સમિતિ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા ઉપરોક્ત પ્રશ્નોના પાલન માટે તેમના તારીખના ૧૨/૧૧/૨૦૧૪ પત્ર દ્વારા રજૂઆત કરી છે.

યોગ્ય ચર્ચા કર્યા પછી સમિતિએ ઈસી જારી કરવા માટે વિચારણા માટે એસઈઆઈએએને દરખાસ્તની ભલામણ કરવાનો નિર્ણય લીધો.

પી. પી. એ બેઠકના દિવસે નીચેના મુદ્દાઓ પર વચન આપ્યું છેઃ

૧. તમામ સાવચેતીઓ રાખીને યુટિલિટી ક્રોસિંગ સુવિધામાં પદયાત્રીઓને ક્રોસિંગ પ્રદાન કરવું.

૨. પૂરતી સીડી કામ કરે છે

૩. રાજા કલાવેની જાળવણી માટે

૪. વનીકરણનું કામ અલગથી હાથ ધરવું

૫. એનએચ/એસએચ/એમ. ડી. આર./વી. આર. ના મુખ્ય ક્રોસિંગ

૬. તમામ ગામડાઓમાંથી ટોલ લીધા વિના સૂચિત માર્ગની સુલભતા.

પગલાં લેવાશેઃસચિવ, એસ. ઈ. એ. સી. તે મુજબ એસ. ઈ. આઈ. એ. એ. ને દરખાસ્ત રજૂ કરશે.

૭૨. એસ. ઇ. એ. સી. દ્વારા રજૂ કરાયેલા કારણોનું મૂલ્યાંકન એ ધોરણના સંદર્ભમાં કરવું આવશ્યક છે કે તેણે તેની ભલામણ માટેના કારણો રજૂ કરવા જરૂરી છે.એસ. ઈ. એ. સી. દ્વારા કરવામાં આવેલું વિશ્લેષણ, ઓછામાં ઓછું કહીએ તો, બંને બિનકાર્યક્ષમ છે અને તે કારણો જાહેર કરવામાં નિષ્ફળ જાય છે જેના પર તેણે એસ. ઈ. આઈ. એ. એ. ને પી. આર. આર. પ્રોજેક્ટ માટે ઇસીની અનુદાનની ભલામણ કરી હતી.એસ. ઇ. એ. સી. ૨૦૧૪ની તેની ૧૧૫મી બેઠકમાં એસ. ઇ. એ. સી. દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા પ્રશ્નોના અપીલકર્તા દ્વારા આપવામાં આવેલા જવાબ પર જ આગળ વધે છે.આ દ્રષ્ટિકોણમાં, એસ. ઇ. એ. સી. દ્વારા અનુસરવામાં આવતી પ્રક્રિયા મગજના બિન–ઉપયોગથી પીડાય છે.

૭૩. એસ. ઇ. એ. સી. ચોક્કસ કારણોને નોંધવાની જવાબદારી હેઠળ છે જેના પર તે ઇસીની મંજૂરીની ભલામણ કરે છે. ૨૦૦૬ની જાહેરનામા હેઠળ

ફરજિયાત હોવા ઉપરાંત, એસ. ઈ. એ. સી. એ કારણો નોંધવા જોઈએ તે જરૂરિયાત બે કારણોસર મહત્વપૂર્ણ છેઃ(i) એસ. ઈ. એ. સી. ૨૦૦૬ના જાહેરનામાના સંદર્ભમાં એસ. ઈ. આઈ. એ. એ. ને ભલામણ કરે છે.નિયમનકારી સત્તામંડળે ભલામણ પર વિચાર કરવો પડશે અને પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવકને તેનો નિર્ણય જણાવવો પડશે.૨૦૦૬ની જાહેરનામાના[18] પેરા ૮ (ii) મુજબ નિયમનકારી સત્તાધિકારી સામાન્ય રીતે ઈ. એ. સી. ની ભલામણો સ્વીકારશે. આમ, સૂચિત પ્રોજેક્ટ માટે ઈસીની ગ્રાન્ટમાં એસઈએસીની ભૂમિકા નિર્ણાયક છે; અને (ii) ઈસીની ગ્રાન્ટ એનજીટી એક્ટ ૨૦૧૦ની કલમ ૧૬ હેઠળ એનજીટી સમક્ષ અપીલને આધિન છે.એસ. ઈ. એ. સી. દ્વારા રજૂ કરાયેલા કારણો એ કડી બનાવે છે જેના પર એસ. ઈ. આઈ. એ. એ. ઈ. સી. ને અનુદાન આપે છે અથવા નકારી કાઢે છે. કારણો એ સામગ્રી બનાવે છે જે એનજીટી દ્વારા ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે જ્યારે તે ઈસીની મંજૂરીને પડકાર માને છે.

૭૪. શ્રીરંગનાથન કેપી વિ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયામાં[19], કેજીએસ અરનમુલા ઇન્ટરનેશનલ એરપોર્ટ પ્રોજેક્ટને ઈસીની ગ્રાન્ટને પડકારવામાં આવી હતી.એનજીટીને ઈસીની ગ્રાન્ટ સુધીની પ્રક્રિયામાં ખામી જોવા મળી હતી કારણ કે

18 (૨) નિયમનકારી સત્તાધિકારી સામાન્ય રીતે નિષ્ણાત મૂલ્યાંકન સમિતિ અથવા સંબંધિત રાજ્ય કક્ષાની નિષ્ણાત મૂલ્યાંકન સમિતિની ભલામણો સ્વીકારશે.

19 ૨૦૧૪ એ.એલ.એલ (I) એનજીટી રિપોર્ટર (૧) (એસઝેડ) ૧

ક્ષેત્રના ચોક્કસ મુદ્દાઓ સાથે વ્યવહાર કરવામાં આવ્યો ન હતો.એન. જી. ટી. એ હવાઈમથકના નિર્માણના સંદર્ભમાં રજૂ કરવામાં આવેલી માહિતીની વ્યાપક સમીક્ષા કરી હતી અને આ રીતે જણાવ્યું હતું:

> "૧૮૨. પ્રોજેક્ટ અથવા પ્રવૃત્તિઓની તપાસ, વ્યાપ અને મૂલ્યાંકન કરતી વખતે ટકાઉ વિકાસના મુખ્ય સિદ્ધાંત અને સાવચેતીના સિદ્ધાંતને લાગુ કરવાની ફરજ EAC અથવા SEAC પર મૂકવામાં આવે છે.આમ હોવા છતાં, તાત્કાલિક કિસ્સામાં તે સ્પષ્ટ છે કે ઈ. એ. સી. માત્ર ઈ. આઈ. એ. જાહેરનામા, ૨૦૦૬ દ્વારા ફરજિયાત તરીકે તેની ફરજની કામગીરીમાં ખરાબ રીતે નિષ્ફળ રહી છે, પરંતુ તેનાથી કાનૂની અપેક્ષાઓને પણ નિરાશ કરી છે.તાત્કાલિક કિસ્સામાં એક વિશાળ પ્રોજેક્ટ માટે, પર્યાવરણીય મુદ્દાઓની અસર અને મહત્વની નોંધ લીધા વિના મંજૂરી માટે વિચારણા આવી સરસરી અને મનસ્વી રીતે કરવામાં આવી છે. આમ, ઈ. એ. સી. એ ઈ. આઈ. એ. જાહેરનામા, ૨૦૦૬ દ્વારા ફરજિયાત તરીકે પોતાને સંચાલિત કર્યું નથી કારણ કે તેણે ઈસીની મંજૂરી માટે ભલામણ કરતા પહેલા પ્રોજેક્ટનું યોગ્ય મૂલ્યાંકન કરવા માટે ઉપલબ્ધ સામગ્રી અને વાંધાઓને ધ્યાનમાં લઈને યોગ્ય મૂલ્યાંકન કર્યું નથી.

અદાલતે એવું માન્યું હતું કે ઈ. એ. સી. એ તેની સમક્ષ ઉપલબ્ધ સામગ્રી અને વાંધાઓને ધ્યાનમાં લેવામાં નિષ્ફળતાને ધ્યાનમાં રાખીને યોગ્ય મૂલ્યાંકન કર્યું નથી.આમ EAC નિયમનકારી સત્તામંડળને તેની ભલામણ મોકલતા પહેલા પ્રોજેક્ટનું યોગ્ય મૂલ્યાંકન કરવામાં નિષ્ફળ ગયું હતું.

૭૫. લાફાર્જ ઉમિયમ માઇનિંગ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા કેસમાં[20], મેઘાલયના પૂર્વ ખાસી હિલ્સ જિલ્લાના નોંગત્રાઈ ગામમાં પ્રસ્તાવિત ચૂનાના પથ્થરના ખાણકામ પ્રોજેક્ટને ઈસીની મંજૂરી માટે ૧૯૯૪ના જાહેરનામા હેઠળ અરજી કરવામાં આવી હતી.આ અદાલતના ત્રણ ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે પડકારને નકારી કાઢ્યો હતો અને સૂચિત પ્રોજેક્ટને ઈસીની મંજૂરીને સમર્થન આપ્યું હતું.મુખ્ય ન્યાયાધીશ એસ. એચ. કાપડિયાએ નોંધ્યું હતું કે પ્રમાણસરતાના સિદ્ધાંતને ન્યાયિક સમીક્ષાના ભાગરૂપે પર્યાવરણ સંબંધિત બાબતો પર લાગુ થવો જોઈએ.પર્યાવરણીય બાબતોમાં ન્યાયિક સમીક્ષાના સિદ્ધાંતો આ રીતે પ્રતિપાદિત કરવામાં આવ્યા છેઃ

> "આ સંજોગોમાં, અપવાદોને બાદ કરતાં, કુદરતી સંસાધનોના ઉપયોગને લગતા નિર્ણયોને ન્યાયિક સમીક્ષાના સારી રીતે માન્યતા પ્રાપ્ત સિદ્ધાંતોના આધારે ચકાસવા પડશે.શું તમામ સંબંધિત પરિબળોને ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યા છે?શું કોઈ બાહ્ય પરિબળોએ નિર્ણયને પ્રભાવિત કર્યો છે?શું

20 (૨૦૧૧) ૭ એસસીસી ૩૩૮

નિર્ણય કાયદાની અંતર્ગત (જો કોઈ હોય તો) કાયદાકીય નીતિ અનુસાર છે જે ક્ષેત્રને સંચાલિત કરે છે?શું નિર્ણય એ અર્થમાં ટકાઉ વિકાસના સિદ્ધાંતો સાથે સુસંગત છે કે જેમાં નિર્ણય લેનારે ઉપરોક્ત સિદ્ધાંતને ધ્યાનમાં લીધો છે અને સંબંધિત વિચારણાઓના આધારે સંતુલિત નિર્ણય પર પહોંચ્યા છે?આમ, એમઓઈએફનો નિર્ણય વાજબી અને સંપૂર્ણ રીતે માહિતગાર, સાચા સિદ્ધાંતો પર આધારિત અને કોઈપણ પૂર્વગ્રહ અથવા સંયમથી મુક્ત છે તેની ખાતરી કરવા માટે કોર્ટે નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયાની સમીક્ષા કરવી જોઈએ.

૭૬. એસ. ઈ. એ. સી. એ એક નિષ્ણાત સંસ્થા તરીકે નિષ્ણાતની રીતે બોલવું જોઈએ.તેનો ઉદ્દેશ પર્યાવરણને અસર કરતા પ્રોજેક્ટના દરેક સંબંધિત પાસા પર પોતાને લાગુ કરવાનો અને તેને સુપરત કરેલા દસ્તાવેજની તપાસ કરવાનો છે.એસ. ઈ. એ. સી. એ ઈ. આઈ. એ. અહેવાલનું વિશ્લેષણ કરવાની ફરજ છે.એમ. ઓ. ઈ. એફ.–સી. સી. દ્વારા નિર્ધારિત સમયમર્યાદાની બહાર હાથ ધરવામાં આવેલી પ્રક્રિયાને નકારી કાઢવામાં તેની નિષ્ફળતા ઉપરાંત, એસ. ઈ. એ. સી. ઈ. સી. ની મંજૂરી માટે ઈ. આઈ. એ. અહેવાલ રજૂ કરવા તરફ દોરી જતી ઈ. આઈ. એ. પ્રક્રિયા ચલાવવામાં અપીલકર્તાની ઘોર નિષ્ફળતા પર તેના મગજને લાગુ કરવામાં નિષ્ફળ રહી હતી. એસ. ઈ. એ. સી. એ ઈ. આઈ. એ. અહેવાલ અથવા પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવક દ્વારા તેને મોકલવામાં આવેલી કોઈપણ

સ્પષ્ટતા સ્વીકારવાની જરૂર નથી.ઈસીની મંજૂરીની ભલામણ માટે એસઈએસી દ્વારા નક્કર કારણોની ગેરહાજરીમાં, પ્રક્રિયા તેની પ્રકૃતિ દ્વારા, પરિણામ સાથે મળીને દૂષિત થઈ જાય છે.

I અદાલતો અને પર્યાવરણ

૭૭. અદાલતો આજે વધતા પર્યાવરણીય મુકદ્દમાનો સામનો કરી રહી છે.વર્ષ ૨૦૦૫ની શરૂઆતમાં જ કલ્પના કરાયેલ વિકાસ પ્રોજેક્ટ ૧૫ વર્ષ પછી આ અદાલત સમક્ષ રજૂ થયો છે.જે સમયગાળો વર્તમાન મુકદ્દમા તરફ દોરી ગયો છે તેમાં અસંખ્ય નિર્ણયો અને પ્રક્રિયાઓ સામેલ છે, દરેક પ્રોજેક્ટના વિલંબમાં ફાળો આપે છે જે શહેરની ગીચતા ઘટાડવાની મુખ્ય વિકાસ નીતિને પેટા–સેવા આપવા માટે દર્શાવવામાં આવી હતી.જ્યાં ૨૦૦૬ના જાહેરનામા હેઠળ પરિકલ્પિત પ્રોજેક્ટના સમર્થકો અને સંસ્થાઓ તેમની ફરજનો ત્યાગ કરે છે, ત્યાં માત્ર પર્યાવરણ જ નહીં, પરંતુ રાષ્ટ્રના વિકાસને પણ ગંભીર ફટકો પડે છે.અંતિમ વિશ્લેષણમાં, પર્યાવરણની સુરક્ષા માટે પરિકલ્પિત વિચારશીલ અને સુવ્યવસ્થિત પ્રક્રિયાનું પાલન રાષ્ટ્રના વિકાસ અને પર્યાવરણની સુરક્ષા વચ્ચે સહજીવી સંબંધ સુનિશ્ચિત કરે છે.

૭૮. પ્રતિકૂળ વ્યવસ્થા, તેના સ્વભાવથી, અધિકારો આધારિત છે.ન્યાયની શોધમાં, વિજેતા પક્ષ અને હારનાર પક્ષની ધારણા કરવી અસામાન્ય નથી.જોકે, પર્યાવરણ અને વિકાસની બાબતોમાં બંને વચ્ચે કોઈ સમાધાન થતું નથી.પર્યાવરણનું રક્ષણ એ વિકાસ અને વિકાસનો સહજ ઘટક છે.યુનિવર્સિટી ઓફ વોશિંગ્ટન સ્કૂલ ઓફ લોના પ્રોફેસર ચાર્લ્સ કોકેરે "પર્યાવરણ સામે દાવો માંડવો શું આપણે તેને વધુ પડતું કરી રહ્યા છીએ?" શીર્ષકવાળા ભાષણમાં કહ્યું હતું."[21]:

> "મારો જવાબ હા છે.અમે પર્યાવરણ અંગેના અમારા દાવાને વધુ પડતો કરી રહ્યા છીએ.મારો મતલબ એ નથી કે પર્યાવરણીય મુદ્દાઓ પર ઘણા બધા મુકદ્દમા દાખલ કરવામાં આવી રહ્યા છે, અને આપણે કોઈક રીતે તેમાં કાપ મૂકવો જોઈએ–મને ખબર નથી કે કેવી રીતે, કોઈ પણ સંજોગોમાં તે દાવાઓની સંખ્યા દસ ટકા, વીસ ટકા અથવા પચાસ ટકા છે.મારો મતલબ એ છે કે ધ્યાન, પ્રયત્નો અને પર્યાવરણીય ચિંતાનો અપ્રમાણસર મોટો હિસ્સો મુકદ્દમાઓ પર કેન્દ્રિત કરવામાં આવી રહ્યો છે.મુકદ્દમાઓ આપણી સૌથી વધુ પડતી પર્યાવરણીય સમસ્યાઓનું સમાધાન જાતે કરી શકતા નથી.પરિણામે, આપણે સૌથી વધુ દબાણ કરતી પર્યાવરણીય સમસ્યાઓને વણઉકેલાયેલી અથવા તો વધુ ખરાબ

21 પાણીની સમસ્યાઓ પર આંતરરાજ્ય પરિષદની તેરમી વાર્ષિક બેઠકમાં ભાષણ, પોર્ટલેન્ડ, ઓરેગોન ૨૯/૧૦/૧૯૭૦ પર આપવામાં આવ્યું.

થવાના જોખમમાં છીએ કારણ કે મુકદ્દમાના હુલ્લડે આપણને સમજાવ્યું છે કે કંઈક પૂર્ણ થયું છે.

પ્રોફેસર કોર્કર એ વિચાર તરફ ધ્યાન દોરે છે કે પર્યાવરણીય સંરક્ષણ મુકદ્દમાઓથી આગળ વધે છે.જ્યાં રાજ્ય અને વૈધાનિક સંસ્થાઓ પર્યાવરણના રક્ષણ માટેના નિયમનકારી માળખાનું પાલન કરવાની તેમની ફરજમાં નિષ્ફળ જાય છે, ત્યાં જાહેર ઉત્સાહી વ્યક્તિઓ દ્વારા લાવવામાં આવેલી કાર્યવાહી પર કાર્યવાહી કરતી અદાલતોને આવી ક્રિયાઓને અમાન્ય બનાવવા માટે કહેવામાં આવે છે.જો કે, એ જ રીતે મહત્વપૂર્ણ છે કે સાવચેત રહેવું કે માત્ર પર્યાવરણીય મુકદ્દમા જ ટકાઉ વિકાસની ખાતરી કરવાની શોધમાં રામબાણ નથી.

૭૯. પર્યાવરણનું રક્ષણ માત્ર અદાલતોની સક્રિય ભૂમિકા પર જ નહીં, પરંતુ મજબૂત સંસ્થાકીય માળખા પર પણ આધારિત છે, જેમાં દરેક હિતધારક ટકાઉ વિકાસ સુનિશ્ચિત કરવાની તેની ફરજનું પાલન કરે છે.કાયદાના શાસન માટે પ્રતિબદ્ધ પર્યાવરણીય શાસનના માળખાને અસરકારક, જવાબદાર અને પારદર્શક સંસ્થાઓ ધરાવતા શાસનની જરૂર છે.પ્રતિભાવશીલ, સર્વસમાવેશક, સહભાગી અને પ્રતિનિધિ નિર્ણય લેવાનું પણ એટલું જ મહત્વપૂર્ણ છે.પર્યાવરણીય શાસન કાયદાના શાસન પર આધારિત છે અને આપણા બંધારણના મૂલ્યોમાંથી બહાર આવે છે.જ્યાં બંધારણની કલમ ૨૧ હેઠળ

બંધારણીય રીતે માન્યતા પ્રાપ્ત મૂલ્ય તરીકે જીવનના અધિકારની જાળવણી માટે પર્યાવરણનું સ્વાસ્થ્ય ચાવીરૂપ છે, ત્યાં પર્યાવરણીય નિર્ણય લેવા માટે યોગ્ય માળખાઓ મનસ્વી કાર્યવાહી અને બંધારણની કલમ ૧૪ હેઠળ ન્યાયી વ્યવહારની હકારાત્મક ફરજ સામે બાંયધરીમાં અભિવ્યક્તિ મેળવે છે.ટકાઉ વિકાસ માત્ર પર્યાવરણની સુરક્ષામાં લોકશાહી સંસ્થાઓની નિષ્ફળતાના નિવારણ પર આધારિત નથી, પરંતુ આવી નિષ્ફળતાઓ ન થાય તેની ખાતરી કરવા પર આધારિત છે.

૮૦. વર્તમાન કિસ્સામાં, અમારા વિશ્લેષણ સૂચવે છે તેમ, ટીઓઆર જારી કરવાથી શરૂ થયેલી યોગ્ય પ્રક્રિયામાં નિષ્ફળતા આવી છે અને પીઆરઆર પ્રોજેક્ટ માટે ઈસીની અનુદાન તરફ દોરી જાય છે.અપીલકર્તાએ, પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવક તરીકે, સમયસીમા સમાપ્ત થઈ ગયેલા ટીઓઆર પર આધાર રાખવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો અને જૂના પ્રાથમિક ડેટાના આધારે અંતિમ ઈઆઈએ અહેવાલ તૈયાર કરવા માટે આગળ વધ્યા હતા.તે જ સમયે, ઈસીની મંજૂરી તરફ દોરી જતી પ્રક્રિયા પ્રોજેક્ટ માટે વાળવામાં આવનારી જંગલની જમીનના અસ્તિત્વ તેમજ કાપવા માટે જરૂરી વૃક્ષોની સંખ્યા અંગેના વિરોધાભાસથી ભરેલી હતી.

૮૧. એક નિષ્ણાત સંસ્થા તરીકે એસ. ઈ. એ. સી. એ અપીલકર્તા દ્વારા તેને સુપરત કરવામાં આવેલા પ્રતિસાદો પર સંપૂર્ણ રીતે આધાર રાખીને અને

સમયાંતરે એમ. ઓ. ઇ. એફ.–સી. સી. દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ ઓ. એમ. હેઠળ તેની જવાબદારીઓનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ રહીને તેની ભૂમિકા અને કાર્યને છોડી દીધું હતું.ઇ. સી. ની મંજૂરી માટે એસ. ઇ. આઇ. એ. એ. ને તેની ભલામણ માટે પૂરતા કારણો પૂરા પાડવામાં નિષ્ફળ જતાં, તે તેની સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવેલી સામગ્રી પર બુદ્ધિનો ઉપયોગ તેમજ ૨૦૦૬ ની જાહેરનામા હેઠળ ફરજિયાત કારણો રજૂ કરવાની તેની મૂળભૂત ફરજ સુનિશ્ચિત કરવામાં નિષ્ફળ રહી હતી.

૮૨. આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, ન તો નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયા કે ન તો નિર્ણય પોતે જ કાયદાકીય રીતે પસાર થઈ શકે છે.તેવી જ રીતે, આ અદાલતે માળખાગત સુવિધાઓ અને પર્યાવરણના વિકાસમાં સંતુલન જાળવવાની જરૂરિયાતને ધ્યાનમાં રાખવી જોઈએ.અમારું માનવું છે કે જ્યારે માર્ગ પરિયોજનાની જરૂરિયાતને નિર્ણય લેવાની ગણતરીમાં સામેલ કરવામાં આવે છે, ત્યારે પર્યાવરણની પ્રવર્તમાન સ્થિતિ પર પણ એટલો જ ભાર મૂકવો જોઈએ.૨૦૧૫માં એનજીટી સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલનો આખરે ૨૦૧૯માં વિલંબિત તબક્કે નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો.

જે દિશાઓ

૮૩. જરૂરી સંતુલન લાવવાની જરૂરિયાતને ધ્યાનમાં રાખીને, અમે બંધારણની કલમ ૧૪૨ હેઠળ નીચેના નિર્દેશો બહાર પાડવાનો પ્રસ્તાવ કરીએ છીએઃ

(i) અપીલકર્તાને સૂચિત PRR પ્રોજેક્ટ માટે નવા ઝડપી EIA હાથ ધરવા માટે નિર્દેશ આપવામાં આવે છે;

((૨) અપીલકર્તા, ઝડપી ઇઆઇએ હાથ ધરવાના હેતુ માટે, ક્ષેત્ર–વિશિષ્ટ માન્યતા પ્રાપ્ત ઇઆઇએ સલાહકારની નિમણૂક કરશે;

((૩) અપીલકર્તા વર્તમાન ચુકાદામાં નોંધાયેલી વિવિધ ખામીઓને યોગ્ય રીતે ધ્યાનમાં લેશે તેમજ પર્યાવરણની પ્રવર્તમાન સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને વધારાની સાવચેતીઓ લેવામાં આવે તેની ખાતરી કરશે.

(૪) અપીલકર્તા એ સુનિશ્ચિત કરશે કે વિવિધ કાયદાઓ હેઠળ જરૂરી મંજૂરીઓ મેળવી લેવામાં આવી છે અને અપીલકર્તા દ્વારા સમયાંતરે એમઓઇએફ–સીસી દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ ઓએમ

અનુસાર રજૂ કરવામાં આવેલી માહિતી પર તેના દ્વારા વિચારણા કરવામાં આવે તે પહેલાં એસઇએસીને સુપરત કરવામાં આવી છે;

(૫) ત્યારબાદ એસ. ઇ. એ. સી. ૨૦૦૬ની અધિજાહેરનામા હેઠળ તેને સોંપવામાં આવેલી ભૂમિકા અનુસાર અપીલકર્તા દ્વારા તેને સુપરત કરવામાં આવેલા ઝડપી ઇ. આઇ. એ. અહેવાલ અને અન્ય માહિતીનું મૂલ્યાંકન કરશે.જો એવો અભિપ્રાય હોય કે અપીલકર્તાએ ૨૦૦૬ની અધિજાહેરનામા તેમજ આ અદાલત દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા નિર્દેશોનું પાલન કર્યું છે, તો જ તે એસઇઆઇએએને સૂચિત પ્રોજેક્ટ માટે ઇસીની અનુદાનની ભલામણ કરશે.એસ. ઇ. એ. સી. અને એસ. ઇ. આઇ. એ. એ. હવા, પાણી, ઘોંઘાટ, જમીન, જૈવિક અને સામાજિક આર્થિક વાતાવરણ અને તેને યોગ્ય લાગતી અન્ય પરિસ્થિતિઓને લગતી યોગ્ય શરતો નક્કી કરશે; અને

(vi) જે પેટ્રોલિયમ પાઇપલાઇન પર પ્રસ્તાવિત માર્ગનું નિર્માણ થઈ શકે છે તેને પ્રોજેક્ટ દ્વારા કોઈ સંભવિત નુકસાન ન થાય તેની ખાતરી કરવા માટે અપીલકર્તા જરૂરી સત્તામંડળની સલાહ લેશે.

૮૪. ઉપરોક્ત નિર્દેશોને ઢાળવામાં, આ અદાલતે તેના નિર્ણય લેવાની ગણતરીમાં એ હકીકતને ધ્યાનમાં લીધી છે કે એનજીટીના ચુકાદાની અપીલ પ્રોજેક્ટના પ્રસ્તાવક દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી હતી અને પ્રતિવાદીઓ દ્વારા કોઈ અપીલ દાખલ કરવામાં આવી ન હતી.અપીલકર્તાને ઝડપી ઈઆઈએ હાથ ધરવાનો એનજીટીના આદેશને સમર્થન આપવામાં આવ્યું છે, જોકે અમે ઉપર સૂચવેલા કારણોસર.અમે સ્પષ્ટ કરીએ છીએ કે કોઈ અન્ય અદાલત અથવા ટ્રિબ્યુનલ એસ. ઈ. એ. સી. અથવા એસ. ઈ. આઈ. એ. એ. ના અંતિમ નિર્ણયને કોઈપણ પડકાર સ્વીકારશે નહીં. આ અદાલતના આદેશને અનુસરીને એસઈએસી અથવા એસઈઆઈએએના નિર્ણયની કોઈપણ ફરિયાદ પર પક્ષકારોને આ અદાલતનો સંપર્ક કરવાની સ્વતંત્રતા આપવામાં આવી છે.

૮૫. અપીલનો નિકાલ ઉપરોક્ત શરતોમાં કરવામાં આવે છે.ખર્ચ અંગે કોઈ ઓર્ડર આપવામાં આવશે નહીં.

બાકી અરજીઓ, જો કોઈ હોય તો, તેનો નિકાલ કરવામાં આવશે.

અપીલનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

==========

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.